

कर्जन्हा नगरपालिका

प्रदेश नं. २, सिरहा

२०७६

खानेपानी तथा सरसफाई वस्तुगत विवरण (WASH Profile)

सहयोगी संस्था:

परामर्श सहयोग:

Centre for
Sustainable
Development Studies
Pvt. Ltd.

दस्तावेज	खानेपानी तथा सरसफाई वस्तुस्थिति विवरण (WASH Profile)	
प्रकाशक		कर्जन्हा नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
सहयोगी संस्था		
परामर्श सहयोग		Centre for Sustainable Development Studies Pvt. Ltd.
सर्वाधिकार ©	प्रकाशकमा	
मिति	२०७६ मंसिर	
आवरण फोटो ©	https://www.leprosy.org/love-brings-health-hope-nepal/	

प्रकाशकीय

नमूना

नेपालले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थालाई नविनतम अभ्यासका रूपमा अंगालेको छ । संविधानले व्यवस्था गरेको तीन तहको संघीय संरचनामा जनताको सबैभन्दा नजिकको सरकारका रूपमा स्थानीय तह रहेको छ । स्थानीय सरकारले जनताका आकांक्षाको सम्बोधन गर्न समन्वयात्मक तथा सहकार्यात्मक भूमिकालाई बढी जिम्मेवार तहका रूपमा रहेको छ । फरक संस्थागत व्यवस्था तथा शासकिय प्रणालीमा समायोजित हुँदै सुशासन तथा समृद्धि जनअपेक्षालाई मुर्त रूप दिन सबैको साथ र सहयोग आवश्यक छ । नेपालले लिएको दिगो विकास लक्ष्य, वर्तमान पञ्च वर्षिय आवधिक योजना, प्रदेश सरकारले लिएको क्षेत्रगत लक्ष्य र नगरपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमलाई मध्यनजर गर्दै आर्थिक तथा सामाजिक रुपान्तरणलाई यथोचित गति प्रदान गर्नु जरुरी देखिएको छ ।

वर्तमान संविधानले आधारभूत खानेपानी तथा सरसफाईका सवाललाई स्थानीय सरकारको एकल अधिकारको सूचीमा सूचिकृत गरेको छ । खानेपानी तथा सरसफाईको सवाल मानव विकासको विद्यमान अवस्थालाई चित्रित गर्ने महत्वपूर्ण चरण हो । विगतका सामाजिक साँस्कृतिक मान्यता, आर्थिक दुरावस्था र व्यक्तिगत आनिवानीका कारण व्यक्तिगत सरसफाई र स्वस्थ आनिवानीको विकास हुन नसकेको तथ्य हामी माझ स्पष्ट नै छ । खानेपानी र सरसफाईसँग सम्बन्धित क्षेत्रको सुधारका लागि यस क्षेत्रसँग सम्बन्धित नगरपालिका भित्रको वर्तमान अवस्थालाई यथार्थ रूपमा जानकारी गराउने वस्तुगत विवरणको जरुरी हुन्छ । यस वस्तुगत विवरणमा उल्लेखित सूचनाले खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रमा रहेको सम्भावना, अवसर, समस्या तथा चुनौतिलाई वस्तुनिष्ठ रूपमा पहिचान गरी आगामी योजना तथा रणनीति तय गर्न बलियो आधारका रूपमा रहने विश्वास गरिएको छ । सामाजिक विकासको मुख्य बाधाको रूपमा रहेको यस सवाललाई स्थानीय समुदाय, विकास साभोदार संस्था र संघीय तथा प्रदेश सरकारसँगको समन्वय तथा सहकार्यमा निराकरण गर्नु आजको आवश्यकता हो ।

अन्तमा, नगरपालिकाको आवश्यकता बमोजिमको खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रको वास्तविकता झल्काउने खानेपानी तथा सरसफाई वस्तुगत विवरण तयारीमा सहयोग गर्ने विकास साभोदार संस्था WHH/सवल नेपाललाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । तयारीका क्रममा महत्वपूर्ण सुझाव तथा सल्लाह र समन्वयात्मक सहयोग पुर्याउने नगरकार्यपालिका पदाधीकारी सहित नगरपालिका तथा विषयगत शाखाका सबै कर्मचारी प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । यस वस्तुगत विवरण तयारीमा प्राविधिक सहयोग पुर्याउने दिगो विकास अध्ययन केन्द्र प्रा.लि. लाई पनि विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

.....
गंगा पासमान
नगर प्रमुख

शब्द संक्षेप

अ/गैसस :	अन्तराष्ट्रिय/राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था
किमि :	किलो मिटर
केजी :	किलोग्राम
गाविस :	गाउँ विकास समिति
नपा :	नगरपालिका
वकिमि :	वर्ग किलोमिटर
वडा नं. :	वडा नम्बर
वि.सं. :	विक्रम सम्बत

विषय सूची

प्रकाशकीय	I
शब्द संक्षेप	II

परिच्छेद १ : परिचय

१.१ पृष्ठभूमि	१
१.२ वस्तुगत विवरणको उद्देश्य	२
१.३ कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्था	२
१.४ अध्ययन विधि	२
१.४.२ तथ्याङ्क संकलन	३
१.४.४ दस्तावेज तयारी तथा सुझाव संकलन	३

परिच्छेद २ : अध्ययन क्षेत्रको चिनारी

२.१ भौगोलिक अवस्थिति	४
२.२ राजनीतिक अवस्थिति	५
२.३ ऐतिहासिक चिनारी तथा नामकरण	५
२.४ भू-उपयोग तथा प्राकृतिक सम्पदा	५
२.५ ग्राहस्थ उत्पादन र मानव विकास सूचकांक	७

परिच्छेद ३ : जनसांख्यिक अवस्था

३.१ वडागत जनसंख्या वितरणको अवस्था	८
३.२ जातिगत आधारमा जनसंख्या	९
३.३ जातजातिगत घरधुरी संख्या	९
३.४ धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण	१०
३.५ धर्म अनुसार घरधुरी संख्या	११
३.६ उमेर तथा लिङ्गका आधारमा जनसंख्या विवरण	१२
३.७ शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या विवरण	१५
३.८ पेशाका आधारमा जनसंख्या	१५
३.९ मुख्य पेशाका आधारमा घरधुरी	१६

परिच्छेद ४ : स्वच्छ खानेपानीमा पहुँचको अवस्था

४.१ सुख्खा याममा खानेपानीको श्रोत	१७
४.२ वर्षादको मौसममा खानेपानीको श्रोत तथा अवस्था	१७
४.३ पानी भर्न लाग्ने औषत दैनिक समय	१८
४.४ दैनिक पानीको उपलब्धता अनुसार घर परिवार संख्या	१९
४.५ खानेपानीको वैकल्पिक श्रोत अनुसार घर परिवार	२०
४.६ खानेपानीको व्यवस्थापन संयन्त्र	२०
४.७ खानेपानीका लागि खर्च तत्परताको अवस्था	२१
४.८ खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण सम्बन्धी जनचेतना	२२
४.९ खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण सम्बन्धी अभ्यास	२२
४.१० खानेपानीको सुद्विकरणको अभ्यास	२३
४.११ पानीको सुद्विकरण औजार	२३
४.१२ पानीको सुद्विकरण अभ्यास नगर्नुका कारण	२४
४.१३ खानेपानी राखेको भाँडा सरसफाई गर्ने अभ्यास	२५
४.१४ खानेपानी राखेको भाँडा सरसफाई गर्ने साधन	२५
४.१५ फोहोरपानी व्यवस्थापन	२६
४.१६ बाढीको कारणले खानेपानीको श्रोतमा प्रभाव (गत तीन वर्षमा)	२७
४.१७ बाढीको समयमा खानेपानी व्यवस्थापनको अनुभव (गत तीन वर्षमा)	२७
४.१८ खानेपानी आपूर्ति प्रणाली मर्मत कार्यमा भूमिका	२८

परिच्छेद ५ : स्तरीय सरसफाई सुविधामा पहुँच

५.१ शौचालय उपलब्ध घरपरिवार	२८
५.२ शौचालय नभएका घरपरिवारको चर्पी प्रयोगको वैकल्पिक उपाय	२९

५.३ शौचालय निर्माण योजना	३०
५.४ शौचालय निर्माण रणनीति	३१
५.५ भरीएका शौचालय व्यवस्थापन (गत ३ वर्ष भित्र)	३२
५.६ शौचालय उपयोगको अभ्यास	३२
५.६ शौचालय प्रयोगको नगर्ने कारण	३३
५.८ बालबालिकाको दिशा पिसाप व्यवस्थापन अभ्यास	३३
५.९ बाढीमा शौचालय उपयोगको अभ्यास	३४
परिच्छेद ६ : हात धुने तथा व्यक्तिगत सरसफाई	
६.१ हात धुने अभ्यास	३६
६.२ हात धुने सामग्री	३७
६.३ हात धुने स्थल	३७
६.४ घरमा स्नान सुविधा	३८
६.५ कपडा धुने पानीको प्रकार	३८
६.६ कपडा धुने सामग्री	३९
परिच्छेद ७ : घरभित्रको सरसफाई	
७.१ खाना पकाउने प्रमुख इन्धन	४०
७.२ खाना पकाउने चुल्हो	४१
७.४ भाँडा माझ्ने सामग्री	४२
७.५ भाँडा सुकाउने अभ्यास	४२
७.६ फोहोर व्यवस्थापनको अभ्यास	४३
परिच्छेद ८ : स्वस्थ खाना तथा पोषण	
८.१ घरमा खाना स्वच्छ राख्ने अभ्यास	४४
८.२ खाना तथा फलफुल सफा गर्ने अभ्यास	४५
८.३ करेसावारीमा तरकारी तथा फलफुल खेती	४५
८.४ करेसावारीमा विषादीको उपयोग	४६
८.५ परिवारमा खानाखाने आनीवानी	४७
स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७६	४७
परिच्छेद ९ : ठोस फोहोर व्यवस्थापन	
९.१ घरमा उत्पन्न हुने फोहोरको प्रकार	४८
९.२ घरमा उत्पन्न हुने फोहोरको व्यवस्थापन	४९
९.३ अव्यवस्थित फोहोरका प्रभाव सम्बन्धी जनचेतना	४९
९.४ नगरपालिकास्तर/निजी क्षेत्रबाट फोहोर व्यवस्थापन अभ्यास	५०
९.५ घरमा पशुपालनको अभ्यास	५०
९.६ गोबर तथा गहुँत व्यवस्थापन अभ्यास	५१
९.७ गोबर, गहुँत तथा फोहोर व्यवस्थापन जिम्मेवारी	५१
परिच्छेद १० : पानीजन्य रोग	
१०.१ कमजोर सरसफाई अभ्यासको प्रभावसम्बन्धी धारणा	५३
१०.२ भाडा पखला संक्रमणका घटना (गत १५ दिनमा)	५३
१०.३ भाडा पखला सम्बन्धी उपचारको अभ्यास	५४
१०.४ भाडा पखला र चर्मरोग सम्बन्धी सुचनाको स्रोत	५५
परिच्छेद ११ : महिनावारी स्वास्थ्य	
११.१ महिनावारी हुने उमेर समुहका सदस्य भएका घरपरिवार	५६
११.२ महिनावारी बार्ने अभ्यास	५६
११.३ महिनावारीको अवधिमा बालिकाको विद्यालय जाने अभ्यास	५७
११.४ महिनावारीको अवधिमा बालिकाको विद्यालय नजानुका कारण	५८
११.५ महिनावारीको समयमा नुवाउने स्थल	५८
११.६ महिनावारीमा प्याड उपयोगको अवस्था	५९
परिच्छेद १२ : उत्तरदायित्व	
१२.१ WHH/SABAL Nepal को टोल फ्रि नम्बर सम्बन्धी जानकारी	६०
१२.२ WHH/SABAL Nepal को टोल फ्रि नम्बरसम्बन्धी जानकारीको माध्यम	६१
१२.३ सवल नेपालको टोल फ्रि नम्बरबाट गुनासो वा पृष्ठपोषण	६१

१२.४ WHH/SABAL Nepal को प्रतिक्रियाबाट सन्तुष्टी.....	६२
१२.५ गुनासो वा पृष्ठपोषण सुनुवाइको संयन्त्र.....	६२
१२.६ यौन दुर्व्यवहार नियन्त्रण निर्देशिकाबारे जनचेतना.....	६३
परिच्छेद १३ : निष्कर्ष	
१३.१ निष्कर्ष	६४
परिच्छेद १४ : स्थिति विश्लेषण	
१४.१ सुरक्षित पानीको पहुँच	६६
१४.२ ग्रामिण सरसफाईमा पहुँच	६६
१४.३ हात धुने अभ्यास	६६
१४.४ घरायसी सरसफाईमा	६७
१४.५ स्वच्छ खाना तथा पोषण	६७
१४.६ फोहोर व्यवस्थापन	६७
१४.७ पानीजन्य रोगहरु	६७
१४.८ महिनावारी स्वच्छता र व्यवस्थापन	६८
अनुसूचिहरु	
अनुसूची १: घरधुरी सर्वेक्षणमा प्रयोग गरिएको प्रश्नावली	६९
अनुसूची २: समूहगत छलफलमा प्रयोग गरिएको प्रश्नावलीको ढाँचा	९०
अनुसूची ३: नगरपालिका पदाधिकारीहरूसँगको अन्तर्वार्ता चेकलिष्ट	९२
अनुसूची ४: घरधुरी सर्वेक्षणमा सम्मिलित सर्वेक्षकहरुको नामावली	९३
तस्विरहरु	९४

तालिका सूची

तालिका १: वडागत जनसंख्या वितरणको अवस्था	८
तालिका २: जातिगत आधारमा जनसंख्या विवरण	९
तालिका ३: जातिगत आधारमा घरधुरी विवरण	९
तालिका ४: धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण	१०
तालिका ५: धर्म अनुसार घरधुरी विवरण	११
तालिका ६: उमेर तथा लिंगको आधारमा जनसंख्या विवरण	१२
तालिका ७: शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या विवरण	१५
तालिका ८: प्रमुख पेशा अनुसार जनसंख्या	१५
तालिका ९: प्रमुख पेशा अनुसार घरधुरी संख्या	१६
तालिका १०: सुख्खा मौशमा खानेपानीको स्रोतको आधारमा घरपरिवार	१७
तालिका ११: वर्षाद मौशमा खानेपानीको स्रोतको आधारमा घरपरिवार	१८
तालिका १२: पानी भन लाग्ने औषत दैनिक समय	१८
तालिका १३: पानीको उपलब्धता अनुसार घर परिवार संख्या	१९
तालिका १४: खानेपानीको स्रोत अनुसार घर परिवार संख्या	२०
तालिका १५: खानेपानीको व्यवस्थापन संयन्त्र	२१
तालिका १६: खानेपानीका लागि खर्च गर्ने तत्परताको अवस्था	२१
तालिका १७: खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण जनचेतना	२२
तालिका १८: खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण अभ्यास	२३
तालिका १९: खानेपानीको सुद्विकरणको अभ्यास	२३
तालिका २०: पानीको सुद्विकरणको औजार	२४
तालिका २१: पानीको सुद्विकरण अभ्यास नगनुका कारण	२४
तालिका २२: खानेपानी राखेको भाँडा सरफाई गर्ने अभ्यास	२५
तालिका २४: फोहोर पानी व्यवस्थापन	२६
तालिका २५: बाढीको खानेपानीको स्रोतमा प्रभाव	२७
तालिका २६: बाढीको समयमा खानेपानी व्यवस्थापनको अनुभव	२७
तालिका २७: खानेपानी पानी मर्मत कार्यमा भुमिका	२८
तालिका ३३: शौचालय उपयोगको अभ्यास	३२
तालिका ३४: शौचालय प्रयोग नगर्ने कारण	३३
तालिका ३५: बालबालिकाको दिशा पिसाप व्यवस्थापन अभ्यास	३३
तालिका ३६: बाढीमा शौचालय उपयोगको अभ्यास	३४
तालिका ३७: हात धुने अभ्यास	३६
तालिका ३८: हात धुने सामग्री	३७
तालिका ३९: हात धुने स्थल	३७
तालिका ४०: घरमा स्नान सुविधा	३८
तालिका ४१: कपडा धुने पानीको प्रकार	३८
तालिका ४२: कपडा धुने सामग्री	३९
तालिका ४३: खाना पकाउने प्रमुख इन्धन	४०

तालिका ४४: खाना पकाउने चल्हो	४१
तालिका ४५: खाना पकाउने स्थल	४१
तालिका ४६: भाँडा माभ्ने सामाग्री	४२
तालिका ४७: भाँडा सुकाउने अभ्यास	४२
तालिका ४८: फोहोर व्यवस्थापनको अभ्यास	४३
तालिका ४९: घरमा खाना स्वच्छ राख्ने अभ्यास	४४
तालिका ५०: घरमा खाना तथा फलफुल सफा गर्ने अभ्यास	४५
तालिका ५१: करेसावारीमा तरकारी तथा फलफुल खेती	४५
तालिका ५२: करेसावारीमा विषादीको उपयोग	४६
तालिका ५३: परिवारमा खानाखाने आनीवानी	४७
तालिका ५४: घरमा उत्पन्न हुने फोहोरको प्रकार	४८
तालिका ५५: घरमा उत्पन्न हुने फोहोरको व्यवस्थापन	४९
तालिका ५६: अव्यवस्थित फोहोरको प्रभाव सम्बन्धी जनचेतना	४९
तालिका ५७: नगरपालिकास्तर/निजी क्षेत्रबाट फोहोर व्यवस्थापनको अभ्यास	५०
तालिका ५८: घरमा पशुपालनको अभ्यास	५१
तालिका ५९: गोबर तथा गहुँत व्यवस्थापन अभ्यास	५१
तालिका ६०: गोबर, गहुँत तथा फोहोर व्यवस्थापन जिम्मेवारी	५२
तालिका ६१: कमजोर सरसफाई अभ्यासको प्रभाव सम्बन्धी धारण	५३
तालिका ६२: भाडा पखला संक्रमणका घटना	५३
तालिका ६३: भाडा पखाला सम्बन्धी उपचारको अभ्यास	५४
तालिका ६४: भाडा पखाला र चर्मरोग सम्बन्धी सुचनाको श्रोत	५५
तालिका ६५: महिनावारी हुने उमेर समुहका सदस्य घरपरिवार	५६
तालिका ६६: महिनावारी वार्ने अभ्यास	५६
तालिका ६७: महिनावारी अवधिमा बालिकाको विद्यालय जाने अभ्यास	५७
तालिका ६८: महिनावारी अवधिमा बालिकाको विद्यालय नजानुका कारण	५८
तालिका ६९: महिनावारीको समयमा नुवाउने स्थल	५८
तालिका ७०: महिनावारी प्याड उपयोगको अवस्था	५९
तालिका ७१: सबल नेपालको टोल फ्रि नम्बर सम्बन्धी जानकारी	६०
तालिका ७२: सबल नेपालको टोल फ्रि नम्बर सम्बन्धी जानकारीको माध्यम	६१
तालिका ७३: सबल नेपालको टोल फ्रि नम्बरबाट गुनासो वा पृष्ठपोषण	६१
तालिका ७४: सबल नेपालको प्रतिक्रियाबाट सन्तुष्टी	६२
तालिका ७५: गुनासो वा पृष्ठपोषको सुनुवाईको संयन्त्र	६२
तालिका ७६: यौन दुर्व्यवहार नियन्त्रण निर्देशिकाबारे जनचेतना	६३

परिच्छेद १ : परिचय

यस परिच्छेदमा कर्जन्हा नगरपालिकाले तयार गरेको खानेपानी तथा सरसफाई वस्तुगत विवरण (WASH Profile) तयारीको पृष्ठभूमि, उद्देश्य, कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्था, अध्ययन विधि र सिमाको सम्बन्धमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले मौलिक हकअन्तरगत प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाइमा पहुँचको हक हुने व्यवस्था गरेको छ । संविधानतः आधारभूत स्वास्थ्य तथा सरसफाईलाई स्थानीय तहको एकल अधिकारको सूचीमा राखिएको छ । स्थानीय सरकार सञ्चाचलन ऐन २०७४ ले सरसफाई सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा नियमन र खानेपानीको गुणस्तर कायम राख्ने कार्यलाई गाउँपालिका/नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार अन्तरगत राखेको छ । नेपालले लिएको दिगो विकास लक्ष्यअनुसार सन् २०३० सम्ममा ९० प्रतिशत जनसंख्यालाई सुरक्षित खानेपानी सुविधा र ९८ प्रतिशत जनसंख्याको शौचालयमा पहुँच पुर्याउन अग्रसर देखिन्छ । वर्तमान पन्ध्रौँ पञ्चवर्षीय आवधिक योजनाले “स्वच्छ, सुरक्षित, सर्वसुलभ र दिगो खानेपानी तथा सरसफाई सेवा” भन्ने सोचलाई आत्मसात गरी योजना अवधि भित्र सबै जनतालाई आधारभूत स्तरको खानेपानी र पूर्ण सरसफाईको क्षेत्रमा सबै प्रयासहरूलाई निरन्तरता दिने लक्ष्य लिएको छ । सरसफाईको क्षेत्रमा हालै संघीय सरकारले दक्षिण एसियाकै पहिला मुलुकका रूपमा खुला दिशामुक्त मुलुक घोषणा गरिसकेको छ । वर्तमान संघीय संरचनामा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका अतिरिक्त सामुदायिक तथा गैरसरकारी क्षेत्रबाट पनि खानेपानी र सरसफाई सुविधाको विस्तार र गुणस्तर वृद्धिको क्षेत्रमा पहल भइरहेको छ ।

गुणस्तरीय तथा सर्वसुलभ खानेपानी र सुरक्षित शौचालय मानव स्वास्थ्यका लागि अति आवश्यकीय सुविधाका साथै सभ्य समाज, समृद्धि र मानव विकासका लागि अपरिहार्य पूर्वसर्त पनि हो । गुणस्तरीय खानेपानी तथा सरसफाई सुविधामा पहुँचमा वृद्धिले बालमृत्युदर कम गर्न तथा सरदर आयु वृद्धि गर्न सहयोग पुगेको, नागरिकको समग्र स्वास्थ्य अवस्थामा सुधार भई उत्पादनशील समयमा वृद्धि भएको तथा सामाजिक रहन सहन र बालबालिकाको विद्यालय उपस्थिति दरमा अनुकूल सुधार गर्न प्रत्येक योगदान पुर्‍याएको हुन्छ ।

नयाँ राजनीतिक संरचना तथा नवनिर्वाचित जनप्रतिनिधिको नेतृत्वमा सामाजिक विषय क्षेत्र अन्तरगतको खानेपानी तथा सरसफाईसँग सम्बन्धित सवालहरूलाई वार्षिक, आवधिक र रणनीतिक योजनाका माध्यमबाट सम्बोधन गर्ने कार्य भइ रहेको छ । भौगोलिक तथा प्राकृतिक विशेषता, जनचेतनाको स्तर, व्यक्तिगत आनीवानी र सामाजिक साँस्कृतिक मान्यताका कारण स्वच्छ खानेपानी र गुणस्तरीय सरसफाईको क्षेत्रमा आशातित उपलब्धि हासिल गर्न कठिनाई समेत देखिएको छ । स्वच्छ खानेपानीमा सहज पहुँच तथा गुणस्तरीय सरसफाई सुविधा हासिल हुने अपेक्षा आम रूपमा रहेको छ । यस क्षेत्रमा व्यापक सुधारको जनअपेक्षालाई सम्बोधन गर्ने मुख्य जिम्मेवारी मुल रूपमा स्थानीय सरकारमा रहेको छ ।

कर्जन्हा नगर कार्यपालिका कार्यालयको नेतृत्व, सरोकारवालासँगको परामर्श तथा डब्लु एच एच र सवल नेपालको वित्तीय सहयोग र सिएसडिएस प्रालिको प्राविधिक सहयोगमा खानेपानी तथा सरसफाई वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ । नगर क्षेत्रको खानेपानी तथा सरसफाईसँग सम्बन्धित समग्र क्षेत्रको आवश्यक सूचनालाई संकलन र विश्लेषण गरी प्रस्तुत गरिएको छ । नगरपालिकाको खानेपानी तथा सरसफाई वस्तुगत विवरणको यस प्रतिवेदन खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रको वार्षिक, आवधिक योजना तथा क्षेत्रगत रणनीतिक योजना र विकास साभेदार संस्था वा गैरसरकारी संस्थाको तर्फबाट सञ्चालन हुने कार्यक्रम तथा आयोजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमनका लागि उपयोगी हुने विश्वास गरिएको छ ।

१.२ वस्तुगत विवरणको उद्देश्य

खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धीको यस अध्ययनको प्रमुख उद्देश्य नगरक्षेत्रको खानेपानी र सरसफाईको यथार्थ अवस्था दर्शाउने सूचना विश्लेषण गरी एकीकृत रूपमा प्रस्तुत गर्नु रहेको छ । यसका विशिष्ट उद्देश्यहरु देहाय बमोजिम रहेका छन् :

- (क) खानेपानी तथा सरसफाईसँग सम्बन्धी विद्यमान अवस्था भत्काउन आवश्यक तथ्याङ्क संकलन तथा विश्लेषण गरी खण्डिकृत रूपमा प्रस्तुत गर्ने ।
- (ख) खानेपानी तथा सरसफाईको क्षेत्रसँग सम्बन्धित सम्भावना, अवसर, समस्या र चुनौतिलाई पहिचान गर्न आवश्यक सूचना उपलब्ध गराउने ।
- (ग) वार्षिक, आवधिक, विषय क्षेत्रगत रणनीतिक योजना लगायत विकास साभेदार संस्थाका तर्फबाट सञ्चालन हुने कार्यक्रम तथा आयोजना तर्जुमा र अनुगमन मुल्याङ्कनका लागि आवश्यक सूचना उपलब्ध गराउने ।

१.३ कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्था

खानेपानी तथा सरसफाई वस्तुगत विवरण तयारी संवैधानिक रूपमा स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाईमा पहुँचको हक हुने व्यवस्थालाई सुनिश्चित गर्न आवधिक, वार्षिक तथा विषय क्षेत्रगत रणनीतिक योजना तर्जुमाका लागि आधार रेखा सूचना उपलब्ध गराउँछ । वार्षिक, आवधिक र क्षेत्रगत रणनीतिक योजना तर्जुमा तथा वस्तुस्थिति विवरण (प्रोफाइल) तयारीका कानुनी तथा नीतिगत आधार पनि यस दस्तवेजका कानुनी तथा नीतिगत आधारहरु हुन् । यस प्रतिवेदन तयारीका कानुनी तथा नीतिगत आधारहरुलाई देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

- (क) **नेपालको संविधान :** धारा ३५ को उपधारा ४ को उपधारा ४ मा प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाईमा पहुँचको हक हुने व्यवस्था गरिएको छ भने स्थानीय तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापनलाई स्थानीय तहको एकल अधिकारको रूपमा अनुसूची ८ मा राखेको छ ।
- (ख) **स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ :** गाउँपालिका/नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकारका रूपमा आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाईलाई लिई तथ्याङ्क संकलन र अद्यावधिक गर्नुपर्ने कुरा उल्लेख गरिएको छ ।
- (ग) **स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४:** गाउँपालिका/नगरपालिकाले वार्षिक योजना र बजेट तर्जुमा गर्नुपूर्व स्थानीय तहको भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक तथा पूर्वाधार लगायतका क्षेत्रको यथार्थ स्थिति देखिने गरी वस्तुगतविवरण तयार वा अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ, भनी उल्लेख गरिएको छ ।

१.४ अध्ययन विधि

यस वस्तुगत विवरणको प्रमुख श्रोतको रूपमा घरधुरी सर्वेक्षण रहेको छ । दीगो विकास लक्ष्य, संघीय सरकारको प्राथमिकता, प्रदेश सरकारको नीतिहरु र स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी र खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी वस्तुगत विवरणको महत्व र आवश्यकताबारे सहयोगी संस्था **सबल नेपालबाट** कार्यपालिका, स्वास्थ्य तथा सरसफाई लगायतका विषयगत शाखा र सहयोगी निकायका पदाधिकारीहरुलाई अनुशिक्षण गर्ने कार्य भएको थियो । साभा बुझाई निर्माण पश्चात घरधुरी सर्वेक्षण गर्न नगरपालिकाबाट छानिएका गणकहरुलाई तालिम दिई मोबाईल एप्समा आधारित सर्वेक्षणका साथै लक्षित समुह छलफल र जानकारी व्यक्ति अन्तर्वार्ता जस्ता विधि प्रयोग गरी विषयगत तथा वस्तुगत तथ्याङ्कलाई संकलन गरिएको थियो ।

१.४.१ सर्भेक्षण औजार तयारी

खानेपानी तथा सरसफाई वस्तुगत विवरणको तयारीका लागि तथ्याङ्क संकलन गर्न कार्यशाला गोष्ठीको साभा सहमति बमोजिमको विषयवस्तुलाई समेटिने गरी प्राविधिक सहयोग टोलीद्वारा तयार गरेको सर्भेक्षण औजारमाथी नगर कार्यपालिकासहित **Welt Hunger Hilfe**, सबल नेपाल र सरोकारवाला समेतको सुझावलाई आत्मसात गरी

अन्तिम रूप दिइयो । यस क्रममा घरधुरी सर्वेक्षण फारम, अन्तरवार्ता सूची र लक्षित समुह छलफल सूची तयार गरिएको थियो । यसरी तयार गरिएको घरधुरी सर्वेक्षण फारमलाई **अनुसूची १** मा, अन्तरवार्ता सूचीलाई **अनुसूची २** मा र लक्षित समुह छलफल सूचीलाई **अनुसूची ३** मा प्रस्तुत गरिएको छ । घरधुरी सर्वेक्षण फारमको प्रश्नावलीलाई Akvo Flow सफ्टवेयरमा आधारित मोबाइल एप्लिकेसनमा तयार गरियो । एण्ड्रोइड मोबाइल मार्फत प्रश्नावलीलाई प्रयोगत गरी घरधुरी सर्वेक्षण गरिएको हो ।

१.४.२ तथ्याङ्क संकलन

तथ्याङ्क संकलनका लागि घरधुरी सर्वेक्षण, समुह छलफल र अन्तरवार्ता विधिको उपयोग गरियो । वडाध्यक्षले सिफारिस गरी नगरपालिकाले छानेका घरधुरी सर्वेक्षकहरूलाई २०७६ साल असार १२ गते सिरहाको मिर्चैयामा १ दिने तालिम दिइएको थियो । मोबाइल एपमा आधारित घरधुरी सर्वेक्षण फारमको माध्यमबाट हरेक घरपरिवारको विवरण संकलन गरिएको थियो । घरधुरी सर्वेक्षणबाट प्राप्त तथ्यांकको सत्यता मापन गर्न वडास्तरमा समुहगत छलफल र पदाधिकारीहरूसँग अन्तरवार्ता लिने विधिको उपयोग गरियो । मोबाइल एपमा आधारित घरधुरी सर्वेक्षण फारमको माध्यमबाट हरेक घरपरिवारको विवरण संकलन गरिएको थियो । गणकहरूको सहजिकरणको लागि एक जना सुपरभाइजरको व्यवस्था गरिएकोले गणनाको क्रममा आई पर्ने व्यवधानहरूको लागि तत्काल समाधान गरिएको थियो । तथ्याङ्क संकलन कार्यलाई विश्वासनीय र प्रभावकारी गराउन सम्बन्धित वडा कार्यालय, नगर कार्यपालिका, प्राविधिक सहयोग टोली तथा विषयगत शाखाद्वारा निरन्तर अनुगमन गरी पृष्ठपोषण प्रदान गरिएको थियो । दुर्भाग्यवस, गणना सुरु भएको केहि दिन पश्चान तराईका जिल्लामा भिषण वर्षाको कारण बाढि आयो । बाढि र निरन्तर वर्षाको कारण गणना कार्य अपेक्षकृत रुपमा ढिला हुन गएको थियो ।

१.४.३ तथ्याङ्क विश्लेषण तथा व्यवस्थापन

विभिन्न विधिद्वारा संकलित तथ्याङ्कलाई डिजिटलाइज गरी एकतृत गरिएको थियो । एकतृत तथ्याङ्कलाई प्राविधिक सहयोग टोलीका विषय विज्ञद्वारा कम्प्युटरमा आधारित तथ्याङ्कशात्रीय विधिको प्रयोग गरी विश्लेषण गरिएको थियो । यस क्रमका, संकलन तथ्याङ्कमा रहेको असंगतीलाई समिक्षा गरी तथ्यपरक गराउने कार्य पनि गरियो । विश्लेषण गरिएको सूचनालाई वडागत विशेषता भल्काउने गरी प्रस्तुत गरिएको छ ।

१.४.४ दस्तावेज तयारी तथा सुभाब संकलन

विश्लेषित तथ्याङ्कलाई सम्बन्धित विषयका विषय विज्ञको सहयोगमा सिलसिलेवार ढंगले तालिका तथा रेखा चित्रसमेतको प्रयोग गरी प्रस्तुत गरिएको छ । यसरी तयार गरिएको दस्तावेजलाई सरोकारवालामाभ प्रस्तुत गरी आवश्यक सुभाब संकलन गरियो । विभिन्न माध्यमबाट प्राप्त सुभाब समेतलाई सम्बोधन गरी दस्तावेजलाई अन्तिम रूप दिइएको थियो ।

१.५ अध्ययनका सीमा

नगरपालिकाले तथ्याङ्क संकलन र व्यवस्थापनको वर्तमान आवश्यकता, उपलब्ध आर्थिक-भौतिक क्षमता, विद्यमान कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्था तथा अनुभवका आधारमा यो प्रतिवेदन तयार गरेको छ । खानेपानी तथा सरसफाईको क्षेत्रमा यस खालको प्रतिवेदन तयारीको पहिलो अभ्यासका रुपमा रहेको छ । नगरपालिकाको आवश्यकता र सामर्थ अनुसार सके सम्म भौगोलिक तथा सामाजिक रुपमा खण्डीकृत र विषयगत रुपमा एकीकृत विवरण तयार गर्ने प्रयत्न गरिएको छ । तथ्याङ्क संकलनका क्रममा यथासम्भव उपयुक्त उत्तरदाताको जवाफ तथा समुहगत छलफलको निष्कर्ष र आधिकारिक प्रतिवेदन तथा अभिलेखका तथ्यहरूलाई तथ्याङ्कका आधारका रुपमा लिइएको छ । यस प्रतिवेदनलाई नगरपालिकाको आवश्यकताअनुसार परिमार्जन गर्दै लगिनेछ । प्रतिवेदनमा उल्लेखित सूचकहरूको मान वा विवरण अन्य अध्ययन प्रतिवेदनको विवरणसँग हुबहु मेल खान वा नखान सक्नेछ ।

परिच्छेद २ : अध्ययन क्षेत्रको चिनारी

कर्जन्हा नगरपालिका संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको प्रदेश नम्बर २ स्थित सिराहा जिल्लामा पर्दछ। जिल्लाको १७ गाउँ/नगरपालिका मध्ये एक नगरपालिका रूपमा रहेको छ। संघीय शासन प्रणाली अनुसार स्थानीय तह पुनसंरचना प्रक्रियामा सिराहा जिल्लाको साविक कर्जन्हा, बडहरामाल, कल्याणपुर, कालबन्जर र गौतारी गाउँ विकास समिति समायोजन भएर २०७३ सालमा यो नगरपालिका स्थापना भएको हो। यस नगरपालिकाको कुल क्षेत्रफल ७६.८४ वर्ग कि.मी. रहेको छ। यस परिच्छेदमा यस नगरपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति, ऐतिहासिक चिनारी तथा नामकरण, राजनीतिक अवस्थिति, प्राकृतिक तथा साँस्कृतिक उत्कृष्टता, विकास संभावनाहरूलाई देहाय बमोजिमका शीर्षकहरूमा व्याख्या गरिएको छ।

२.१ भौगोलिक अवस्थिति

कर्जन्हा नगरपालिका नेपालको पूर्वी तराई क्षेत्रमा पर्दछ र समुन्द्र सतह देखि १४४ मिटर उचाईमा अवस्थित रहेको छ। भौगोलिक अवस्थितिका हिसाबले यो नगरपालिका २६ डिग्री ४८ मिनेट ४१ सेकेण्ड उत्तर देखि २६ डिग्री ५६ मिनेट ६ सेकेण्ड उत्तरी अक्षांश र ८६ डिग्री ८ मिनेट पूर्व देखि ८६ डिग्री १४ मिनेट ५७ सेकेण्ड पूर्वी देशान्तरमा फैलिएको छ। यस नगरपालिकाको पूर्वमा मिरचैया नगरपालिका, दक्षिणमा कल्याणपुर नगरपालिका, पश्चिम र दक्षिणमा धनुषा जिल्ला र उत्तरमा उदयपुर जिल्ला पर्दछ। कमला नदीको बेसिन क्षेत्रमा अवस्थित, मलिलो तथा सिंचित भूमि, तराइको समथर भूभाग तथा पूर्व पश्चिम राजमार्गबाट करिब २.५ किमि नजिक रहेको शहरी विस्तारका लागि समेत सम्भावना बोकेको नगरपालिका हो। नेपालको पूर्वी तराईको बरदान र अभिशाप दुवैको रूपमा रहेको कमला नदी यस नगरको पश्चिम दक्षिण क्षेत्र भएर बग्दछ। यसैगरी यस नगरमा भेडवा र विम्मा नदी पनि रहेका छन्।

नेपालको संविधान बमोजिम संघीय शासन प्रणाली अनुसार स्थापित कर्जन्हा नगरपालिकाको वडागत विवरण देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ।

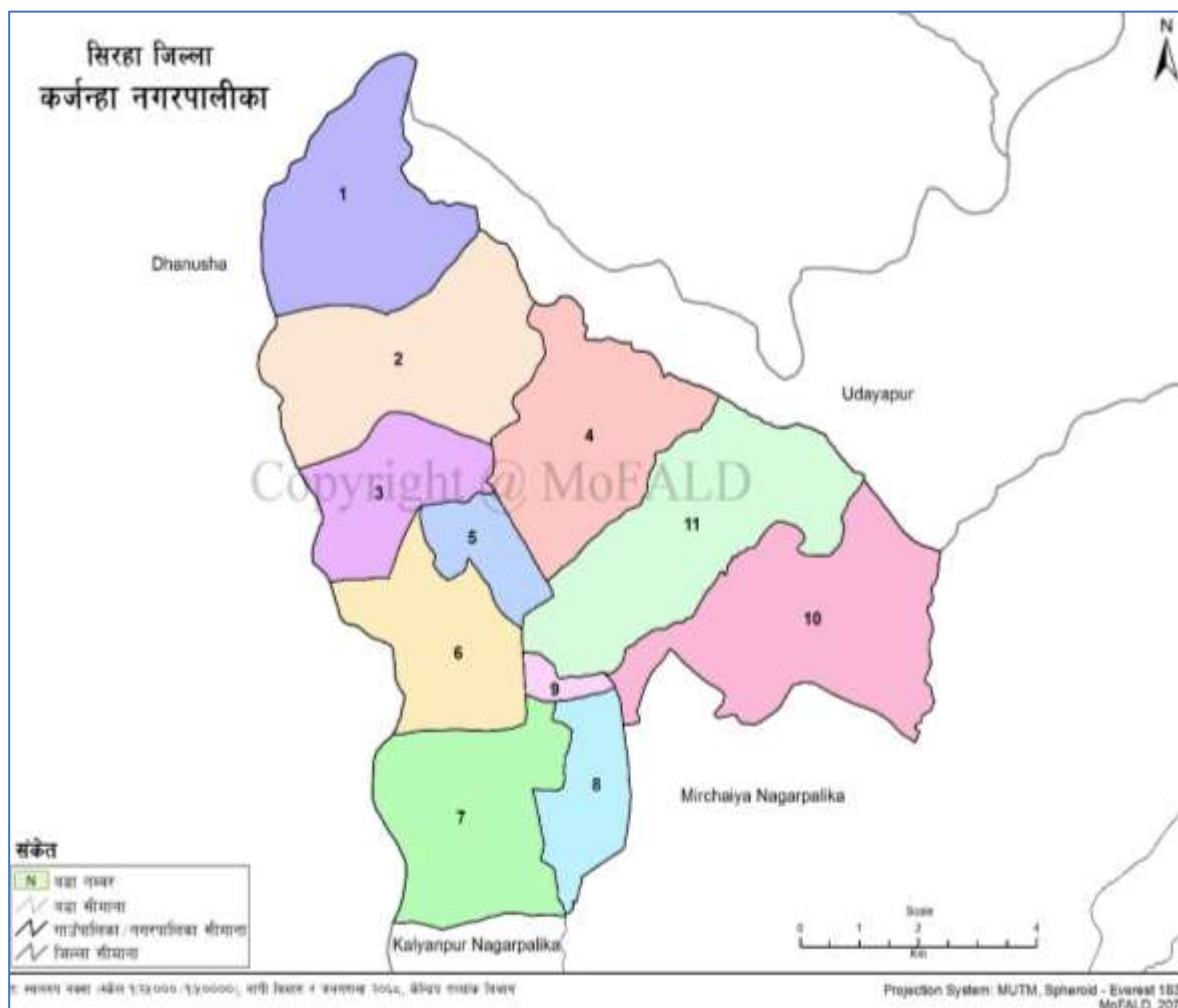
तालिका १: पुनसंरचित नगरपालिकाको वडागत विवरण

वडा नम्बर	साविक गाविस	वडाको क्षेत्रफल (वर्गकिमि)	जनसंख्या	वडाको केन्द्र रहेको स्थान
१	बडहरामाल १	८.७५	२६१९	वल्थीया
२	बडहरामाल २	१०.१८	४२७७	बन्दीपुर
३	बडहरामाल ३ र ४	४.९८	४१७४	बन्दीपुर, जनक चौक
४	बडहरामाल ५ र ६	८.८	२५४४	भुल्किम
५	बडहरामाल ८ र ९	३.९७	२२३०	मिर्चिया
६	बडहरामाल ७ र कल्याणपुर कालबन्जर १, २ र ३	६.१९	४१६४	वथान टोल
७	गौताडी ६ देखि ९, कल्याणपुर कालबन्जर ४ देखि ९ सम्म	८.५३	४००७	सिराहा
८	गौताडी १ देखि ५ सम्म	३.५२	२८३०	गौताडी
९	कर्जन्हा १, २ र ३	०.६६	२९५९	कर्जन्हा
१०	कर्जन्हा ७, ८ र ९	११.७५	३७६९	प्रयागपुर
११	कर्जन्हा ४, ५ र ६	९.००	२४८१	वगाहा
	जम्मा	७६.८३	३६०५४	

२.२ राजनीतिक अवस्थिति

कर्जन्हा नगरपालिका संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको प्रदेश नम्बर २ स्थित सिराहा जिल्लाको उत्तर पश्चिम क्षेत्रमा अवस्थित रहेको छ । यो नगरपालिका सिराहा जिल्लामा कायम भएका ८ नगरपालिका र ९ गाउँपालिका गरी १७ स्थानीय तह मध्ये नगरपालिका एक हो जसमा ११ वटा वडाहरू रहेका छन् । नगरपालिकाको केन्द्र साविक कर्जन्हा गा.वि.स.को कार्यालयमा रहेको छ । यो नगरपालिका जिल्लाभित्रको संघीय प्रतिनिधि सभा निर्वाचन क्षेत्र नम्बर ४ र प्रदेश सभा निर्वाचन प्रयोजनका लागि तय गरिएको प्रदेश ख क्षेत्रमा पर्दछ ।

नक्शा १.१: कर्जन्हा नगरपालिकाको अवस्थिति नक्शा

श्रोत: संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको वेबसाइट

२.३ ऐतिहासिक चिनारी तथा नामकरण

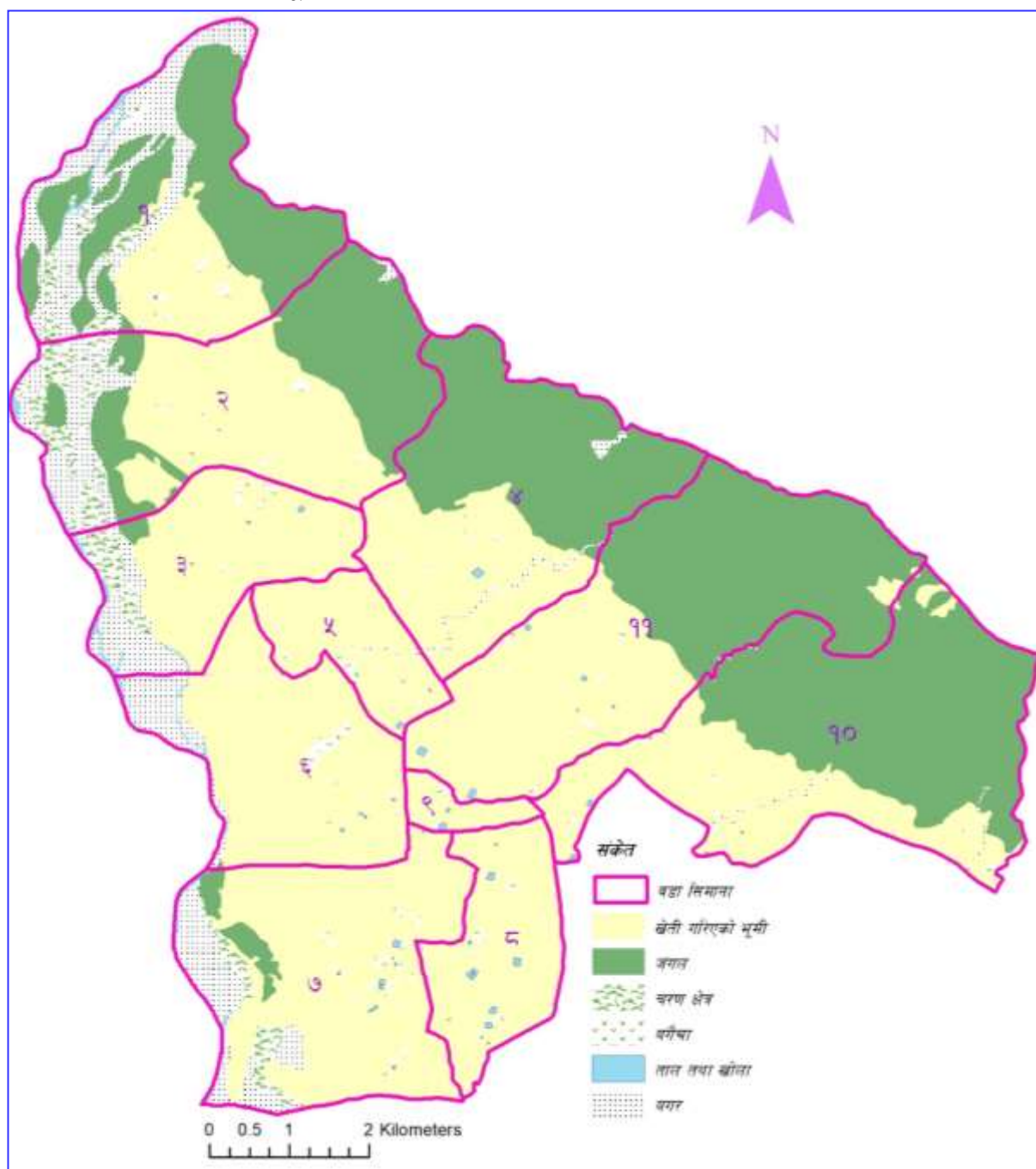
यस नगरपालिकाको नामाकरण सन्दर्भमा लिखित दस्तावेज तथा स्थानीय जानकारी व्यक्तिका अनुसार पहिलाको कर्जन्हा गा.वि.स.को नामबाट यस नगरपालिकाको नामाकरण गरिएको भन्ने भनाई रहेको छ ।

२.४ भू-उपयोग तथा प्राकृतिक सम्पदा

प्राकृतिक स्रोतका हिसावले कर्जन्हा नगरपालिकामा कृषि योग्य जमीन, जैविक विविधता हिसावले महत्वपूर्ण कमला, भेडवा नदी तथा खोलाहरूबाट, वालुवा लगायतका नदीजन्य प्राकृतिक स्रोत साधन उपलब्ध छन् ।

सर्वे तथा नापी विभागको विवरण अनुसार यस नगरपालिकाको भू-उपयोगको अवस्था हेर्दा खेती गरिएको क्षेत्रफल ५९ प्रतिशत रहेको छ भने वन जंगल, बगैचा तथा वृक्षारोपण क्षेत्र ३६.२३ प्रतिशत रहेको छ ।

नक्शा १.२: नगरपालिकाको भू-उपयोग नक्शा

स्रोत: Land Resource Mapping Project 1987, नापी विभाग

नगरपालिकाको भू-उपयोगको विवरण देहाय अनुसार रहेको छ ।

भूमिको प्रकार	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)	प्रतिशत
खाली जमिन	०.०६	०.०८
खेतीयोग जमिन	४५.३३	५९.००
जंगल	२७.४२	३५.६९

भूमिको प्रकार	क्षेत्रफल (बर्ग कि.मि.)	प्रतिशत
भाडि बुट्यान	०.२३	०.३०
घासे भूमि	०.३८	०.४९
बगैचा	०.१९	०.२४
नदी खोला	१.४९	१.९४
पोखरी ताल	०.०२	०.०३
बगर	१.७१	२.२२
जम्मा	७६.८३	१००.००

स्रोत: Land Resource Mapping Project 1987, नापी विभाग

२.५ ग्राहस्थ उत्पादन र मानव विकास सूचकांक

नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०१४ तथा गरिवीको लघु क्षेत्र अनुमान २०६८ मा सिराहा जिल्लाको सन्दर्भमा औल्याइएका तथ्यहरूलाई कर्जन्हा नगरपालिकाको हकमा पनि सामान्यीकरण गरिएको छ। राष्ट्रिय योजना आयोग तथा राष्ट्रसंघीय विकास कार्यक्रमले तयार पारेको नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन, २०१४ अनुसार सिराहा जिल्ला मानव विकास सूचकांकका दृष्टिकोणले ७५ जिल्लाहरू मध्ये ६२ औं स्थानमा पर्दछ। यस जिल्लाको मानव विकास सूचकांकको मान ०.४०८ रहेको छ। जसअनुसार औषत आयु ७१.३ वर्ष तथा प्रतिव्यक्ति आम्दानी ६८९ अमेरिकी डलर रहेको छ।

परिच्छेद ३ : जनसांख्यिक अवस्था

यस परिच्छेदमा नगरपालिकाको जनसांख्यिक अवस्थसँग सम्बन्धित जनसंख्या बनौट, संरचना तथा वितरण जस्ता विषयहरू समाविष्ट रहेका छन् ।

३.१ वडागत जनसंख्या वितरणको अवस्था

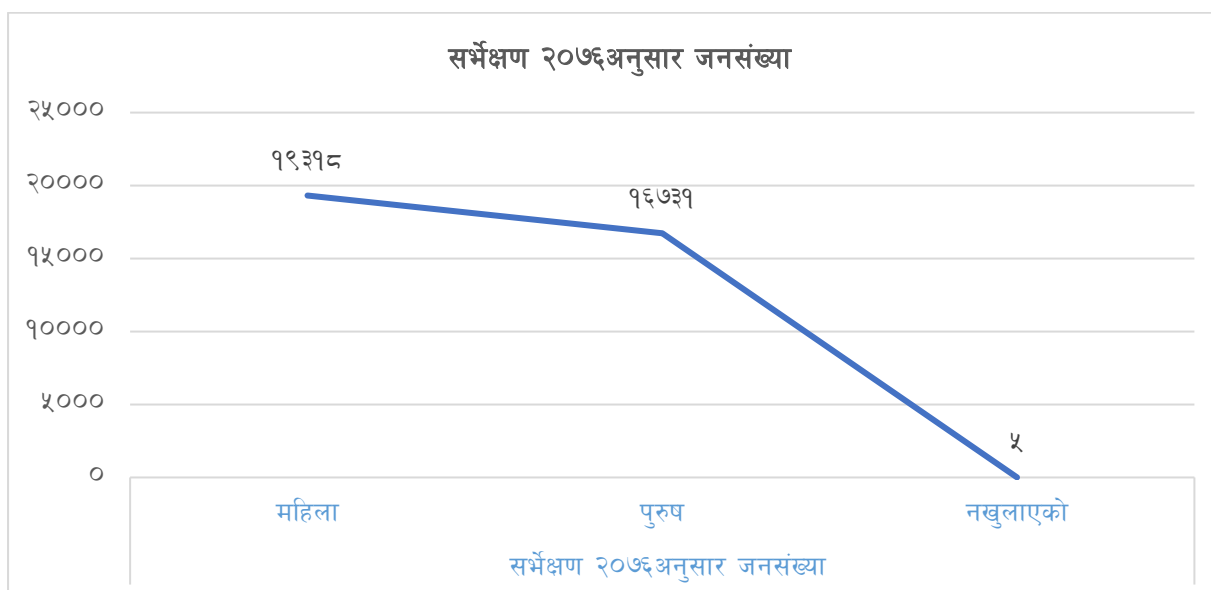
घरपरिवार सर्भेक्षण २०७६ अनुसार नगरपालिकाको कुल जनसंख्या ३६०५४ रहेको छ । वडा अनुसार सबैभन्दा उच्च जनसंख्या वडा नम्बर २ मा ४२७७ रहेको छ भने सबैभन्दा न्यून वडा नम्बर ५ मा २२३० रहेको छ । २०७६ हालको सर्भेक्षण अनुसार जनसंख्याको अवस्थालाई वडागत रूपमा देहाय बमोजिम उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका १: वडागत जनसंख्या वितरणको अवस्था

वडा नम्बर	जनसंख्या तथा घरघुरी विवरण (संख्या)						
	महिला	पुरुष	नखुलेको	जम्मा	घरघुरी	औषत परिवार	लैङ्गिक अनुपात
१	१३२६	१२९३	०	२६१९	५५९	४.६८	१०२.५५
२	२४१०	१८६७	०	४२७७	८३३	५.१३	१२९.०८
३	२१५९	२०१५	०	४१७४	७५०	५.५६	१०७.१५
४	१४८०	१०६४	०	२५४४	४४५	५.७१	१३९.१
५	१११५	१११४	१	२२३०	४६८	४.७६	१००.०९
६	२२९६	१८६८	०	४१६४	७०८	५.८	१२२.९१
७	२१३३	१८७४	०	४००७	६३८	६.२८	११३.८२
८	१६८५	११४३	२	२८३०	५०९	५.५५	१४७.४२
९	१६३७	१३२१	१	२९५९	५०७	५.८३	१२३.९२
१०	१८३५	१९३४	०	३७६९	६५०	५.७९	९४.८८
११	१२४२	१२३८	१	२४८१	४८१	५.१५	१००.३२
जम्मा	१९३१८	१६७३१	५	३६०५४	६५४८	५.५	११५.४६

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७६

चित्र नम्बर १: जनसंख्या

३.२ जातिगत आधारमा जनसंख्या

जातजातिको आधारमा जनसंख्याको स्थितिलाई हेर्दा कुल ३६०५४ जनसंख्या मध्ये सबैभन्दा उच्च १०,५२३ तराई दलित रहेको देखिन्छ। दोश्रोमा तराई दलित जनसंख्या कुल १०,०३३ रहेको छ। जातिगत आधारमा जनसंख्यालाई देहाय बमोजिम तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २: जातिगत आधारमा जनसंख्या विवरण

वडा नम्बर	जातजातिगत जनसंख्या विवरण									जम्मा
	तराई ब्राह्मण, क्षेत्री, राजपुत	पहाडी ब्राह्मण, क्षेत्री, सन्यासी, ठकुरी	तराई आदिवासी, जनजाति	पहाडी आदिवासी, जनजाति	तराई दलित	पहाडी दलित	मुस्लिम	तराई अन्य	पहाडी अन्य	
१	१५८	८६६	८९४	२४०	१८२	१३९	०	१४०	०	२६१९
२	१३५	९५६	७६४	३९९	४३७	२२९	६४	१२८९	४	४२७७
३	१२२	२९१	१५५४	१५९	७०१	४३	२७	१२७४	३	४१७४
४	४	१३१	३३२	७९९	९१७	१७५	०	२४३	२३	२५४४
५	७०	४२	३९७	१०५	१२९३	१२१	११	१९१	०	२२३०
६	४८	२९	९४७	९४	२०३०	१७	१	९३९	५९	४१६४
७	१११	४९	७३८	२०	१०७२	२१	०	१९९६	०	४००७
८	७	८	९८९	७९	१२३५	३३	१२६	३५२	१	२८३०
९	२३	१०	९२७	१०	१६०४	८	१९	३५६	२	२९५९
१०	१५	१८	५८७	१६	५३७	१०	८६८	१७१८	०	३७६९
११	२०	१३	४८१	९०	५१५	२४	६	१२८५	४७	२४८१
जम्मा	७१३	२४१३	८६१०	१९३१	१०५२३	८२०	११२२	९७८३	१३९	३६०५४

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

३.३ जातजातिगत घरधुरी संख्या

कूल घरधुरी संख्या ६५४८ रहेको यस नगरपालिकामा जातजातिगत आधारमा घरपरिवारको स्थिति हेर्दा घरमूलीको जात वा जातियताका आधारमा सबैभन्दा बढी तराई आदिवासी जनजातीको ३२.५ प्रतिशत घरपरिवारको बसोबास रहेको छ। दोस्रो अधिक घरधुरी संख्या तराई दलित २८.२ प्रतिशत रहेको छ। जातजातिगत आधारमा घरपरिवारलाई वडागत रुपमा देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

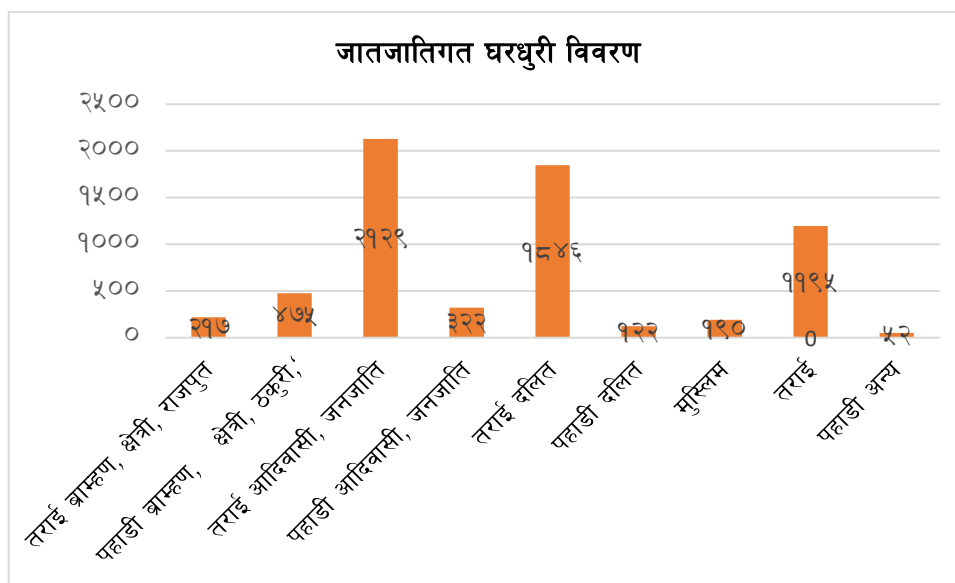
तालिका ३: जातिगत आधारमा घरधुरी विवरण

वडा नं.	जातजातिगत घरधुरी विवरण									जम्मा
	तराई ब्राह्मण, क्षेत्री, राजपुत	पहाडी ब्राह्मण, क्षेत्री, ठकुरी, सन्यासी	तराई आदिवासी, जनजाति	पहाडी आदिवासी, जनजाति	तराई दलित	पहाडी दलित	मुस्लिम	तराई अन्य	पहाडी अन्य	
१	२२	१९६	२३७	४३	२८	३२		१		५५९
२	१०४	२१५	१६७	७१	५५	५६	१३	१३२	२०	८३३
३	५	६९	३०२	३२	९७	७	४	२३०	४	७५०
४		२५	६५	११३	१६७	३५		३५	५	४४५
५	५	२०	१२२	३६	२६२	२२	१			४६८
६	१	२	१७९	१७	३६४			१३६	९	७०८
७			८७	५	१६९	४		३७२	१	६३८
८		२७	१७५	१३	२४०	४	२२	२७	१	५०९
९		४	१९२	१	३०५	१	३		१	५०७
१०		१	४२०	१	८२		१४६			६५०

वडा नं.	जातजातिगत घरधुरी विवरण									जम्मा
	तराई ब्राह्मण, क्षेत्री, राजपुत	पहाडी ब्राह्मण, क्षेत्री, ठकुरी, सन्यासी	तराई आदिवासी, जनजाति	पहाडी आदिवासी, जनजाति	तराई दलित	पहाडी दलित	मुस्लिम	तराई अन्य	पहाडी अन्य	
११	२	१	७५	२३	१०१	६	१	२६२	१०	४८१
कुल	१३९	५६०	२०२१	३५५	१८७०	१६७	१९०	११९५	५१	६५४८
प्रतिशत	२.१२	८.५५	३०.८६	५.४२	२८.५६	२.५५	२.९०	१८.२५	०.७८	१००.००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. २: जातजातिगत घरधुरी विवरण

३.४ धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण

धर्म अनुसार नगरपालिकाको जनसंख्याको स्थिति हेर्दा सबैभन्दा उच्च हिन्दू धर्म मान्नेहरू ९३.९२ प्रतिशत रहेका छन् भने इस्लाम धर्म मान्ने ३.४५ प्रतिशत रहेका छन्। धर्म अनुसार वडागत जनसंख्या विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

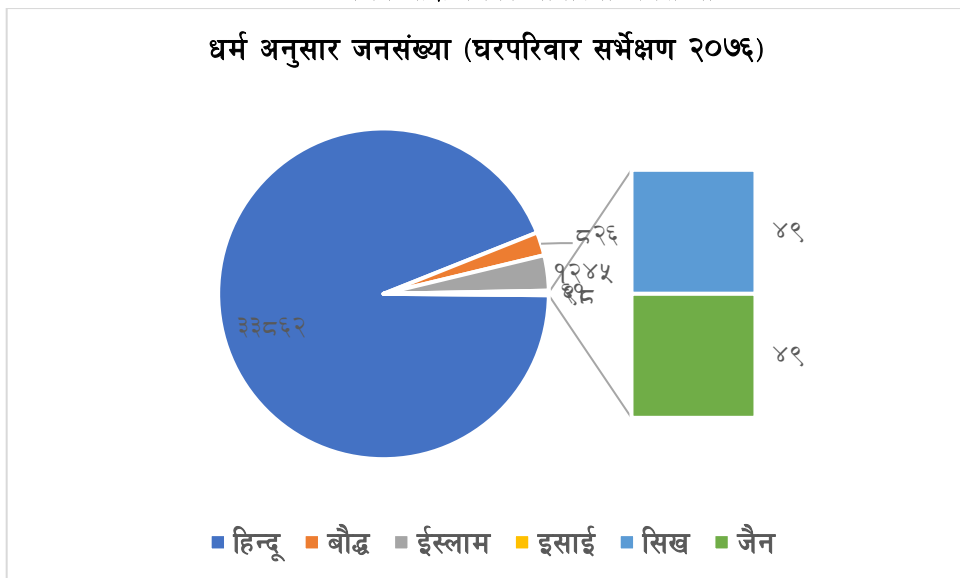
तालिका ४: धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण

वडा नम्बर	धर्म अनुसार जनसंख्या (घरपरिवार सर्वेक्षण २०७६)						जम्मा
	हिन्दू	बौद्ध	ईस्लाम	इसाई	सिख	जैन	
१	२५९९	२०					२६१९
२	३९९५	२०९	५९	१४			४२७७
३	४०९३	५०	२४	२	५		४१७४
४	१९९०	५४७		७			२५४४
५	२०८१	१२४	१३	६	६		२२३०
६	४१२२	६	१	२७	८		४१६४
७	३९९७	१०					४००७
८	२६८१	२	१३१		१६		२८३०
९	२९२०	५	१७	११		६	२९५९
१०	२८२६	१२	९२१		५	५	३७६९

वडा नम्बर	धर्म अनुसार जनसंख्या (घरपरिवार सर्भेक्षण २०७६)						
	हिन्दू	बौद्ध	ईस्लाम	इसाई	सिख	जैन	जम्मा
११	२४७७	४					२४८१
जम्मा	३३७८१	९८९	११६६	६७	४०	११	३६०५४
प्रतिशत	९३.९२	२.२९	३.४५	०.१७	०.१४	०.१४	१००.००

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७६

चित्र नं.३: धर्मका आधारमा जनसंख्या

३.५ धर्म अनुसार घरधुरी संख्या

नगर घरमुलीका आधारमा घरपरिवारको वर्गिकरण गर्दा ९४.५० प्रतिशत हिन्दु, ३ प्रतिशत ईस्लाम धर्म मान्ने गरेका रहेछन्। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ५: धर्म अनुसार घरधुरी विवरण

वडा नम्बर	धर्म अनुसार जनसंख्या (घरपरिवार सर्भेक्षण २०७६)						
	हिन्दू	बौद्ध	ईस्लाम	इसाई	सिख	जैन	जम्मा
१	५५८	१	०	०	०	०	५५९
२	७९२	२६	११	४	०	०	८३३
३	७४१	५	२	१	१	०	७५०
४	३७१	७२	०	२	०	०	४४५
५	४४०	२१	२	३	२	०	४६८
६	७००	०	०	६	२	०	७०८
७	६३७	१	०	०	०	०	६३८
८	४८३	१	२२	०	३	०	५०९
९	५०२	०	२	२	०	१	५०७
१०	४८१	०	१६७	०	१	१	६५०
११	४८१	०	०	०	०	०	४८१
जम्मा	६१८६	१२७	२०६	१८	९	२	६५४८
प्रतिशत	९४.५०	१.९४	३.१५	०.२४	०.१४	०.०३	१००.००

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७६

३.६ उमेर तथा लिंगका आधारमा जनसंख्या विवरण

उमेरका आधारमा जनसंख्याको स्थिति हेर्दा उमेर समूह अनुसार पाँच वर्षमुनिको ७९,३८ र ७० वर्ष माथिको कुल २२४१ जना रहेको देखिन्छ । लैंगिकताका आधारमा विभिन्न उमेर समूह अनुसार यससम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ६: उमेर तथा लिंगको आधारमा जनसंख्या विवरण

उमेर समूह	लिंग	वडा नम्बर											जम्मा
		१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	
१-५	जम्मा	२६४	५०१	५६८	३०२	२०९	६६१	६३५	३३१	३३७	५७०	३०९	४६८७
	महिला	९४	२३९	२३६	१४६	८८	२९०	२६४	१५८	१४८	२७३	१११	२०४७
	पुरुष	१७०	२६२	३३२	१५६	१२१	३७१	३७१	१७३	१८९	२९७	१९८	२६४०
६-१०	जम्मा	२९२	४३६	४७२	३१०	२०६	४६०	४३८	२८७	२३७	४७४	२७३	३८८५
	महिला	११६	२०१	२४०	१७५	९०	१९६	१८१	१५१	११०	२१९	११०	१७८९
	पुरुष	१७६	२३५	२३२	१३५	११६	२६४	२५७	१३६	१२७	२५५	१६३	२०९६
११-१५	जम्मा	२९०	३९६	४४३	२१०	१९५	३५३	३६२	२७९	३२३	३८२	२१२	३४४५
	महिला	११२	१८७	१९१	१०४	८७	१५८	१५०	१४३	१११	२००	११७	१५६०
	पुरुष	१७८	२०९	२५२	१०६	१०८	१९५	२१२	१३६	२१२	१८२	९५	१८८५
१६-२०	जम्मा	२६०	४७२	४८७	२३१	२७२	४६२	४३६	३०५	३१४	३८२	२९०	३९११
	महिला	१०८	२२०	२३९	११७	८२	२२१	२१५	१७३	१५६	१९१	१३६	१८५८
	पुरुष	१५२	२५२	२४८	११४	१९०	२४१	२२१	१३२	१५८	१९१	१५४	२०५३
२१-२५	जम्मा	३११	४७३	४४६	२२९	२२४	४५०	४५१	२८३	२५०	३५८	२५२	३७२७
	महिला	१५३	२५०	२४६	११७	९८	२३८	२४८	१४३	१२२	१७१	१३५	१९२१
	पुरुष	१५८	२२३	२००	११२	१२६	२१२	२०३	१४०	१२८	१८७	११७	१८०६
२६-३०	जम्मा	२६३	४१३	३६९	२४३	२८७	३५६	३८९	२९१	३२७	३८१	२५५	३५७४
	महिला	१५४	२५६	१९२	१५०	१८४	२०९	२०२	१७४	१८२	१९५	१३९	२०३७
	पुरुष	१०९	१५७	१७७	९३	१०३	१४७	१८७	११७	१४५	१८६	११६	१५३७
३१-३५	जम्मा	१८७	२९५	३०३	२६४	१६०	२४४	२५५	२०७	२७४	२४७	२२१	२६५७
	महिला	११३	१९२	१७२	१८१	८६	१६६	१५०	११४	२००	११७	१३१	१६२२
	पुरुष	७४	१०३	१३१	८३	७४	७८	१०५	९३	७४	१३०	९०	१०३५
३६-४०	जम्मा	१६३	३२६	२५२	१७०	१६८	२५५	२२१	१७०	२३४	२४२	१९१	२३९२

ઉમેર સમુહ	લિંગ	વડા નમ્બર											જમ્મા
		૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	
	મહિલા	૧૦૪	૨૧૭	૧૪૬	૧૦૯	૧૧૨	૧૭૩	૧૫૪	૧૧૮	૧૩૦	૧૧૫	૯૫	૧૪૭૩
	પુરુષ	૫૯	૧૦૯	૧૦૬	૬૧	૫૬	૮૨	૬૭	૫૨	૧૦૪	૧૨૭	૯૬	૯૧૯
૪૧-૪૫	જમ્મા	૧૨૪	૧૮૯	૧૮૪	૧૫૯	૧૩૩	૨૫૬	૧૬૩	૧૩૯	૨૧૧	૧૪૮	૧૦૫	૧૮૧૧
	મહિલા	૮૧	૧૩૭	૧૦૬	૧૧૧	૭૯	૧૮૯	૧૧૯	૧૦૬	૧૬૩	૬૯	૫૪	૧૨૧૪
	પુરુષ	૪૩	૫૨	૭૮	૪૮	૫૪	૬૭	૪૪	૩૩	૪૮	૭૯	૫૧	૫૯૭
૪૬-૫૦	જમ્મા	૧૩૩	૨૦૨	૧૪૬	૧૦૨	૯૩	૧૪૦	૧૫૧	૧૪૩	૧૩૫	૧૬૨	૮૬	૧૪૯૩
	મહિલા	૮૭	૧૩૮	૮૭	૭૪	૫૯	૯૪	૧૦૪	૧૦૫	૧૦૧	૬૬	૪૯	૯૬૪
	પુરુષ	૪૬	૬૪	૫૯	૨૮	૩૪	૪૬	૪૭	૩૮	૩૪	૯૬	૩૭	૫૨૯
૫૧-૫૫	જમ્મા	૭૮	૧૪૧	૯૩	૮૧	૭૪	૧૧૪	૯૯	૧૦૯	૪૩	૧૦૫	૭૭	૧૦૧૪
	મહિલા	૪૮	૮૫	૬૨	૪૭	૪૦	૮૨	૫૬	૮૪	૨૮	૫૩	૪૩	૬૨૮
	પુરુષ	૩૦	૫૬	૩૧	૩૪	૩૪	૩૨	૪૩	૨૫	૧૫	૫૨	૩૪	૩૮૬
૫૬-૬૦	જમ્મા	૭૭	૧૫૫	૧૪૦	૧૧૬	૭૦	૧૪૭	૧૦૦	૮૪	૧૬૨	૯૩	૬૯	૧૨૧૩
	મહિલા	૪૨	૧૦૨	૭૯	૮૧	૪૩	૯૭	૭૪	૬૧	૧૧૧	૫૫	૪૧	૭૮૬
	પુરુષ	૩૫	૫૩	૬૧	૩૫	૨૭	૫૦	૨૬	૨૩	૫૧	૩૮	૨૮	૪૨૭
૬૧-૬૫	જમ્મા	૫૦	૮૬	૮૩	૪૪	૭૭	૬૮	૯૪	૬૭	૪૩	૮૦	૪૮	૭૪૦
	મહિલા	૩૬	૫૫	૫૬	૨૮	૪૭	૪૫	૬૯	૫૧	૩૧	૩૬	૨૮	૪૮૨
	પુરુષ	૧૪	૩૧	૨૭	૧૬	૩૦	૨૩	૨૫	૧૬	૧૨	૪૪	૨૦	૨૫૮
૬૬-૭૦	જમ્મા	૪૮	૮૨	૯૬	૪૭	૩૯	૧૧૪	૯૭	૬૮	૪૧	૯૭	૫૭	૭૮૬
	મહિલા	૨૭	૬૩	૫૭	૨૫	૧૪	૮૧	૬૫	૫૨	૨૮	૫૫	૩૫	૫૦૨
	પુરુષ	૨૧	૧૯	૩૯	૨૨	૨૫	૩૩	૩૨	૧૬	૧૩	૪૨	૨૨	૨૮૪
૭૧-૭૫	જમ્મા	૩૯	૫૫	૪૫	૨૦	૧૫	૫૫	૫૮	૨૯	૧૮	૨૭	૨૩	૩૮૪
	મહિલા	૨૬	૩૬	૨૯	૯	૩	૩૯	૪૩	૨૧	૧૦	૧૦	૧૨	૨૩૮
	પુરુષ	૧૩	૧૯	૧૬	૧૧	૧૨	૧૬	૧૫	૮	૮	૧૭	૧૧	૧૪૬
૭૬-૮૦	જમ્મા	૨૨	૨૮	૨૨	૮	૬	૧૭	૩૯	૨૩	૬	૧૫	૭	૧૯૩
	મહિલા	૧૩	૧૭	૧૪	૩	૨	૧૧	૨૮	૨૦	૩	૭	૪	૧૨૨
	પુરુષ	૯	૧૧	૮	૫	૪	૬	૧૧	૩	૩	૮	૩	૭૧
૮૧-૮૫	જમ્મા	૫	૧૫	૧૩	૩	૧	૪	૧૧	૫	૩	૩	૨	૬૫

उमेर समुह	लिङ्ग	वडा नम्बर											जम्मा
		१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	
	महिला	३	६	३	२	१	३	९	३	२	२		३४
	पुरुष	२	९	१०	१		१	२	२	१	१	२	३१
८६-९०	जम्मा	९	८	७	१		४	५	६		२	३	४५
	महिला	५	५	३			२	२	५			१	२३
	पुरुष	४	३	४	१		२	३	१		२	२	२२
९१+	जम्मा	४	४	५	४	१	४	३	०	१	०	१	२७
	महिला	४	४	१	१	०	२	०	४	१	१	१	१९
	पुरुष	०	०	४	३	१	२	३	०	०	०	०	१३
कुल	जम्मा	२६१९	४२७७	४१७४	२५४४	२२३०	४१६४	४००७	२८३०	२९५९	३७६९	२४८१	३६०५४

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

३.७ शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या विवरण

नगरपालिका भित्रको शिक्षाको स्तर विश्लेषण गर्दा आधारभूत तहको शैक्षिक उपलब्धी हासिल गरेकाहरूको संख्या ९९७९ रहेका छन् भने स्नातकोत्तर तहको उपाधी हासिल गर्नेहरूको संख्या २४४ जना रहेको छ भने कुल ९४१५ जना निरक्षर रहेका छन् । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम तालिकामा प्रस्तुत गरीएको छ ।

तालिका ७: शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या विवरण

वडा नम्बर	पूर्व प्राथमिक	आधारभूत	माध्यामिक	स्नातक	स्नातकोत्तर	प्राविधिक एसएलसी	साधारण लेखपढ	निरक्षर	कम उमेर	जम्मा
१	८७	८४६	३५२	६०	९	२५१	१७५	६३८	१६८	२६१९
२	३३३	१३७९	७२०	१५२	५५	१९७	६७९	३०४	३४२	४२७७
३	३६७	१२३३	६१६	११८	२९	१२१	१०२	११५१	२८८	४१७४
४	३०३	७६७	४५३	५८	१४	७९	४८५	१९१	६२	२५४४
५	८६	४७६	४३५	७९	१२	२	२७७	६७८	१०२	२२३०
६	२५०	९७८	४७३	५७	३३	१३३	९८	१६४५	३८५	४१६४
७	३०४	७९६	५९०	९२	२१	१४	४०३	१२९१	४७५	४००७
८	७२	८३२	५४८	५३	१२	३२	३६३	६६९	२२७	२८३०
९	२०	९९५	६४६	५८	२६	६	५२	१०१२	१३७	२९५९
१०	१८४	१०४८	२६९	५४	१०	११२	३५६	१२५७	२६२	३७६९
११	१०९	६२९	४७३	७७	२३	११३	२६५	५७९	१९९	२४८१
जम्मा	२११५	९९७९	५५७५	८५८	२४४	१०६०	३२५५	९४१५	२६४७	३६०५४

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

३.८ पेशाका आधारमा जनसंख्या

कूल जनसंख्या ३६०५४ मध्ये ३१०२ जनसंख्याको मुख्य पेशा कृषि तथा पशुपालन रहेको छ । नगरपालिका क्षेत्रमा १०५३४ विद्यार्थी, ३३८८ कम उमेर र ६८५८ गृहिणी रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ८: प्रमुख पेशा अनुसार जनसंख्या

वडा नं.	कृषि र पशु	व्यापार	नोकरी	बैदेशिक रोजगार	गृहिणी	अन्य	पेन्सन	जेष्ठ नागरिक	दक्ष कामदार	विद्यार्थी	कम उमेर	बेरोजगार	अदक्ष श्रमिक	जम्मा
१	४३२	२०	५९	१९२	३४८	२५	१२	११४	६६	८३६	२११	१५५	१४९	२६१९
२	३३४	१६७	१९८	३१२	८३२	१०	१०	२३३	९३	१३४१	३८६	२१८	१४३	४२७७
३	५५०	९४	८६	३१८	७३६	३१	३४	१५८	१५५	१२६६	३९९	२३४	११३	४१७४
४	१३९	१४५	८०	२३५	५३५	४७	२	१०७	३२	७४१	१९९	५०	२३२	२५४४
५	१०२	२९	३७	२४१	५०८	१०३	७	९७	३	५९१	१०५	१३१	२७६	२२३०
६	३४३	५२	८८	३८८	७७२	३६	११	१८६	३७	१११८	४८८	९३	५५२	४१६४
७	३७५	४४	५१	४८७	९४२	२१	७६	४९	२६	१११४	४९६	२५५	७१	४००७
८	९४	३०	६१	४५९	५२५	२५	५	१७९	४	८२१	२४८	१०९	२७०	२८३०
९	२४३	११५	१३३	४७१	६७८	७	७४	५५	३५	८७८	२०१	४७	२२	२९५९
१०	२७८	७३	८३	३५२	५५०	५६	१४	१२२	९३	१०८६	४३०	४१०	२२२	३७६९
११	२१२	१०९	७३	२९६	४३२	१७	५	१२२	३६	७४२	२२५	१०१	१११	२४८१
जम्मा	३१०२	८७८	९४९	३७५१	६८५८	३७८	२५०	१४२२	५८०	१०५३४	३३८८	१८०३	२१६१	३६०५४

स्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण, २०७६

३.९ मुख्य पेशाका आधारमा घरधुरी

मुख्य पेशाका आधारमा घरधुरीलाई हेर्दा सबैभन्दा उच्च २३.१ प्रतिशत घरधुरीले कृषि तथा पशुजन्य व्यवसायलाई प्रमुख पेशाका रूपमा अवलम्बन गरेका छन् भने वैदेशिक रोजगारीलाई मुख्य पेशाका रूपमा लिने घरधुरी संख्या १९.४ प्रतिशत रहेको छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ९: प्रमुख पेशा अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	कृषि र पशु	व्यापार	नोकरी	वैदेशिक रोजगार	गृहिणी	अन्य	पेन्सन	जेष्ठ नागरिक	दक्ष कामदार	विद्यार्थी	कम उमेर	बेरोजगार	अदक्ष श्रमिक	जम्मा
१	१९९	७	२३	७६	४३	७	१०	७६	२७	९	०	१७	६५	५५९
२	१६८	७१	५५	१११	६३	५	९	१३६	४९	११	१	८५	६९	८३३
३	१९७	४३	२४	११९	९९	७	२७	६९	४६	९	०	६९	४१	७५०
४	५४	४९	१६	९०	२०	१४	२	८३	१८	१	०	३	९५	४४५
५	५३	११	९	५०	१०६	३	६	६८	०	३		३३	१२६	४६८
६	१७९	२१	१६	१५०	३१	०	२	९३	१३	७	१	१३	१८२	७०८
७	२३५	१७	१५	१५९	४३	१	६३	२१	५	१	०	६०	१८	६३८
८	५१	११	८	१६३	१५	४	२	११२	१	१	०	२४	११७	५०९
९	१४८	४८	१६	१३३	३४	०	५८	३२	२२	०	१	१५	०	५०७
१०	१२१	२७	१६	१५६	७	९	८	५२	४९	६	२	११३	८४	६५०
११	१०४	४४	१८	६१	९८	१	०	५१	१७	१८	१	२२	४६	४८१
जम्मा	१५०९	३४९	२१६	१२६८	५५९	५१	१८७	७९३	२४७	६६	६	४५४	८४३	६५४८
प्रतिशत	२३.१	५.३	३.३	१९.४	८.५	०.८	२.८	१२.१	३.८	१.०	०.१	६.९	१२.९	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

परिच्छेद ४ : स्वच्छ खानेपानीमा पहुँचको अवस्था

यस परिच्छेदमा मौसम अनुसार खानेपानीको श्रोत, पानी भर्न लाग्ने औषत दैनिक समय, दैनिक पारिवारिक, खानेपानीको वैकल्पिक श्रोत, खानेपानी व्यवस्थापन संयन्त्र, खानेपानीका लागि खर्च गर्ने तत्परताको अवस्था, खानेपानीको गुणस्तर परिक्षणसम्बन्धी जनचेतना, खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण अभ्यास, खानेपानी सुद्धीकरणको अभ्यास, पानी सुद्धीकरण औजार, फोहोर पानी व्यवस्थापन, बाढीको खानेपानीको श्रोतमा प्रभाव जस्ता विषयहरु समाविष्ट गरिएका छन् ।

४.१ सुख्खा याममा खानेपानीको श्रोत

यस नगरपालिकाको कुल ६५४८ घरपरिवारमध्ये सुख्खा मौसममा सबैभन्दा बढी ४५५७ वा ५९.५९ प्रतिशत घरपरिवारले ह्याण्डपम्प वा बोरीडको पानी उपयोग गर्दछन्, घर कम्पाउण्डमा धारा हुने परिवार १६.२ प्रतिशत रहेको छ भने सार्वजनिक धाराको पानी उपभोग गर्ने घरपरिवार ८.९ प्रतिशत रहेको छ । विभिन्न स्रोत अनुसार खानेपानी उपयोग गर्ने घरपरिवार सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरीएको छ ।

तालिका १०: सुख्खा मौसममा खानेपानीको स्रोतको आधारमा घरपरिवार

वडा नं.	बोरीड, ह्याण्डपम्प (नसुधारीएको)	खुल्ला इनार	पोखरी, नदी खोला	नीजि पाइप धारा घरकम्पाउण्डमा	ढाकि एको इनार	प्रशोधित आकाशोपानी संकलन	सुरक्षित मुहान	सुधारीएको सार्वजनिक धारा	अन्य	जम्मा
१	१५२	५९	०	११९	८१	०	०	१३८	१०	५५९
२	७८१	१	४	१४	१	१	१	२४	६	८३३
३	५८३	२	०	६४	०	०	९१	४	६	७५०
४	१९३	०	०	१०७	०	०	०	१४५	०	४४५
५	३४४	०	०	३	०	०	०	१२१	०	४६८
६	३९२	०	०	३००	०	१	१	१४	०	७०८
७	३१८	०	०	३०५	०	०	२	१३	०	६३८
८	४५४	०	०	३९	०	०	०	५	११	५०९
९	५०५	०	०	०	०	०	१	१	०	५०७
१०	५४०	२	१	४९	१	०	०	३९	१८	६५०
११	२९५	०	०	६४	१	०	३	८२	३६	४८१
जम्मा	४५५७	६४	५	१०६४	८४	२	९९	५८६	८७	६५४८
प्रतिशत	६९.५९	१.०	०.१	१६.२	१.३	०.०	१.५	८.९	१.३	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

४.२ वर्षादको मौसममा खानेपानीको श्रोत तथा अवस्था

यस नगरपालिकाको कुल ६५४८ घरपरिवारमध्ये वर्षाको मौसममा सबैभन्दा बढी ४७७३ वा ७२.८९ प्रतिशत घरपरिवारले ह्याण्डपम्प वा बोरीडको पानी उपयोग गर्दछन् भने घर कम्पाउण्ड भित्र निजी धारा हुने परिवार १४ प्रतिशत रहेको छ भने सार्वजनिक धाराको पानी उपभोग गर्ने घरपरिवार ८.३ प्रतिशत रहेको छ । विभिन्न स्रोत अनुसार खानेपानी उपयोग गर्ने घरपरिवार सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरीएको छ ।

तालिका ११: वर्षाद मौसमा खानेपानीको स्रोतको आधारमा घरपरिवार

वडा नम्बर	ह्याण्डपम्प (नसुधारीएको)	नढाकि एको इनार	पोखरी, न दी खोला	नीजि पाइप द्वारा घरकम्पाउण्डमा	ढाकि एको इनार	प्रशोधित आकाशे पानी संरक्षण	सुरक्षित मुहान	सार्वजनिक द्वारा	अन्य	जम्मा
१	२०७	३५	०	१०५	८०	०	१	१२२	९	५५९
२	७९०	२	१	९	१	१	३	२५	१	८३३
३	६३१	२	१	१६	१	०	८८	५	६	७५०
४	१९२	०	०	१०९	०	०	२	१४२	०	४४५
५	३४५	०	०	२	०	०	०	१२१	०	४६८
६	३९८	०	०	२८८	१	३	९	९	०	७०८
७	३१९	०	०	३०६	०	०	०	१३	०	६३८
८	४८२	०	०	१९	०	०	०	१	७	५०९
९	५०४	०	०	३	०	०	०	०	०	५०७
१०	५८२	२	०	५	१	१	१	४०	१८	६५०
११	३२३	०	०	५९	१	०	३	६८	२७	४८१
जम्मा	४७७३	४१	२	९२१	८५	५	१०७	५४६	६८	६५४८
प्रतिशत	७२.८९	०.६३	०.०	१४.१	१.३	०.१	१.६	८.३	१.०	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

४.३ पानी भर्न लाग्ने औषत दैनिक समय

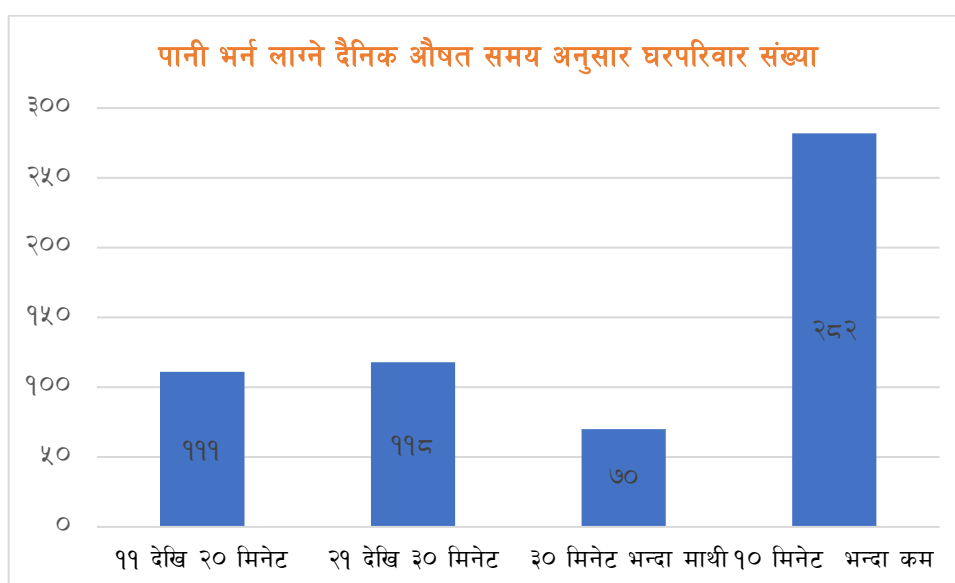
यस नगरपालिका क्षेत्र दैनिक पानी भर्न लाग्ने औषत समय विश्लेषण गरी लाग्ने समयलाई आधार मान्दा ११ देखि २० मिनेट समय लाग्ने घरपरिवार संख्या १११ रहेका छन् र १० मिनेट भन्दा कम समय लाग्ने घरपरिवार २८२ रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १२: पानी भर्न लाग्ने औषत दैनिक समय

वडा नम्बर	पानी भर्न लाग्ने दैनिक औषत समय अनुसार घरपरिवार संख्या				जम्मा
	११ देखि २० मिनेट	२१ देखि ३० मिनेट	३० मिनेट भन्दा माथी	१० मिनेट भन्दा कम	
१	३३	७	०	९५	१३५
२	८	७	२	१०	२७
३	१	०	२	१	४
४	४२	१७	१६	७०	१४५
५	३	८१	३५	१	१२०
६	०	०	१३	१	१४
७	१	०	०	१२	१३
८	०	०	०	४	४
९	०	०	१	०	१
१०	१०	४	०	२४	३८
११	१३	२	१	६४	८०
जम्मा	१११	११८	७०	२८२	५८१
प्रतिशत	१९.१	२०.३१	१२.०५	४८.५४	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ४ : पानी भर्न लाग्ने दैनिक औषत समय अनुसार घरपरिवार संख्या

४.४ दैनिक पानीको उपलब्धता अनुसार घर परिवार संख्या

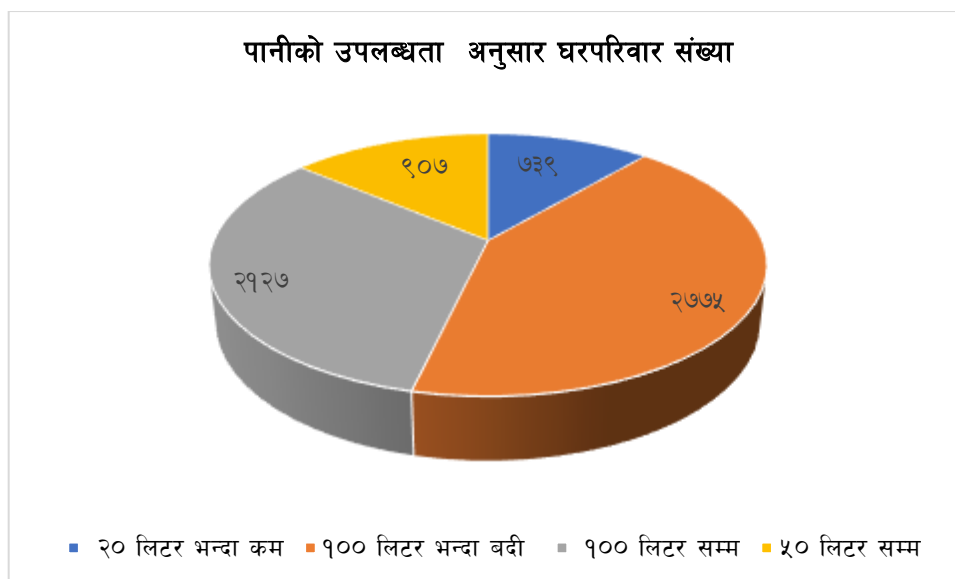
यस नगरपालिका क्षेत्र दैनिक पानीको उपलब्धताको अवस्था हेर्दा ११.३ प्रतिशत घरपरिवारमा २० लिटर भन्दा कम, ४२.४ प्रतिशत घरपरिवारमा १०० लिटर भन्दा बढी उपलब्ध हुने देखियो। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १३: पानीको उपलब्धता अनुसार घर परिवार संख्या

वडा नम्बर	२० लिटर भन्दा कम	१०० लिटर भन्दा बढी	१०० लिटर सम्म	५० लिटर सम्म	जम्मा
१	१५५	१५९	१८६	५९	५५९
२	१२४	३६२	२५८	८९	८३३
३	१०	३३९	२८७	११४	७५०
४	४	२२६	१६६	४९	४४५
५	०	२८०	१८७	१	४६८
६	०	६५९	४७	२	७०८
७	३२०	१६	६९	२३३	६३८
८	४	११८	३१३	७४	५०९
९	२९	१२१	१६५	१९२	५०७
१०	८४	२५२	२८४	३०	६५०
११	९	२४३	१६५	६४	४८१
जम्मा	७३९	२७७५	२१२७	९०७	६५४८
प्रतिशत	११.३	४२.४	३२.५	१३.९	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ५ : पानी उपलब्धता अनुसार घरपरिवार संख्या

४.५ खानेपानीको वैकल्पिक श्रोत अनुसार घर परिवार

कर्जन्हा नगरपालिकामा आपतकालिन अवस्थामा १६२६ घरपरिवारले कहिकतैबाट पानी ल्याउनु पर्ने अवस्था रहेको देखिन्छ। जस मध्ये १५५१ घरपरिवार वा ९४.४ प्रतिशतले छिमेकीकोबाट पानी ल्याउने गरेको पाईयो। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १४: खानेपानीको श्रोत अनुसार घर परिवार संख्या

बडा नम्बर	खाने पानीको वैकल्पिक श्रोत अनुसार घरपरिवार संख्या				जम्मा
	छिमेकीको बाट पानी ल्याउने	निजि बिक्रेता/ट्यांकर बाट	खोला, नदी, पोखरी	नगरपालिकाले उपलब्ध गराउने	
१	२४४	१	१	१५	२६१
२	३९८	५	७	०	४१०
३	१६९	०	०	०	१६९
४	२३३	१७	०	०	२५०
५	४१	०	०	०	४१
६	१९९	८	११	०	२१८
७	२	१	०	०	३
८	१२०	०	०	०	१२०
९	०	०	०	०	०
१०	४३	३	०	०	४६
११	१०२	२	१	३	१०८
जम्मा	१५५१	३७	२०	१८	१६२६
प्रतिशत	९४.४	२.३	१.२	१.१	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

४.६ खानेपानीको व्यवस्थापन संयन्त्र

खानेपानीको व्यवस्थापन संयन्त्र अवस्था हेर्दा यस नगरपालिकामा १०.५ प्रतिशत वा ६८६ घरपरिवारमा मात्र उपभोक्ता समितिको माध्यमबाट खानेपानी उपलब्ध हुने देखियो भने ८९.५ प्रतिशत वा ५५४० घरपरिवारमा

खानेपानी उपभोक्ता समिति रहेको पाईएन । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १५: खानेपानीको व्यवस्थापन संयन्त्र

बडा नम्बर	खानेपानी व्यवस्थापन संयन्त्र					जम्मा
	खानेपानी उपभोक्ता समिति (छैन)	खानेपानी उपभोक्ता समिति (छ)	खानेपानी वितरण तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय (छ)	टोल सुधार समिति (छ)	नगरपालिका (छ)	
१	३७३	१८४	०	०	२	५५९
२	७९०	३२	३	७	१	८३३
३	७४१	५	०	२	२	७५०
४	९४	३४२	५	२	२	४४५
५	३५७	१०८	०	३	०	४६८
६	६७९	६	९	१०	४	७०८
७	६३४	३	०	०	१	६३८
८	५०६	३	०	०	०	५०९
९	५०३	२	२	०	०	५०७
१०	६४५	०	०	१	४	६५०
११	४८०	१	०	०	०	४८१
जम्मा	५८०२	६८६	१९	२५	१६	६५४८
प्रतिशत	८८.६	१०.५	०.३	०.४	०.२	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

४.७ खानेपानीका लागि खर्च तत्परताको अवस्था

खानेपानीको लागि रु ५० भन्दा कम खर्च गर्न तयार हुने घरपरिवार ४० प्रतिशत वा २६७६ घरपरिवार, रु ५१ देखि १०० सम्म खर्च गर्न तयार ११ प्रतिशत वा ७१८ घरपरिवार खर्च गर्न तत्पर रहेका छन् । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १६: खानेपानीका लागि खर्च गर्ने तत्परताको अवस्था

बडा नम्बर	खानेपानीका लागि खर्च गर्ने तत्परताको अवस्था				जम्मा
	खर्च गर्ने तयार छैन	रु ५० भन्दा कम प्रति महिना खर्च गर्ने तयार छ	रु ५१ देखि रु १०० सम्म प्रति महिना खर्च गर्ने तयार	रु १०० भन्दा बढी प्रति महिना खर्च गर्ने तयार	
१	१२४	४०६	२७	२	५५९
२	१८१	६००	४५	७	८३३
३	२४४	३५०	१४१	१५	७५०
४	१	२८३	१४७	१४	४४५
५	३६१	५८	३३	१६	४६८
६	६३२	७२	०	४	७०८
७	१२७	४५०	२७	३४	६३८
८	२३०	२२१	३९	१९	५०९
९	५०६	०	०	१	५०७
१०	३८०	१११	१५७	२	६५०
११	२४०	१२५	१०२	१४	४८१
जम्मा	३०२६	२६७६	७१८	१२८	६५४८
प्रतिशत	४६.२	४०.९	११.०	२.०	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

४.८ खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण सम्बन्धी जनचेतना

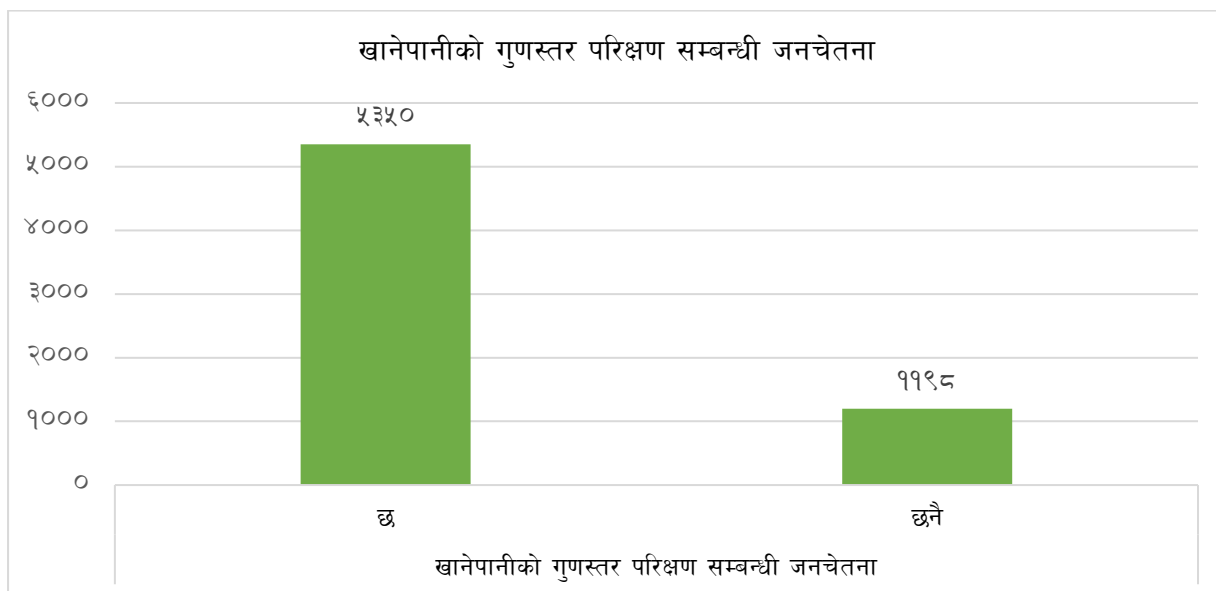
यस नगरपालिकामा कुल ६५४८ घरपरिवार मध्ये ५३५० वा ८१.७ प्रतिशत घरपरिवार खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण सम्बन्धी जनचेतना रहेको रहेछ भने १८.३ प्रतिशत घरपरिवारमा खानेपानी गुणस्तर परिक्षण जनचेतना नभएको सर्भेक्षणको तथ्यांकले देखाएको छ । यस सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १७: खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण जनचेतना

वडा नम्बर	छ	छनै	जम्मा
१	४९६	६३	५५९
२	६१९	२१४	८३३
३	६२४	१२६	७५०
४	३६७	७८	४४५
५	३४१	१२७	४६८
६	५३८	१७०	७०८
७	६१५	२३	६३८
८	४५४	५५	५०९
९	४७४	३३	५०७
१०	३९१	२५९	६५०
११	४३१	५०	४८१
जम्मा	५३५०	११९८	६५४८
प्रतिशत	८१.७	१८.३	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७६

चित्र नं. ६: मा खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण सम्बन्धी जनचेतना

४.९ खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण सम्बन्धी अभ्यास

यस कर्जन्हा नगरपालिका क्षेत्र भित्र खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण सम्बन्धी अभ्यास ७८.४ प्रतिशतले घरपरिवारले गरेको पाईयो। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १८: खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण अभ्यास

बडा नम्बर	खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण सम्बन्धी अभ्यास		जम्मा
	छ	छनै	
१	५५	८	६३
२	१९६	१८	२१४
३	९०	३६	१२६
४	५९	१९	७८
५	१२२	५	१२७
६	१२३	४७	१७०
७	९	१४	२३
८	१६	३९	५५
९	१	३२	३३
१०	२३२	२७	२५९
११	३६	१४	५०
जम्मा	९३९	२५९	११९८
प्रतिशत	७८.४	२१.६	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७६

४.१० खानेपानीको जाँच गर्ने अभ्यास

यस कर्जन्हा नगरपालिका क्षेत्र भित्र खानेपानीको सुद्धिकरणको अभ्यास ८४.७ प्रतिशतले घरपरिवारले नगरेको पाइयो भने २१.६ प्रतिशत घरपरिवारले खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण सम्बन्धी अभ्यास गर्ने गरेको देखिएन । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १९: खानेपानीको जाँच गर्ने अभ्यास

बडा नम्बर	खानेपानीको जाँच गर्ने अभ्यास								
	गरीएको छैन	आर्सेनिक	आइरन	कडापन	कोलीफम	इकोली	धमिलो पन	पानीमा क्लोरिनको मात्रा	अन्य
१	२८८	५	४	१	०	०	०	०	०
२	७८३	३	२	२	२	२	०	०	३
३	५७८	२	२	२	३	१	१	२	१
४	१२८	८	१	०	०	०	५९	०	०
५	३०९	३७	१	१	०	०	०	०	२
६	३९२	१	०	०	०	०	०	०	०
७	३१८	०	०	०	०	०	०	०	०
८	४२७	०	२१	६	२	०	१	२	२
९	२	०	५०४	०	०	०	०	०	०
१०	५४०	०	०	०	०	०	०	०	४
११	२६२	४	४	०	०	०	१	१	२५
जम्मा	४०२७	६०	५३९	१२	७	३	६२	५	३७
प्रतिशत	८४.७	१.३	११.३	०.३	०.१	०.१	१.३	०.१	०.८

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७६

४.११ पानीको सुद्धिकरण गर्ने अभ्यास

यस नगरपालिका क्षेत्र भित्र खानेपानी सुद्धिकरणका औजारहरुमा ११.४ प्रतिशतले उमालेर सुद्ध गरेर प्रयोग गरेको पाइयो भने ८६.६ प्रतिशतले कुनै अभ्यास गर्ने नगरेको देखियो । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २०: पानीको सुद्धिकरणको औजार

बडा नम्बर	खानेपानी सुद्धिकरणको औजार							
	उमालेर	बायोस्याण्ड फिल्टरको प्रयोग	क्यान्डिल फिल्टरको प्रयोग	क्लोरीनेसन विधिको प्रयोग	घाममा तताएर	ट्याबलेट को प्रयोग	कुनै अभ्यास छैन	जम्मा
१	१२५	१	४	०	१	०	४२८	५५९
२	२३	६	५	४	२	१	७९२	८३३
३	२९	६	२८	२	०	२	६८३	७५०
४	११	३	६	०	३०	३	३९२	४४५
५	२६	०	०	०	१०	२	४३०	४६८
६	२८६	०	०	०	०	१	४२१	७०८
७	८	०	०	०	०	०	६३०	६३८
८	१४१	०	०	०	०	०	३६८	५०९
९	१८	०	०	०	०	०	४८९	५०७
१०	५	१	०	०	१	०	६४३	६५०
११	७६	८	५	०	०	०	३९२	४८१
जम्मा	७४८	२५	४८	६	४४	९	५६६८	६५४८
प्रतिशत	११.४	०.४	०.७	०.१	०.७	०.१	८६.६	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

४.१२ पानीको सुद्धिकरण अभ्यास नगर्नुका कारण

नगरपालिका क्षेत्र भित्र खानेपानी सुद्धिकरणका अभ्यास नगर्नुका कारणमा ७६.२ प्रतिशत घरपरिवारको भनाई पानी सफा भएर भन्ने तथ्यांकले देखाएको छ भने २३ प्रतिशत घरपरिवारका अनुसार पानी सुद्धिकरण गर्नु पर्छ भन्ने थाहा नभएर भनने कारण आएको छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २१: पानीको सुद्धिकरण अभ्यास नगर्नुका कारण

बडा नम्बर	खानेपानी सुद्धिकरण अभ्यास नगर्नुको कारण			
	सफा भएर	थाहा नभएर	सुद्धिकरण गर्ने सामान किन्न नसकेर	जम्मा
१	१२५	३०२	१	४२८
२	६४९	१३३	१०	७९२
३	६६१	२२	०	६८३
४	३२०	७२	०	३९२
५	३२५	९८	७	४३०
६	३९२	२३	६	४२१
७	४८३	१४७	०	६३०
८	२०४	१४५	१९	३६८
९	४८२	७	०	४८९
१०	३२७	३१६	०	६४३
११	३५०	३९	३	३९२
जम्मा	४३१८	१३०४	४६	५६६८
प्रतिशत	७६.२	२३	०.८	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

४.१३ खानेपानी राखेको भाँडा सरसफाई गर्ने अभ्यास

खानेपानी राखेको भाँडा सरसफाई गर्ने अभ्यासको अवस्थालाई विश्लेषण गर्दा ४८.७ प्रतिशत घरपरिवाले प्रत्येक दिन सफा गर्ने गरेको, ४७.४ प्रतिशत घरपरिवाले हरेक पटक पानी राख्दा सफा गर्ने गरेको पाइयो । नगरपालिका क्षेत्र भित्र खानेपानी राखेको भाँडा सरसफाई गर्ने अभ्यास सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ

तालिका २२: खानेपानी राखेको भाँडा सरसफाई गर्ने अभ्यास

बडा नम्बर	खानेपानी राख्ने भाँडा सरसफाई गर्ने अभ्यास					
	प्रत्येक दिन	महिनामा एक दिन	पानी राख्दा हरेक पटक	प्रत्येक हप्ता	कहिल्यै धुन्न	जम्मा
१	२०९	१	३४६	१	२	५५९
२	४५८	९	२४८	७७	४१	८३३
३	४५२	१	२६९	१३	१५	७५०
४	२७२	०	१६९	३	१	४४५
५	०	०	४४९	०	१९	४६८
६	६८६	१	३	०	१८	७०८
७	३०६	०	३१९	४	९	६३८
८	१६६	०	३३१	०	१२	५०९
९	४८४	०	१७	५	१	५०७
१०	१	१	६४४	०	४	६५०
११	१५८	०	३१०	७	६	४८१
जम्मा	३१९२	१३	३१०५	११०	१२८	६५४८
प्रतिशत	४८.७	०.२	४७.४	१.७	२.०	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

४.१४ खानेपानी राखेको भाँडा सरसफाई गर्ने साधन

खानेपानी राखेको भाँडा सरसफाई गर्ने साधनलाई विश्लेषण गर्दा ८२ प्रतिशत घरपरिवाले साबुन वा सरफले सफा गर्ने गरेको भने ५२ प्रतिशत घरपरिवाले खरानीले सफा गर्ने गरेको पाइयो । नगरपालिका क्षेत्र भित्र खानेपानी राखेको भाँडा सरसफाई गर्ने साधन सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ

तालिका २३: खानेपानी राखेको भाँडा सरसफाई गर्ने साधन

बडा नम्बर	खानेपानी राख्ने भाँडा सरसफाई गर्ने साधन			
	खरानी	साबुन वा सरफ	माटो वा गोबर	पानीले मात्र
१	३०६	४१४	२	१५०
२	२९८	७३८	७	१७
३	३३३	६४९	३	४
४	१४२	४४१	१	६
५	४६२	२५०	२	२
६	६०३	४२७	१	३
७	७६	५६७	०	०
८	४०५	३१०	२	११
९	१२६	५०७	०	०
१०	४४९	६२६	०	१
११	२११	४४१	१६	२५

जम्मा	३४११	५३७०	३४	२१९
प्रतिशत	५२.१	८२	०.५	३.३

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

४.१५ फोहोरपानी व्यवस्थापन

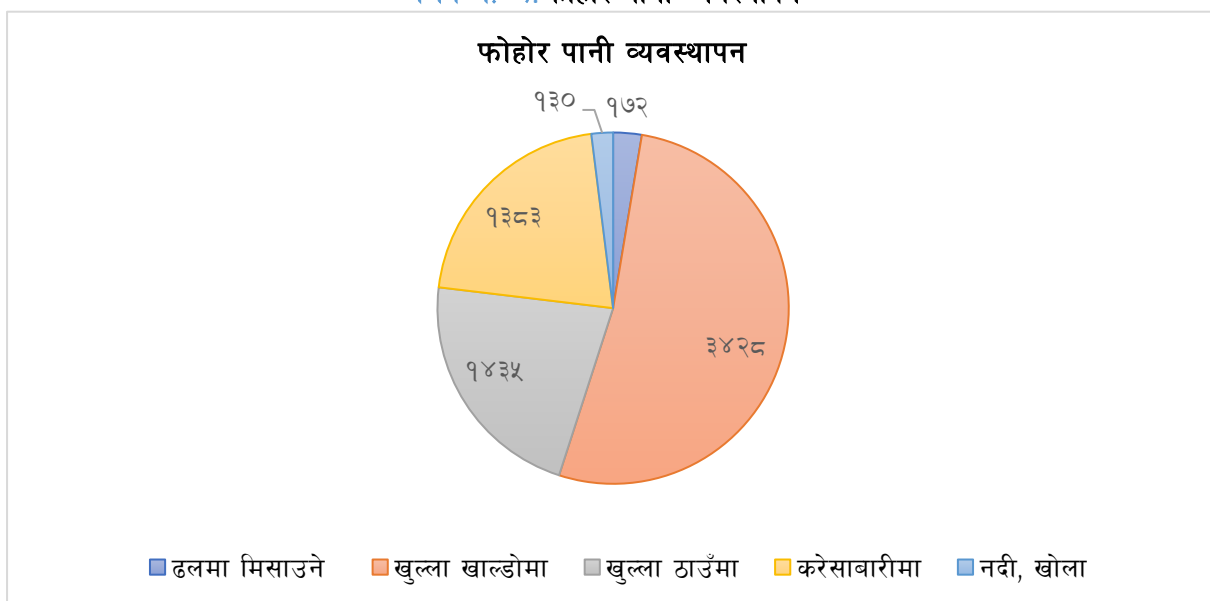
फहोर पानी व्यवस्थापन स्थिति यस नगर भित्र ५२ प्रतिशत घरपरिवाले खाल्डोमा जम्मा गर्ने गरेको, २१.९ प्रतिशत घरपरिवाले खुल्ला ठाउँमा फाल्ने गरेको भने २१ प्रतिशत घरपरिवाले करेसाबारीमा मिसाउने गरेको पाईयो । नगरपालिका क्षेत्र भित्र फोहोर पानी व्यवस्थापन सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ

तालिका २४: फोहोर पानी व्यवस्थापन

बडा नम्बर	फोहोर पानी व्यवस्थापन					जम्मा
	ढलमा मिसाउने	खुल्ला खाल्डोमा	खुल्ला ठाउँमा	करेसाबारीमा	नदी, खोला	
१	१	३२५	५०	१८३	०	५५९
२	२५	२८८	१४०	३७५	५	८३३
३	१४	४३९	८८	२०८	१	७५०
४	१६	३३९	२६	६४	०	४४५
५	२	३८५	८०	१	०	४६८
६	५	४५८	१२२	१२३	०	७०८
७	२८	९९	३७३	१२०	१८	६३८
८	१२	२१५	२३६	१८	२८	५०९
९	५	४०५	९७	०	०	५०७
१०	३८	२६५	१०१	२४२	४	६५०
११	२६	२१०	१२२	४९	७४	४८१
जम्मा	१७२	३४२८	१४३५	१३८३	१३०	६५४८
प्रतिशत	२.६	५२.४	२१.९	२१.१	२	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ८: फोहोर पानी व्यवस्थापन

४.१६ वाढीको कारणले खानेपानीको श्रोतमा प्रभाव (गत तीन वर्षमा)

यस नगरपालिकामा गएको तीन वर्षमा २३७ घरपरिवारलाई वाढीको कारणले खानेपानीको श्रोतमा प्रभाव पारेको रहेछ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २५: वाढीको खानेपानीको श्रोतमा प्रभाव

वडा नम्बर	वाढीको कारणले खानेपानीको श्रोतमा प्रभाव		जम्मा
	थिएन	थियो	
१	५५३	६	५५९
२	७४८	८५	८३३
३	७१५	३५	७५०
४	४१९	२६	४४५
५	४६७	१	४६८
६	६७०	३८	७०८
७	६३२	६	६३८
८	४८९	२०	५०९
९	५०६	१	५०७
१०	६४६	४	६५०
११	४६६	१५	४८१
जम्मा	६३११	२३७	६५४८
प्रतिशत	९६.४	३.६	१००.०

४.१७ वाढीको समयमा खानेपानी व्यवस्थापनको अनुभव (गत तीन वर्षमा)

गएको तीन वर्षमा २३७ घरपरिवारलाई वाढीको कारणले खानेपानीको श्रोतमा प्रभाव पारेको रहेछ त्यस समयमा १३१ घरपरिवारले छिमेकीकोमा मागेर, ७१ घरपरिवारले वाढी कम हुन पर्खने गरेको र ३५ घरपरिवारले घरमा संचित गरेर राखेको पानी प्रयोग गर्ने गरेको अनुभव रहेछ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २६: वाढीको समयमा खानेपानी व्यवस्थापनको अनुभव

वडा नम्बर	वाढीको समयमा खानेपानी व्यवस्थापनको अनुभव			जम्मा
	वाढी कम हुनलाई पर्खीने	घरमा संचित गरेर राखेको चलाउने	वाढीले क्षति नपुर्याएको छिमेकीकोबाट मागेर चलाउने	
१	१	०	५	६
२	३२	१५	३८	८५
३	६	४	२५	३५
४	०	०	२६	२६
५	०	०	१	१
६	१६	१४	८	३८
७	५	०	१	६
८	१	०	१९	२०
९	१	०	०	१
१०	४	०	०	४
११	५	२	८	१५
जम्मा	७१	३५	१३१	२३७
प्रतिशत	३०.०	१४.८	५५.३	१००.०

४.१८ खानेपानी आपूर्ति प्रणाली मर्मत कार्यमा भूमिका

यस नगर भित्र ७४.५ प्रतिशत घरपरिवारमा खानेपानी मर्मत कार्य मिस्त्रीले गर्ने गरेको, ४.५ प्रतिशत घरपरिवारमा महिला पुरुष दुबैले गर्ने गरेको भने १.३ प्रतिशत घरपरिवारमा मात्र महिला सदस्यले मर्मत गर्ने गरेको पाईयो । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २७: खानेपानी पानी मर्मत कार्यमा भूमिका

वडा नम्बर	दुबै	महिला सदस्य	पुरुष सदस्य	मिस्त्री	जम्मा
१	९९	६	३५४	१००	५५९
२	१४	१२	७५	७३२	८३३
३	६	५	१३८	६०१	७५०
४	१	०	७१	३७३	४४५
५	२०	०	४८	४००	४६८
६	५२	३०	४३६	१९०	७०८
७	१	६	५०	५८१	६३८
८	७८	२२	५६	३५३	५०९
९	०	०	२	५०५	५०७
१०	३	१	९	६३७	६५०
११	१८	०	५६	४०७	४८१
जम्मा	२९२	८२	१२९५	४८७९	६५४८
प्रतिशत	४.५	१.३	१९.८	७४.५	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

परिच्छेद ५ : स्तरीय सरसफाई सुविधामा पहुँच

यस परिच्छेदमा सरसफाई सुविधामा पहुँच, शौचालय उपलब्ध घरपरिवार, शौचालयको उपयोगको अभ्यास जस्ता विषय समावेस गरीएको छ ।

५.१ शौचालय उपलब्ध घरपरिवार

यस नगरपालिकामा यो तथ्यांक संकलन गर्दाको समय सम्म करिव ११ प्रतिशत घरपरिवारमा शौचालय नभएको देखियो । शौचालयको प्रकार अनुसार उपलब्धताको स्थिति नगरको वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

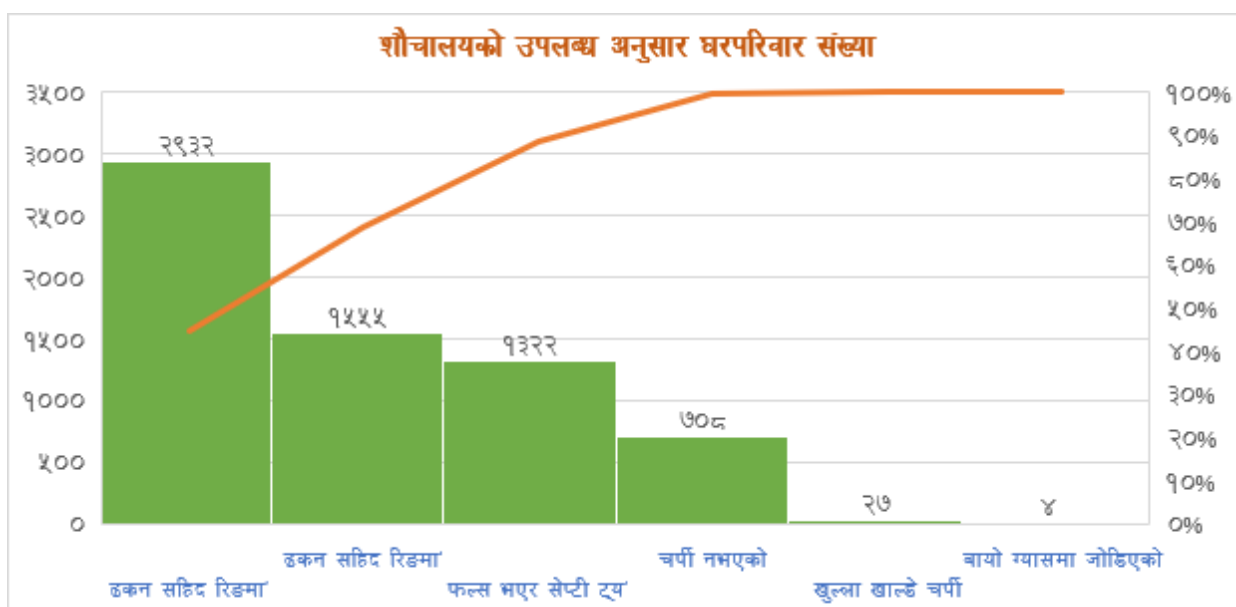
तालिका २८: शौचालय उपलब्ध घरपरिवार

वडा नम्बर	शौचालयको उपलब्ध अनुसार घरपरिवार संख्या						जम्मा
	चर्पी नभएको	फल्स भएर सेप्टी ट्यांकीमा जाने	खुल्ला खाल्डो चर्पी	बायो ग्यासमा जोडिएको	ढकन सहिद रिडमा जडान गरीएको एक खाल्डो	ढकन सहिद रिडमा जडान गरीएको दुइ खाल्डो	
१	२२	७७	५	४	३८४	६७	५५९
२	४२	२२०	१	०	५१७	५३	८३३
३	३८	१६३	१४	०	३६८	१६७	७५०
४	६३	२३०	०	०	१४४	८	४४५
५	१८८	८५	०	०	४७	१४८	४६८

वडा नम्बर	शौचालयको उपलब्ध अनुसार घरपरिवार संख्या						जम्मा
	चर्पी नभएको	फल्स भएर सेप्टी ट्यांकीमा जाने	खुल्ला खाल्डे चर्पी	बायो ग्यासमा जोडिएको	ढकन सहिद रिडमा जडान गरीएको एक खाल्डे	ढकन सहिद रिडमा जडान गरीएको दुइ खाल्डे	
६	८७	९९	१	०	३६७	१५४	७०८
७	२८	१६१	१	०	३२२	१२६	६३८
८	९७	४६	१	०	२१५	१५०	५०९
९	१	२३	०	०	२६९	२१४	५०७
१०	९१	९९	४	०	१०८	३४८	६५०
११	५१	११९	०	०	१९१	१२०	४८१
जम्मा	७०८	१३२२	२७	४	२९३२	१५५५	६५४८
प्रतिशत	१०.८	२०.२	०.४	०.१	४४.८	२३.७	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ९ शौचालयको उपलब्ध अनुसार घरपरिवार संख्या

५.२ शौचालय नभएका घरपरिवारको चर्पी प्रयोगको वैकल्पिक उपाय

यस नगरपालिकामा यो तथ्यांक संकलन गर्दाको समय सम्म कुल ७०८ शौचालय नभएको घरपरिवार मध्ये ५८५ घरपरिवार अभैपनि खुल्ला ठाउँमा दिशा पिसाव गर्ने गरेको देखियो। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २९: चर्पी प्रयोगको वैकल्पिक उपाय

वडा नम्बर	शौचालय नभएको घरपरिवारको चर्पी प्रयोगको वैकल्पिक उपाय				जम्मा
	छिमेकीकोमा जाने	सामुहिक चर्पी	सार्वजनिक शौचालय	खुल्ला ठाउँमा	
१	१०	४	०	८	२२
२	३०	२	३	७	४२
३	२४	०	०	१४	३८
४	७	२	०	५४	६३
५	५	०	३	१८०	१८८
६	१३	०	०	७४	८७
७	०	०	१	२७	२८

वडा नम्बर	शौचालय नभएको घरपरिवारको चर्पी प्रयोको वैकल्पिक उपाय				जम्मा
	छिमेकीकोमा जाने	सामुहिक चर्पी	सार्वजनिक शौचालय	खुल्ला ठाउँमा	
८	३	०	०	९४	९७
९	०	०	०	१	१
१०	४	०	०	८७	९१
११	१२	०	०	३९	५१
जम्मा	१०८	८	७	५८५	७०८
प्रतिशत	१५.३	१.१	१.०	८२.६	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७६

५.३ शौचालय निर्माण योजना

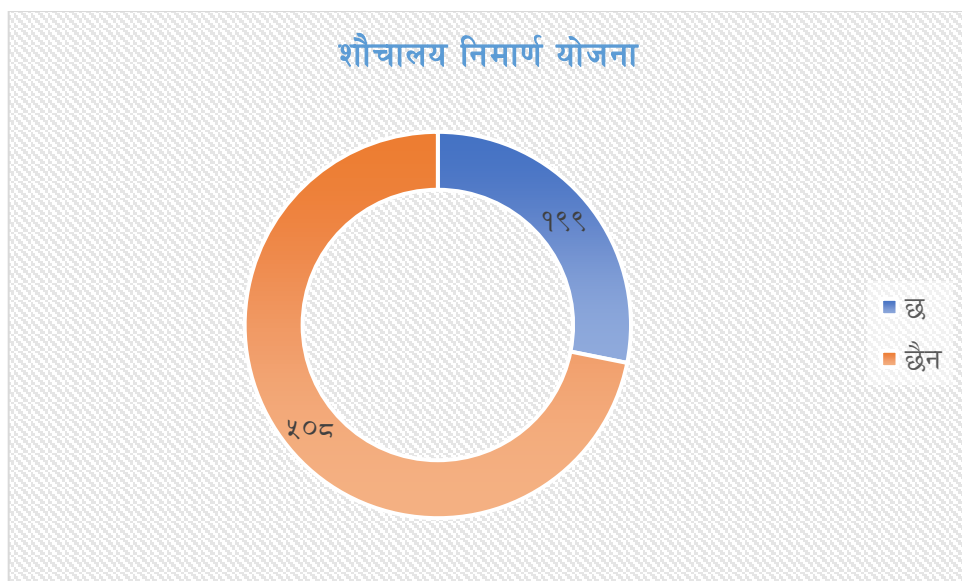
यस नगरपालिकामा यो तथ्यांक संकलन गर्दाको समय सम्म कुल ७०८ शौचालय नभएको घरपरिवार मध्ये ११९ घरपरिवारमा मात्र शौचालय निर्माण योजना गरेको देखियो । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३०: शौचालय निर्माण योजना

वडा नं.	शौचालय निर्माण योजना		
	छ	छैन	जम्मा
१	४	१७	२१
२	२१	२१	४२
३	१४	२४	३८
४	३	६०	६३
५	२७	१६१	१८८
६	२४	६३	८७
७	१४	१४	२८
८	१२	८५	९७
९	०	२	२
१०	५७	३४	९१
११	२३	२८	५१
जम्मा	१९९	५०८	७०८
प्रतिशत	२८.१	७१.८	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७६

चित्र नं.१० : शौचालय निर्माण योजना

५.४ शौचालय निर्माण रणनीति

यस नगरपालिकामा कुल ७०८ शौचालय नभएको घरपरिवार मध्ये १५५ घरपरिवारले आफैँ शौचालय बनाउने रणनीति रहेको, १७५ घरपरिवारले कसैको आभा सहयोग पाएमा मात्र शौचालय निर्माण योजना गरेको भने १७८ घरपरिवारले कसैले पुरै सहयोग गरेमा मात्र शौचालय निर्माण गर्ने देखियो । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३१: शौचालय निर्माण रणनीति

वडा नम्बर	शौचालय निर्माण रणनीति			जम्मा
	आफैँ बनाउने	कसैले आधा सहयोग गरेमा	कसैले पुरै सहयोग गरेमा	
१	८	४	५	१७
२	१०	८	३	२१
३	२३	१	०	२४
४	३१	२८	१	६०
५	१८	९	१३४	१६१
६	२७	२५	११	६३
७	११	२	१	१४
८	९	६३	१३	८५
९	१	०	०	१
१०	८	२४	२	३४
११	९	११	८	२८
जम्मा	१५५	१७५	१७८	५०८
प्रतिशत	३०.५	३४.४	३५.०	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

५.५ भरीएका शौचालय व्यवस्थापन (गत ३ वर्ष भित्र)

यस नगरपालिकामा कुल ६५४८ घरपरिवार मध्ये ५८४० घरपरिवारले शौचालय निर्माण गरेको छ जसमा गत ३ वर्ष भित्रमा ६६.८ प्रतिशत घरपरिवारको शौचालय भरीएको छैन । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३२: भरीएका शौचालय व्यवस्थापन

वडा नम्बर	शौचालय व्यवस्थापन		जम्मा
	भरीएको छैन	भरीएको छ	
१	४९७	३०	५२७
२	५६५	१९९	७६४
३	४८१	२२६	७०७
४	३१२	६७	३७९
५	२५१	२८	२७९
६	३५९	२५३	६१२
७	३२७	२८१	६०८
८	३४९	६२	४११
९	३३	४७२	५०५
१०	३२५	२३१	५५६
११	३५२	६३	४१५
जम्मा	३८५१	१९१२	५७६३
प्रतिशत	६६.८	३३.२	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

५.६ शौचालय उपयोगको अभ्यास

यस नगरपालिकामा कुल ६५४८ घरपरिवार मध्ये ५८४० घरपरिवारले शौचालय निर्माण गरेको भएता पनि जसमा अझै पनि २५६ घरपरिवारले चर्पी प्रयोग गरेको देखिएन । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३३: शौचालय उपयोगको अभ्यास

वडा नम्बर	शौचालय उपयोग अभ्यास		जम्मा
	गर्दैनन्	गर्छन्	
१	१	५३६	५३७
२	६३	७२८	७९१
३	२	७१०	७१२
४	९३	२८९	३८२
५	०	२८०	२८०
६	३	६१८	६२१
७	१	६०९	६१०
८	८९	३२३	४१२
९	०	५०६	५०६
१०	०	५५९	५५९
११	४	४२६	४३०
जम्मा	२५६	५५८४	५८४०
प्रतिशत	४.४	९५.६	१००.०

५.६ शौचालय प्रयोगको नगर्ने कारण

यस नगरपालिकामा कुल ६५४८ घरपरिवार मध्ये ५८४० घरपरिवारले शौचालय निर्माण गरेको भएता पनि जसमा अझै पनि २५६ घरपरिवारले चर्पी प्रयोग गरेको नगर्नेमा १८० घरपरिवारमा बालबालिकाहरुले रहेको पाइएको छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३४: शौचालय प्रयोग नगर्ने कारण

वडा नम्बर	शौचालय प्रयोग नगर्ने कारण				
	पुरुष	महिला	बालबालिका	अपांगता भएका व्यक्ति	जेष्ठ नागरीक
१	०	०	१	०	०
२	१	५	५६	३	०
३	१	०	१	०	०
४	१	१	९३	१	०
५	०	०	०	०	०
६	१	२	२	०	०
७	०	०	१	०	०
८	६०	१५	२४	३	४
९	०	०	०	०	०
१०	०	०	०	०	०
११	२	१	२	०	०
जम्मा	६६	२४	१८०	७	४
प्रतिशत	२५.८	९.४	७०.३	२.७	१.६

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

५.८ बालबालिकाको दिशा पिसाप व्यवस्थापन अभ्यास

यस नगरपालिकामा ४०.५ प्रतिशत घरपरिवारले बालबालिकाको दिशा प्यानमा दिशा गराएर चर्पीमा फाल्ने गरेको, २३.३ प्रतिशत घरपरिवारले खुल्ला ठाउँमा अन्य फोहोरसँगै फाल्ने गरेको, १६.६ प्रतिशत घरपरिवारले खुल्ला ठाउँमा दिशा गराएर त्यतिकै छोड्ने गरेको भने १४.७ प्रतिशतले घरपरिवारले थान्नामा दिशा गराएर धारामा धुने गरेको देखियो । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

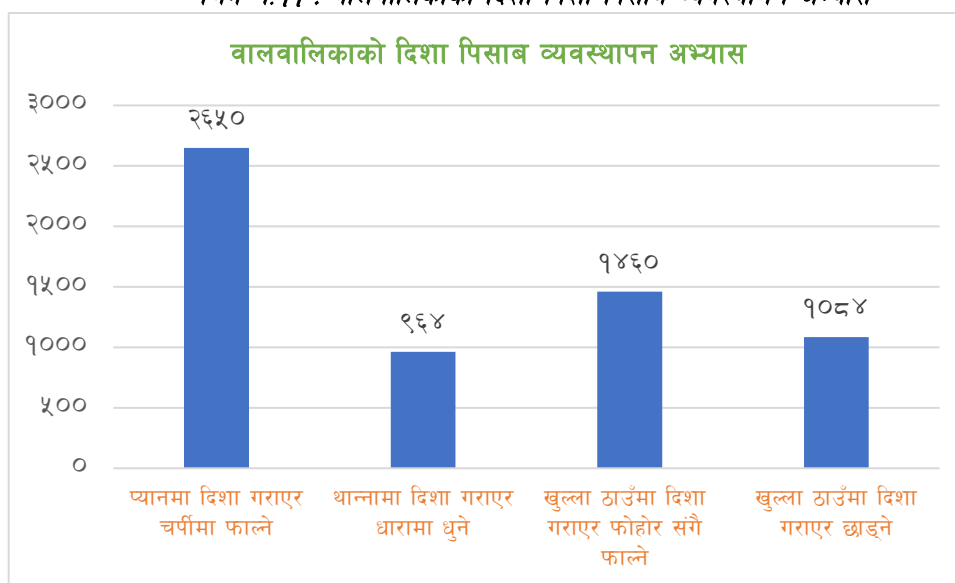
तालिका ३५: बालबालिकाको दिशा पिसाप व्यवस्थापन अभ्यास

वडा नम्बर	बालबालिकाको दिशा पिसाप व्यवस्थापन अभ्यास				घरमा बालबालिका नभएको
	प्यानमा दिशा गराएर चर्पीमा फाल्ने	थान्नामा दिशा गराएर धारामा धुने	खुल्ला ठाउँमा दिशा गराएर फोहोर सँगै फाल्ने	खुल्ला ठाउँमा दिशा गराएर छाड्ने	
१	२३३	२२९	१०४	५०	२७४
२	६१२	१६३	३८	१४	१२७
३	४६९	१४५	१९०	६५	१५२
४	२६७	६८	५४	३८	१२८
५	८५	२९	८	७७	२८१
६	१०	१०	२४२	३१५	१६७
७	१२७	३९	१४४	३३१	१
८	२०	७	२७६	१५७	७९
९	१९९	२५२	३०३	०	०

वडा नम्बर	बालबालिकाको दिशा पिसाब व्यवस्थापन अभ्यास				घरमा बालबालिका नभएको
	प्यानमा दिशा गराएर चर्पीमा फाल्ने	थान्नामा दिशा गराएर धारामा धुने	खुल्ला ठाउँमा दिशा गराएर फोहोर संगै फाल्ने	खुल्ला ठाउँमा दिशा गराएर छाड्ने	
१०	४३२	१४	५८	२१	१२७
११	१९६	८	४३	१६	२०२
जम्मा	२६५०	९६४	१४६०	१०८४	१५३८
प्रतिशत	४०.५	१४.७	२२.३	१६.६	२३.५

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं.११ : बालबालिकाको दिशा पिसाब व्यवस्थापन अभ्यास

५.९ बाढीमा शौचालय उपयोगको अभ्यास

यस नगरपालिका पनि बाढीले क्षति पुर्याउने क्षेत्र मध्ये एक हो । जसमा ४२४ घरपरिवार बाढीको समयमा खुल्ला ठाउँमा जाने गरेको पाइयो भने ६१ घरपरिवार छिमेकीकोमा जाने गरेको देखियो । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३६: बाढीमा शौचालय उपयोगको अभ्यास

वडा नम्बर	बाढीमा शौचालय उपयोगको अभ्यास					जम्मा
	खुल्ला ठाउँमा	अस्थायी चर्पीमा	छिमेकीकोमा	समुदायको चर्पीमा	सार्वजनिक चर्पीमा	
१	०	१	१	०	०	२
२	१२	३	२०	१	०	३६
३	११	०	९	०	०	२०
४	३	०	३	०	०	६
५	१	१	१	०	०	३
६	२७४	१	६	०	०	२८१
७	८३	२	०	०	१	८६
८	११	१	०	०	०	१२
९	०	१	०	०	०	१

वडा नम्बर	बाढीमा शौचालय शौचालयको अभ्यास					जम्मा
	खुल्ला ठाउँमा	अस्थायी चर्पीमा	छिमेकीकोमा	समुदायको चर्पीमा	सार्वजनिक चर्पीमा	
१०	०	२	०	०	०	२
११	२९	५	२१	०	०	५५
जम्मा	४२४	१७	६१	१	१	५०४
प्रतिशत	८४.१	३.४	१२.१	०.२	०.२	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७६

परिच्छेद ६ : हात धुने तथा व्यक्तिगत सरसफाई

यस परिच्छेदमा व्यक्तिगत सरसफाई जस्तै हात धुने अभ्यास, हात धुने सामाग्री, हात धुने स्थल, घरमा स्नान सुविधा, कपडा धुने पानीको प्रकार, कपडा धुने सामाग्री आदी विषय वस्तु समावेश गरीएको छ।

६.१ हात धुने अभ्यास

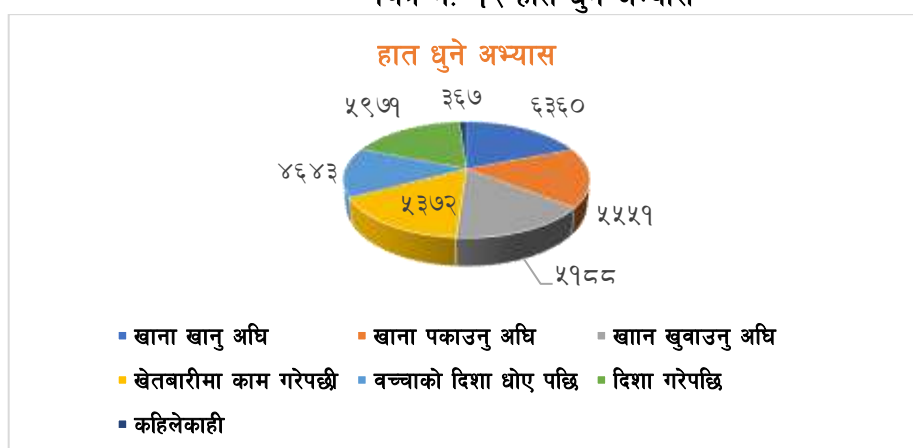
नगर क्षेत्रको हात धुने तथा व्यक्तिगत सरसफाईको स्थिति हेर्दा ९७ प्रतिशत घरपरिवारले खाना खानु अघि हात धुने गरेको पाइयो। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३७: हात धुने अभ्यास

वडा नम्बर	हात धुने अभ्यास						
	खाना खानु अघि	खाना पकाउनु अघि	खाना खुवाउनु अघि	खेतबारीमा काम गरेपछि	वच्चाको दिशा धोए पछि	दिशा गरेपछि	कहिलेकाही
१	५५५	४९६	४२७	४७८	४०३	५४७	५
२	८०९	६६८	६२३	६४२	६३७	७८१	३
३	७४१	६७१	६७१	६५६	४९४	७०२	३१
४	४४४	४३८	४३२	४३९	३७३	४३९	१
५	४६८	४६४	२५९	४५७	१८१	४६७	३
६	६०३	४३५	३६१	३५४	३२०	३८१	१
७	६३८	६३७	६३८	६३८	६३७	६३६	३१८
८	४६७	३९१	३६४	३४५	३३९	४३५	२
९	५०७	५०५	५०१	५०४	५००	४७६	१
१०	६५०	४२३	४७७	४४१	४०६	६४०	२
११	४७८	४२३	४३५	४१८	३५३	४६७	०
जम्मा	६३६०	५५५१	५१८८	५३७२	४६४३	५९७१	३६७
प्रतिशत	९७.१	८४.८	७९.२	८२.०	७०.९	९१.२	५.६

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. १२ हात धुने अभ्यास

६.२ हात धुने सामाग्री

नगर भित्र हात धुने ९० प्रतिशत साबुन पानी प्रयोग गरेको पाइयो । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३८: हात धुने सामाग्री

वडा नम्बर	हात धुने सामाग्री			
	पानीले मात्र	साबुन पानीले	खरानी पानीले	वालुवा माटोले
१	२७३	५२९	४६	२१
२	६०	७९५	२८	१२
३	१८३	६७४	७	८
४	११७	४४०	२२	२
५	२८	४५८	४६	२०
६	४६०	५७६	१६	०
७	१३४	५१३	०	२
८	२०२	३८६	१९	२
९	५४	४९९	७६	०
१०	२३०	६२५	३१	०
११	१६३	४४७	२१	१६
जम्मा	१९०४	५९४२	३१२	८३
प्रतिशत	२९.१	९०.७	४.८	१.३

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

६.३ हात धुने स्थल

नगर क्षेत्रमा हात धुने स्थल मुख्य वा ६४.२ प्रतिशत घरपरिवारले धारा वा ट्युबवेल भएको ठाउँमा हात धुने गरेको, ३० प्रतिशत घरपरिवारले चर्पी बाहिर १० पाइला भित्र हात धुने गरेको रहेछन् । हात धुने स्थल सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३९: हात धुने स्थल

वडा नम्बर	हात धुने स्थल					जम्मा
	माथिका सबै	धारा वा ट्युबवेल भएको टाउँमा	भान्सा कोठा भित्र	चर्पी भित्र	चर्पी बाहिर १० पाइला भित्र	
१	३	१२७	२२	२१	३८६	५५९
२	५	५६९	३१	१९	२०९	८३३
३	१	६२१	७३	६	४९	७५०
४	२	१४८	८	३१	२५६	४४५
५	०	४४५	५	६	१२	४६८
६	०	११४	२४	११	५५९	७०८
७	२	६२७	५	२	२	६३८
८	२३	४२१	६	४	५५	५०९
९	०	४९६	३	५	३	५०७
१०	८	३३४	२	६	३००	६५०
११	४	३०४	९	१९	१४५	४८१
जम्मा	४८	४२०६	१८८	१३०	१९७६	६५४८
प्रतिशत	०.७	६४.२	२.९	२	३०.१	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

६.४ घरमा स्नान सुविधा

नगरपालिकामा कुल ६५४८ घरपरिवार मध्ये ६२.३ प्रतिशतले घरपरिवारले निजि धारा तथा ट्युबेलमा स्नान गर्ने गरेको, २४.१ प्रतिशत घरपरिवारले घेरावेरा सहितको स्नान गृहमा स्नान गर्ने गरेको भने १२.९ प्रतिशत घरपरिवारले सार्वजनिक धारा वा ट्युबेलमा स्नान गर्ने गरेको रहेछन् । घरमा स्नान सुविधा सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४०: घरमा स्नान सुविधा

वडा नम्बर	घरमा स्नान सुविधा				जम्मा
	घेरावेरा सहितको अलग्गै स्नान गृह	सार्वजनिक धारा वा ट्युबेलमा	पोखरी वा खोलामा नुहाउने	निजि धारा वा ट्युबेलमा	
१	२०१	१२९	६	२२३	५५९
२	२०१	५७	६	५३७	८३३
३	२१५	२९	१	५०४	७५०
४	२८४	८४	०	७१	४४५
५	२५	११९	०	३२४	४६८
६	८८	१९३	१८	४०९	७०८
७	२	२५	०	६१०	६३८
८	५४	२७	८	३४०	५०९
९	३४०	४७	०	१२०	५०७
१०	४५	२६	१	५७८	६५०
११	१२५	१११	२	२४२	४८१
जम्मा	१५८०	८४७	४२	३९५८	६५४८
प्रतिशत	२४.१	१२.९	०.६	६२.३	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

६.५ कपडा धुने पानीको प्रकार

नगरपालिकामा कुल ६५४८ घरपरिवार मध्ये ८५.३ प्रतिशतले घरपरिवारले निजि धारा तथा ट्युबेलको पानीले कपडा धुने गरेको भने १०.८ प्रतिशत घरपरिवारले सार्वजनिक धारा वा ट्युबेलमा स्नान गर्ने गरेको रहेछन् । कपडा धुने पानीको प्रकार सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४१: कपडा धुने पानीको प्रकार

वडा नम्बर	कपडा धुने पानीको प्रकार				जम्मा
	निजि धारा वा ट्युबेलमा	सार्वजनिक धारा वा ट्युबेलमा	पोखरी वा खोलामा नुहाउने	इनारको पानीमा	
१	२८१	१३१	१४	१३३	५५९
२	७७७	३३	२०	३	८३३
३	७२१	२३	६	०	७५०
४	२४९	१९३	३	०	४४५
५	३४६	१२०	१	१	४६८
६	६०२	६३	४१	२	७०८
७	६०९	२५	४	०	६३८
८	४८०	१३	१५	१	५०९
९	४९४	६	७	०	५०७
१०	६२९	२१	०	०	६५०

वडा नम्बर	कपडा धुने पानीको प्रकार				जम्मा
	निजि धारा वा ट्युबेलमा	सार्वजनिक धारा वा ट्युबेलमा	पोखरी वा खोलामा नुहाउने	इनारको पानीमा	
११	३९६	८२	२	१	४८१
जम्मा	५५८४	७१०	११३	१४१	६५४८
प्रतिशत	८५.३	१०.८	१.७	२.२	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७६

६.६ कपडा धुने सामाग्री

नगरपालिकामा कुल ६५४८ घरपरिवार मध्ये ९८.४ प्रतिशतले घरपरिवारले कपडा धुन साबुन वा सरफ प्रयोग गर्ने गरेको रहेछन् । कपडा धुने सामाग्रीको प्रकार सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४२: कपडा धुने सामाग्री

वडा नम्बर	कपडा धुने सामाग्री			जम्मा
	खरानी वा तातो पानी	साबुन वा सरफ	पानीले मात्र	
१	०	५५६	३	५५९
२	७	८०२	२४	८३३
३	१	७४८	१	७५०
४	१	४४३	१	४४५
५	३	४६३	२	४६८
६	३	७०३	२	७०८
७	७	६३०	१	६३८
८	०	४९३	१६	५०९
९	२	५०५	०	५०७
१०	०	६३६	१४	६५०
११	६	४६४	११	४८१
जम्मा	३०	६४४३	७५	६५४८
प्रतिशत	०.५	९८.४	१.१	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७६

परिच्छेद ७ : घरभित्रको सरसफाई

यस परिच्छेदमा घरभित्रको सरसफाई सम्बन्धी खाना पकाउने इन्धन, स्थल, चुल्लो, सामग्री, अभ्यास जस्ता विषयको बारेमा विश्लेषण गरीएको छ ।

७.१ खाना पकाउने प्रमुख इन्धन

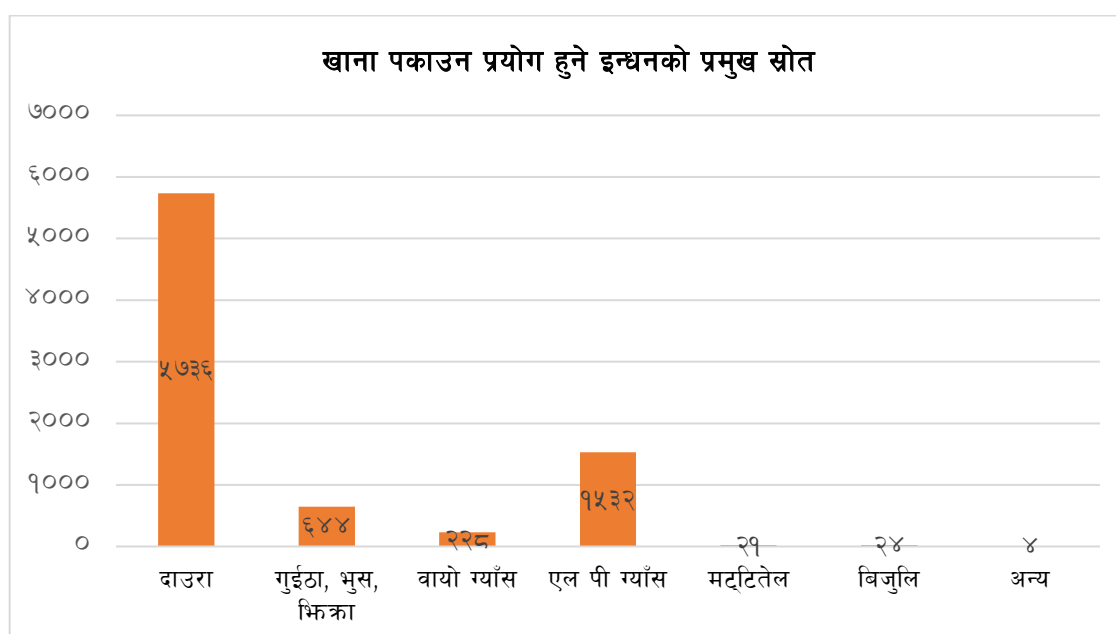
नगरपालिकामा कुल ६,५४८ घरपरिवार मध्ये ५,७६३ वा ८७.६ प्रतिशतले घरपरिवारले खाना पकाउन मुख्य श्रोतको रूपमा दाउरा प्रयोग, भने २३.४ प्रतिशत घरपरिवारले एल पी ग्यास प्रयोग गरेका छन् । खाना पकाउन प्रयोग हुने प्रमुख इन्धन र यसका प्रकार सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४३: खाना पकाउने प्रमुख इन्धन

वडा नम्बर	खाना पकाउन प्रयोग हुने इन्धनको प्रमुख स्रोत						
	दाउरा	गुईठा, भुस, भिक्का	वायो ग्याँस	एल पी ग्याँस	मट्टितेल	बिजुलि	अन्य
१	५३१	७६	११	२२१	२	०	०
२	४५८	२१	५४	५३१	१७	६	४
३	६४८	१४४	८५	२१२	०	८	०
४	३९८	१	२	९०	०	१	०
५	३३६	२	६	१३२	०	०	०
६	६८९	४८	४	६५	२	४	०
७	६०९	०	१	४०	०	१	०
८	५०३	२४९	१	७२	०	०	०
९	५००	६	६	७	०	१	०
१०	६३८	१७	१०	८२	०	१	०
११	४२६	८०	४८	८०	०	२	०
जम्मा	५७३६	६४४	२२८	१५३२	२१	२४	४
प्रतिशत	८७.६	९.८	३.५	२३.४	०.३	०.४	०.१

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. १३ खाना पकाउने प्रमुख श्रोत

७.२ खाना पकाउने चुल्हो

नगरपालिकामा कुल ६५४८ घरपरिवार मध्ये ४८५१ वा ७४.१ प्रतिशतले घरपरिवारले खाना पकाउने चुल्हो सरम्परागत चुल्हो प्रयोग, २०.२ प्रतिशतले ग्यास चुल्होको प्रयोग भने करिव ५ प्रतिशत घरपरिवारले सुधारिएको चुल्हो प्रयोग गर्ने गरेका छन्। खाना पकाउन प्रयोग हुने चुल्हो र यसका प्रकार सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४४: खाना पकाउने चुल्हो

वडा नम्बर	खाना पकाउने चुल्हो				जम्मा
	वायो ग्याँस चुल्हो	ग्यास चुल्हो	सुधारीएको चुल्हो	परम्परागत चुल्हो	
१	६	१७५	१७७	२०१	५५९
२	४४	४९४	१५	२८०	८३३
३	७	१७९	१	५६३	७५०
४	०	८१	०	३६४	४४५
५	०	१४०	१	३२७	४६८
६	३	६३	३	६३९	७०८
७	०	४०	०	५९८	६३८
८	१	९	१	४९८	५०९
९	०	३५	३	४६९	५०७
१०	०	२०	१०८	५२२	६५०
११	०	८८	३	३९०	४८१
जम्मा	६१	१३२४	३१२	४८५१	६५४८
प्रतिशत	०.९	२०.२	४.८	७४.१	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७६

७.३ खाना पकाउने स्थल

यस कर्जन्हा नगरपालिकामा कुल ६,५४८ घरपरिवार मध्ये ४९५७ वा ७६ प्रतिशतले घरपरिवारमा खाना पकाउने स्थल छुट्टै भान्सा कोठा भएको, २० प्रतिशतले घरपरिवारमा बस्ने कोठासँगै खाना पकाउने ठाउँ भएको भने करिव ५ प्रतिशत घरपरिवारले घर बाहिर खुल्ला ठाउँमा खाना पकाउने स्थल प्रयोग गर्ने गरेका छन्। खाना पकाउन स्थल र यसका प्रकार सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४५: खाना पकाउने स्थल

वडा नम्बर	खाना पकाउन स्थल			जम्मा
	बस्ने कोठासँगै	घर बाहिर खुल्ला ठाउँमा	छुट्टै भान्सा कोठा भएको	
१	१७३	२	३८४	५५९
२	१५०	३८	६४५	८३३
३	८७	१७	६४६	७५०
४	७१	५	३६९	४४५
५	२३३	६६	१६९	४६८
६	९५	४७	५६६	७०८
७	२८	४१	५६९	६३८
८	३१३	४०	१५६	५०९
९	४	१	५०२	५०७
१०	३२	३	६१५	६५०
११	१०२	२५	३५४	४८१
जम्मा	१२८८	२८५	४९७५	६५४८
प्रतिशत	१९.७	४.४	७६.०	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७६

७.४ भाँडा माभ्ने सामाग्री

यस कर्जन्हा नगरपालिकामा कुल ६५४८ घरपरिवार मध्ये ८२ प्रतिशतले घरपरिवारमा भाँडा माभ्ने साबुन वा सरफको प्रयोग गर्ने गरेका छन् । यस प्रकार सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४६: भाँडा माभ्ने सामाग्री

वडा नं.	भाँडा माभ्ने सामाग्री			
	खरानीले	साबुन वा सरफ	माटो पानीले	पानीले मात्र
१	४३५	४८५	९७	९
२	२९४	७३४	४	७
३	३६८	६४३	६	३
४	१२८	४४३	२	४
५	४६२	२४७	४	०
६	५९४	४४४	२	३
७	८५	५५९	१	०
८	३८९	२९६	५	७
९	१२५	५०५	०	१
१०	४६३	६२३	१	१
११	२१९	४३८	१९	१३
जम्मा	३५६२	५४१७	१४१	४८
प्रतिशत	५४.४	८२.७	२.२	०.७

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

७.५ भाँडा सुकाउने अभ्यास

यस कर्जन्हा नगरपालिकामा कुल ६५४८ घरपरिवार मध्ये ६१ प्रतिशतले घरपरिवारमा भाँडा माभ्ने त्यतिकै राख्ने गरेको भने २९ प्रतिशत घरपरिवारले घाममा सुकाएर राख्ने गरेको पाइयो । यस प्रकार सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४७: भाँडा सुकाउने अभ्यास

वडा नम्बर	भाँडा सुकाउने अभ्यास				जम्मा
	त्यतिकै राख्ने	भाँडा राख्ने चाडमा	कपडाले पुछेर	घाममा सुकाएर	
१	१५१	३०३	०	१०५	५५९
२	३९४	२११	५	२२३	८३३
३	५६७	९	७	१६७	७५०
४	६३	६	०	३७६	४४५
५	३८२	३	१	८२	४६८
६	६५६	२२	२	२८	७०८
७	५७३	१	०	६४	६३८
८	४१९	१	२	८७	५०९
९	२५३	०	०	२५४	५०७
१०	२५०	४	१	३९५	६५०
११	३४१	१२	०	१२८	४८१
जम्मा	४०४९	५७२	१८	१९०९	६५४८
प्रतिशत	६१.८	८.७	०.३	२९.२	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

७.६ फोहोर व्यवस्थापनको अभ्यास

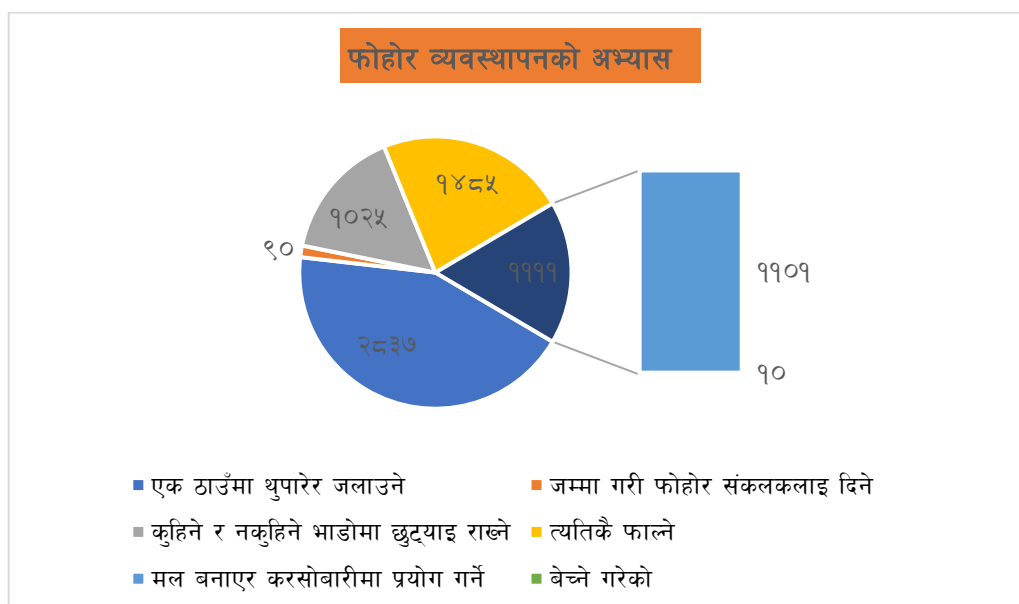
फोहोर व्यवस्थापनको अभ्यास हेर्दा यस कर्जन्हा नगरपालिकामा कुल ६५४८ घरपरिवार मध्ये ४३ प्रतिशतले घरपरिवारमा एक ठाउँमा थुपारेर जलाउने गरेको, करिव २३ प्रतिशत घरपरिवारले त्यतिकै फाल्ने गरेको, करिव १७ प्रतिशत घरपरिवारले मल बनाएर करेसाबारीमा प्रयोग गर्ने गरेको, भने करिव १६ प्रतिशत घरपरिवारले कुहिने र नकुहिने छुट्याएर राख्ने गरेको पाइयो । यस प्रकार सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४८: फोहोर व्यवस्थापनको अभ्यास

वडा नम्बर	फोहोर व्यवस्थापनको अभ्यास						जम्मा
	एक ठाउँमा थुपारेर जलाउने	जम्मा गरी फोहोर संकलकलाई दिने	कुहिने र नकुहिने भाडोमा छुट्याइ राख्ने	त्यतिकै फाल्ने	मल बनाएर करसोबारीमा प्रयोग गर्ने	बेच्ने गरेको	
१	२७५	५	१०७	७५	९५	२	५५९
२	३३१	२७	२७८	१५०	४६	१	८३३
३	२८४	१०	७०	२५९	१२७	०	७५०
४	२३१	०	१०	५७	१४७	०	४४५
५	१०२	४	१४१	२०९	१२	०	४६८
६	२२८	३५	१९७	१९	२२९	०	७०८
७	३	०	२	४७६	१५६	१	६३८
८	१४३	०	१३८	१७३	५४	१	५०९
९	४१७	६	६३	१	१९	१	५०७
१०	५७८	१	४	९	५८	०	६५०
११	२४५	२	१५	५७	१५८	४	४८१
जम्मा	२८३७	९०	१०२५	१४८५	११०१	१०	६५४८
प्रतिशत	४३.३	१.४	१५.७	२२.७	१६.८	०.२	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७६

चित्र नं. १४ फोहोर व्यवस्थापनको अभ्यास

परिच्छेद ८ : स्वस्थ खाना तथा पोषण

यस परिच्छेदमा स्वस्थ खाना तथा पोषणको बारेमा व्याख्या गरीएको छ । जस अन्तरगत घरमा खाना स्वच्छ राख्ने अभ्यास, करेसावारी तरकारी तथा फलफुल, विषादि प्रयोग तथा आनीवानी जस्ता विषय समेटिएको छ ।

८.१ घरमा खाना स्वच्छ राख्ने अभ्यास

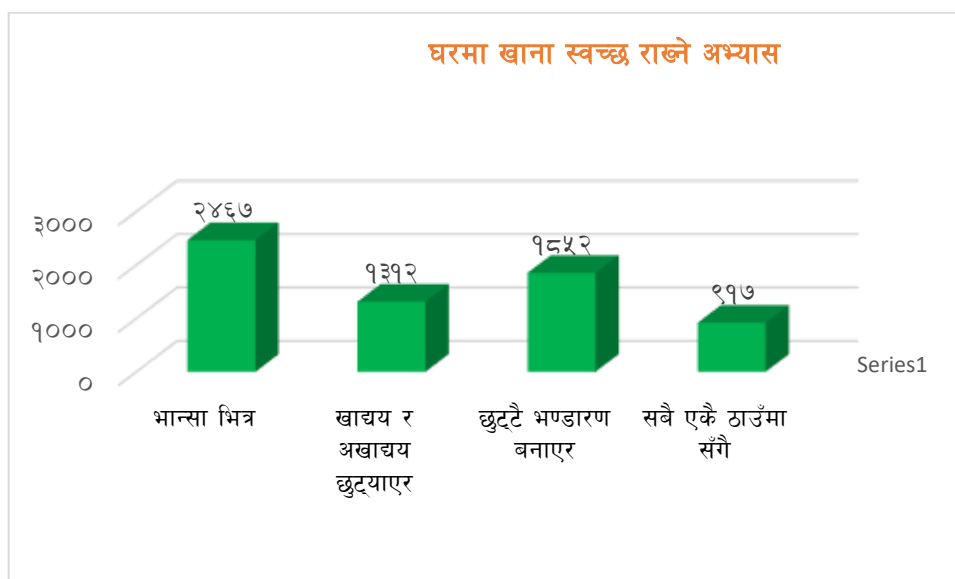
घरमा खाना स्वच्छ राख्ने अभ्यास हेर्दा यस कर्जन्हा नगरपालिकामा कुल ६५४८ घरपरिवार मध्ये ३६ प्रतिशतले घरपरिवारले भान्सा भित्र राख्ने गरेको, २८ प्रतिशत घरपरिवारले छुट्टै भण्डारण बनाएर राख्ने गरेको, २० प्रतिशत घरपरिवारले खाद्य र अखाद्य छुट्ट्याएर राख्ने गरेको भने करिब १४ प्रतिशत घरपरिवारले सबै एकै ठाउँमा राख्ने गरेको पाइयो । यस प्रकार सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४९: घरमा खाना स्वच्छ राख्ने अभ्यास

वडा नम्बर	घरमा खाना स्वच्छ राख्ने अभ्यास				जम्मा
	भान्सा भित्र	खाद्य र अखाद्य छुट्ट्याएर	छुट्टै भण्डारण बनाएर	सबै एकै ठाउँमा सँगै	
१	२६६	५५	२१३	२५	५५९
२	२३२	५५	५१४	३२	८३३
३	४६५	१९	२१८	४८	७५०
४	४२६	३	५	११	४४५
५	४४	२	११०	३१२	४६८
६	१२९	३०८	२५२	१९	७०८
७	१९	३१७	२९४	८	६३८
८	१०५	७३	१६	३१५	५०९
९	२७	४७२	४	४	५०७
१०	५३६	१	१०५	८	६५०
११	२१८	७	१२१	१३५	४८१
जम्मा	२४६७	१३१२	१८५२	९१७	६५४८
प्रतिशत	३७.६८	२०.०४	२८.२८	१४	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. १५ घरमा खाना स्वच्छ राख्ने अभ्यास

८.२ खाना तथा फलफुल सफा गर्ने अभ्यास

खाना तथा फलफुल सफा गर्ने अभ्यास हेर्दा कर्जन्हा नगरपालिकामा कुल ६५४८ घरपरिवार मध्ये करिव ९९ प्रतिशतले घरपरिवारले सफा पानीले धोएर खाने गरेको पाइयो । यस प्रकार सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५०: घरमा खाना तथा फलफुल सफा गर्ने अभ्यास

वडा नम्बर	खाना तथा फलफुल सफा गर्ने अभ्यास			जम्मा
	कपडा वा हातले पुछेर	सफा पानीले धोएर	नपखालिकन	
१	२	५५५	२	५५९
२	२३	८०६	४	८३३
३	२	७४८	०	७५०
४	०	४४४	१	४४५
५	१	४५३	१४	४६८
६	८	६९९	१	७०८
७	०	६३८	०	६३८
८	३३	४७३	३	५०९
९	१	५०६	०	५०७
१०	०	६४९	१	६५०
११	२	४७७	२	४८१
जम्मा	७२	६४४८	२८	६५४८
प्रतिशत	१.१	९८.४७	०.४३	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

८.३ करेसावारीमा तरकारी तथा फलफुल खेती

कर्जन्हा नगरपालिकामा करेसावारीमा तरकारी तथा फलफुल खेतीको अवस्थालाई विश्लेषण गर्दा यस नगरमा रहेका कुल ६५४८ घरपरिवार मध्ये ६४ प्रतिशतले घरपरिवारले रोप्ने गरेको पाइएन, ३२ प्रतिशत घरपरिवारले रोप्ने गरेको पाइयो भने करिव ४ प्रतिशत घरपरिवारले मात्र बिक्रिवितरणको लागि उत्पादन गरेको पाइयो । यस प्रकार सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५१: करेसावारीमा तरकारी तथा फलफुल खेती

वडा नम्बर	करेसावारी तरकारी तथा फलफुल खेती				जम्मा
	रोप्ने गरेको छैन	दुवै प्रयोजनका लागि	घरमा खानेको लागि	बिक्रिवितरणको लागि	
१	३००	१७	२४२	०	५५९
२	३५६	२९	४३५	१३	८३३
३	५४१	९३	१०८	८	७५०
४	३१९	२५	९७	४	४४५
५	४४६	०	२२	०	४६८
६	५५६	२०	१२६	६	७०८
७	४०४	५	२२४	५	६३८
८	४२३	४	८२	०	५०९
९	२८	१	४७७	१	५०७
१०	४५६	२९	१५३	१२	६५०
११	३४०	३१	८९	२१	४८१
जम्मा	४१६९	२५४	२०५५	७०	६५४८

वडा नम्बर	करेसावारी तरकारी तथा फलफुल खेती				जम्मा
	रोप्ने गरेको छैन	दुवै प्रयोजनका लागि	घरमा खानको लागि	बिक्रिवितरणको लागि	
प्रतिशत	६३.६७	३.८७	३१.३८	१.०६	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

८.४ करेसावारीमा विषादीको उपयोग

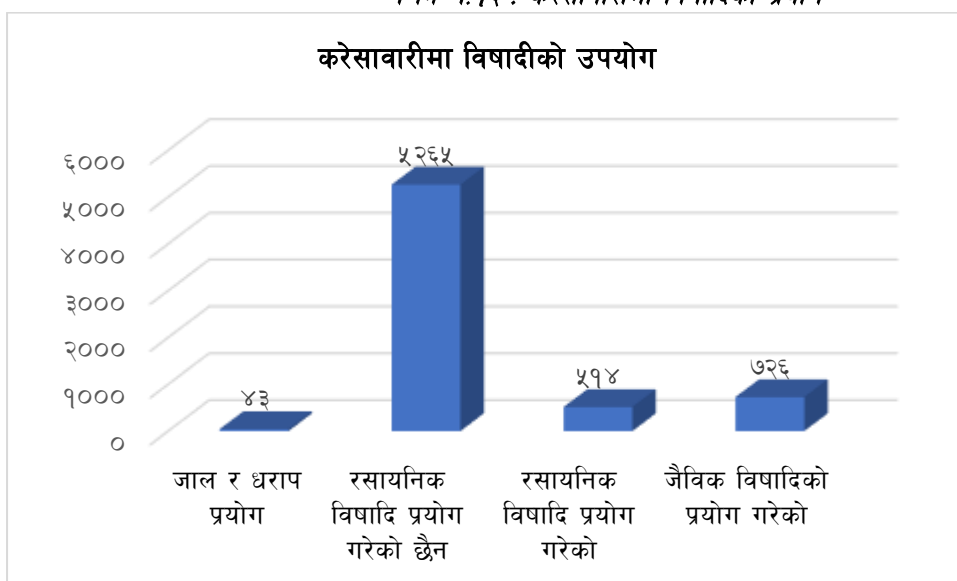
कर्जन्हा नगरपालिकामा करेसावारीमा विषादि उपयोगको अवस्था हेर्दा यस नगरमा रहेका कुल ६५४८ घरपरिवार मध्ये ८१ प्रतिशतले घरपरिवारले रसायनिक विषादि प्रयोग नगरेको, ११ प्रतिशत घरपरिवारले जैविक विषादि प्रयोग गरेको पाइयो । यस प्रकार सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५२: करेसावारीमा विषादीको उपयोग

वडा नम्बर	करेसावारीमा विषादीको उपयोग				जम्मा
	जाल र धराप प्रयोग	रसायनिक विषादि प्रयोग गरेको छैन	रसायनिक विषादि प्रयोग गरेको	जैविक विषादिको प्रयोग गरेको	
१	२	४६४	७४	१९	५५९
२	६	४५८	२९	३४०	८३३
३	२	६०९	१०८	३१	७५०
४	०	३९८	२९	१८	४४५
५	०	४५७	०	११	४६८
६	२	६५३	६	४७	७०८
७	२९	४५९	३४	११६	६३८
८	०	४४६	१२	५१	५०९
९	०	४८८	०	१९	५०७
१०	०	४३३	२०७	१०	६५०
११	२	४००	१५	६४	४८१
जम्मा	४३	५२६५	५१४	७२६	६५४८
प्रतिशत	०.७	८०.४	७.८	११.१	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं.१६ : करेसावारीमा विषादिको प्रयोग

८.५ परिवारमा खानाखाने आनीवानी

कर्जन्हा नगरपालिकामा परिवारमा खानाखाने आनीवानीको अवस्था हेर्दा यस नगरमा रहेका कुल ६५४८ घरपरिवार मध्ये ९४ प्रतिशतले घरपरिवारले सिजनको फलफुल खाने गरेको पाइयो । यस प्रकार सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५३: परिवारमा खानाखाने आनीवानी

वडा नम्बर	परिवारमा खानाखाने आनीवानी			
	सिजनको फलफुल	पशुजन्य उत्पादन, माछा, मासु	घिउ, तेल	अन्यजन्य
१	४५३	३५४	३१२	२१३
२	८१३	५६२	६०८	५२७
३	७४०	५२५	६१९	५१८
४	४४५	४४३	४४४	८१
५	४६८	४६६	४६६	४६६
६	५१३	६०४	३३१	३०८
७	६३६	६३८	६३६	६३५
८	४६०	४६४	५०२	४८२
९	५०७	५०४	५०४	५०१
१०	६४७	६४०	६४८	६३९
११	४६०	४२८	४७६	४२८
जम्मा	६१४२	५६२८	५५४६	४७९८
प्रतिशत	९३.८	८५.९५	८४.७	७३.२७

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

परिच्छेद ९ : ठोस फोहोर व्यवस्थापन

यस खण्डमा ठोस फोहोर व्यवस्थापन जस्तै घरमा उत्पन्न हुने फोहोरको प्रकार, घरमा फोहोरको व्यवस्थापन, अव्यवस्थित फोहोरका प्रभावसम्बन्धी जनचेतना, पालिकास्तर/निजी क्षेत्रबाट फोहोर व्यवस्थापन अभ्यास, घरमा पशुपालनको अभ्यास,, गोबर तथा गहुँत व्यवस्थापन अभ्यास, गोबर, गहुँत तथा फोहोर व्यवस्थापन जिम्मेवारी आदी विषयमा व्याख्या गरीएको छ ।

९.१ घरमा उत्पन्न हुने फोहोरको प्रकार

कर्जन्हा नगरपालिकामा घरमा उत्पन्न हुने फोहोरका प्रकारमा सबभन्दा बढी ७९ प्रतिशतले घरपरिवारमा धुलो कसिंगर, ७६ प्रतिशत कागज, ५० प्रतिशत औषधीका खोलहरु, घाउँमा प्रयोग हुने वस्तु देखिएको छ । यस प्रकार सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५४: घरमा उत्पन्न हुने फोहोरको प्रकार

वडा नम्बर	घरमा उत्पन्न हुने फोहोरको प्रकार														
	औषधी खोलरु, घाउमा प्रयोग वस्तु	सागसब्जि तथा फलफुल का बोका	प्लाष्टिक	ब्याट्री	कपडा जन्य	जुट	धातु जन्य	काँच	बाकी खाने कुरा	धुलो कसिं गर	रवर	कार्टुन	कागज	प्याकिं गका सामान	
१	४८६	३८२	४८३	१८३	१३८	१९८	८८	१३४	२०३	५०९	३८८	४६३	५०१	२४६	
२	५९३	५०३	६७८	६०	३५९	३१०	९४	६८	१९२	७४३	२३६	४८१	६७०	४२	
३	४७६	६२७	५३३	४९	४५३	२५१	३३	८६	१८४	४१५	१३८	४१९	५६३	४६३	
४	१००	३८९	४१५	१४२	३६८	५९	२९७	३१४	१८९	३७६	९४	२०७	३९३	९२	
५	१०	४४३	३३३	१	१२०	१७	७	३२	४२९	४५२	२३८	२७०	३१७	७	
६	४४५	१७२	१३४	४९	६	६	१४	१५	१६	४२८	२९२	२९८	३०२	२९३	
७	६३४	५१८	५१०	५१६	५१६	५१४	२०८	२१२	५१६	५१६	५०४	३७७	३६२	५०१	
८	२७९	४९९	३९२	२६७	२७०	२६०	२५३	२५६	३५२	३५०	२५७	२५६	३६०	२५५	
९	४९७	११	४९८	४	४८५	४५८	५	८	१३	४८८	४९६	४७४	४९९	४८७	
१०	३३६	६४७	३२०	८९	२६४	११०	९४	११९	६१०	४८५	३८७	६१८	६३३	३१२	
११	७०	२७०	२७१	३५	१४२	६१	१६	१११	३०८	४४०	७८	२०८	३७९	१०	
जम्मा	३९२६	४४६१	४५६७	१३९५	३१२१	२२४४	११०९	१३५५	३०१२	५२०२	३१०८	४०७१	४९७९	२७०८	
प्रतिशत	५९.९६	६८.१३	६९	२१	४७.६६	३४	१६	२०.	४६	७९.	४७	६२.	७६.	४१	

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

९.२ घरमा उत्पन्न हुने फोहोरको व्यवस्थापन

कर्जन्हा नगरपालिकामा घरमा उत्पन्न हुने फोहोर व्यवस्थापन सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५५: घरमा उत्पन्न हुने फोहोरको व्यवस्थापन

वडा नम्बर	घरमा उत्पन्न हुने फोहोरको व्यवस्थापन					
	एकठाउँमा थुपारेर जलाउने	फोहोर संकलकलाई दिने	कुहिने र नकुहिने फोहोर छुट्याएर राख्ने	बेच्ने गरेको	त्यतिकै फालिदिने	उपलब्ध नभएको
१	२३७६	४०	६७५	११३	१२३१	२६
२	२६५३	३०	५७१	१३२	११५३	२८
३	४४२	१४	११४	७५	७४३	७
४	१७०१	१८	३६८	१०३	९०७	२४
५	१०५९	१७	२८६	१२	८५९	११
६	३७३	९	१३०	१२४	४६७	६
७	५२१	३	१६३	१२९	५३२	७
८	१२६८	९	५३६	६०	११२३	१६
९	३०८३	२४	६३९	१०६	१३२२	२८
१०	१८७१	१२	२३४	२७	९५३	११
११	२५९४	१३	४३९	५८	९४५	२२
जम्मा	१७९४१	१८९	४१५५	९३९	१०२३५	१८६

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

९.३ अव्यवस्थित फोहोरका प्रभाव सम्बन्धी जनचेतना

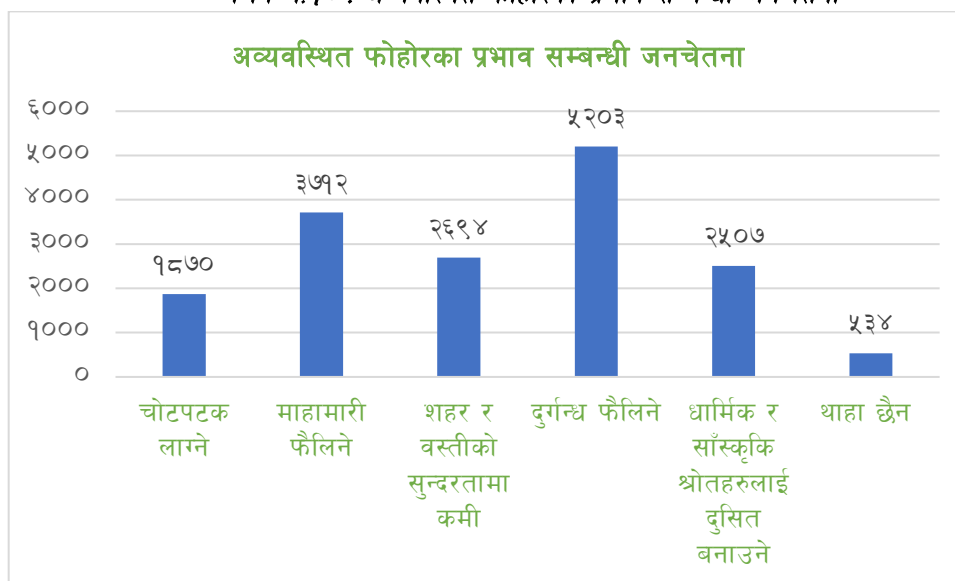
अव्यवस्थित फोहोरका प्रभाव सम्बन्धी जनचेतना ८० प्रतिशत घरपरिवारको धारणमा दुर्गन्ध फैलने, ५७ प्रतिशत घरपरिवारको धारणमा माहामारी फैलने आएको छ । यस प्रकार सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५६: अव्यवस्थित फोहोरको प्रभाव सम्बन्धी जनचेतना

वडा नम्बर	अव्यवस्थित फोहोरका प्रभाव सम्बन्धी जनचेतना					
	चोटपटक लाग्ने	माहामारी फैलिने	शहर र बस्तीको सुन्दरतामा कमी	दुर्गन्ध फैलिने	धार्मिक र साँस्कृतिक श्रोतहरूलाई दुसित बनाउने	थाहा छैन
१	१००	४०१	२१६	३९६	१६९	१४६
२	३०६	६४१	४५४	५९१	३६४	८
३	१८४	४८७	२४७	५१५	३२२	१२
४	६	४३७	३७७	४२१	३५५	०
५	१११	४४३	७९	४४१	७१	२
६	५	५७	४८	६४३	१७	७
७	२८०	२८६	५०२	५३३	४९७	९९
८	२९	२३७	६३	२४१	७८	११२
९	४७६	५०५	५०४	५०४	५०२	१
१०	२८४	१२४	११०	६२१	११४	२४
११	८९	९४	९४	२९७	१८	१२३
जम्मा	१८७०	३७१२	२६९४	५२०३	२५०७	५३४
प्रतिशत	२८.६	५६.७	४१.१	७९.५	३८.३	८.२

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं.१७: अव्यवस्थित फोहोरका प्रभाव सम्बन्धी जनचेतना

९.४ नगरपालिकास्तर/निजी क्षेत्रबाट फोहोर व्यवस्थापन अभ्यास

कर्जन्हा नगरपालिकामा घरमा उत्पन्न हुने फोहोर व्यवस्थापन अभ्यासमा नगरपालिका तथा निजी क्षेत्रको भूमिका हेर्दा ९९.५ प्रतिशत कुनै पनि भूमिका नहेको पाइयो यस सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५७: नगरपालिकास्तर/निजी क्षेत्रबाट फोहोर व्यवस्थापनको अभ्यास

वडा नम्बर	नगरपालिका तथा निजी क्षेत्रबाट फोहोर व्यवस्थापन अभ्यास					
	कहिल्यै आउदैन	दैनिक	हप्तामा एक पटक	प्रत्येक १० दिनमा	१५ दिनमा एक पटक	जम्मा
१	५५९	०	०	०	०	५५९
२	८१७	४	७	४	१	८३३
३	७४८	०	१	१	०	७५०
४	४४५	०	०	०	०	४४५
५	४६४	३	०	०	१	४६८
६	६९९	७	१	१	०	७०८
७	६३८	०	०	०	०	६३८
८	५०७	०	०	२	०	५०९
९	५०७	०	०	०	०	५०७
१०	६४९	०	०	१	०	६५०
११	४८०	०	०	१	०	४८१
जम्मा	६५१३	१४	९	१०	२	६५४८
प्रतिशत	९९.५	०.२	०.१	०.२	०.०	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

९.५ घरमा पशुपालनको अभ्यास

कर्जन्हा नगरपालिकामा घरमा पशुपालनको अभ्यास हेर्दा १२ प्रतिशत घरपरिवारमा घरसंगै गोठ भएको, ३५ प्रतिशतले घरपरिवारमा गाइएवस्तु राख्ने छुट्टै गोठ भएको र ५१.५ प्रतिशत घरपरिवारमा कुनैपनि वस्तुभाउ नपालेका देखिएको छ । यस प्रकार सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५८: घरमा पशुपालनको अभ्यास

वडा नम्बर	घरमा पशुपालनको अभ्यास				जम्मा
	घरसँगै गोठ छ	छुट्टै गोठ छ	गाइवस्तु पालेको छैन	बाटो छेउमा बाधेर	
१	६८	३१२	१७७	२	५५९
२	१२२	२२१	४८१	९	८३३
३	३३	३८१	३३२	४	७५०
४	१४	१६४	२६५	२	४४५
५	९	२९	४३०	०	४६८
६	१२९	२७७	२९७	५	७०८
७	५०	२८४	२९३	११	६३८
८	८७	४८	३२०	५४	५०९
९	१५०	२२६	१३०	१	५०७
१०	३	२०७	४४०	०	६५०
११	१०८	१६३	२०४	६	४८१
जम्मा	७७३	२३१२	३३६९	९४	६५४८
प्रतिशत	११.८	३५.३	५१.५	१.४	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

९.६ गोबर तथा गहुँत व्यवस्थापन अभ्यास

गोबर तथा गहुँत व्यवस्थापन अभ्यास हेर्दा कर्जन्हा नगरपालिकामा ७७ प्रतिशत घरपरिवारमा मलको लागि करीवारीमा थुपारेर राख्ने गरेको देखिएको छ। यस प्रकार सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ५९: गोबर तथा गहुँत व्यवस्थापन अभ्यास

वडा नम्बर	गोबर तथा गहुँत व्यवस्थापन अभ्यास			
	सडक वा बाटो किनारामा जम्मा गरेर राख्ने	करेसा बारीमा थुपारेर राख्ने मलको लागि	गुईठा बनाएर दाउराको रुपमा	बायोग्यासको लागि प्रयोग गर्ने
१	१	३३४	४६	१
२	२६	३११	१२	३
३	१	४००	१५	२
४	१५	१५९	६	०
५	२१	१५	२	०
६	३	११७	२८९	२
७	४	२८६	५५	०
८	७३	६५	५१	०
९	४	३७०	३	०
१०	३	१४९	५८	०
११	२०	२३२	२४	१
जम्मा	१७१	२४३८	५६१	९
प्रतिशत	५.३	७६.३	१७.५	०.३

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

९.७ गोबर, गहुँत तथा फोहोर व्यवस्थापन जिम्मेवारी

भैसी तथा गाइवस्तुको गोबर तथा गहुँत व्यवस्थापन जिम्मेवारी हेर्दा कर्जन्हा नगरपालिकामा ५८ प्रतिशत घरपरिवारमा घरका महिला सदस्यको जिम्मेवारी रहेको देखिएको छ। यस प्रकार सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६०: गोबर, गहुँत तथा फोहोर व्यवस्थापन जिम्मेवारी

वडा नम्बर	गोबर, गहुँत तथा फोहोर व्यवस्थापन जिम्मेवारी			जम्मा
	दुवै	महिला सदस्य	पुरुष सदस्य	
१	२४९	१३१	२	३८२
२	२०४	१४२	६	३५२
३	१५२	२६१	५	४१८
४	७९	१०१	०	१८०
५	३२	६	०	३८
६	१००	२७७	३४	४११
७	९	३२९	७	३४५
८	१२७	५७	५	१८९
९	२११	१६४	२	३७७
१०	१०	१९२	८	२१०
११	९४	१८२	१	२७७
जम्मा	१२६७	१८४२	७०	३१७९
प्रतिशत	३९.९	५७.९	२.२	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

परिच्छेद १० : पानीजन्य रोग

यस खण्डमा कमजोर सरसफाई अभ्यासको प्रभाव सम्बन्धी भारण, भाडा पखाला संक्रमणका घटना आदी विषय समावेश गरीएको छ ।

१०.१ कमजोर सरसफाई अभ्यासको प्रभावसम्बन्धी धारणा

कमजोर सरसफाई अभ्यासको प्रभाव सम्बन्धी धारणामा ८४ प्रतिशत घरपरिवारे भाडापखाला, आँउ, हैजा, टाईफाइड, छाँलाको रोग आदी हन्छ भन्ने धारणा देखियो, ३७.५ प्रतिशत घरपरिवारको धारणामा सामाजिक प्रतिष्ठामा कमी आउँछ भन्ने धारणा रहेको देखिएको छ । यस प्रकार सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ६१: कमजोर सरसफाई अभ्यासको प्रभाव सम्बन्धी धारणा

वडा नम्बर	कमजोर सरसफाई अभ्यासको प्रभाव सम्बन्धी धारणा					
	थाहा छैन	भाडापखाला, आँउ, हैजा, टाईफाइड छाँलाको रोग आदी	सामाजिक प्रतिष्ठामा कमी आउँछ	आर्थिक क्षति हुन्छ	विषालु जिव जन्तुको आक्रमणमा बृद्धि हुन्छ	महिला, गर्भवती, जेष्ठ नागरीक, अपांगता भएका व्यक्तिलाई कठिनाई हुन्छ
१	१४६	४११	२०३	१८०	१६१	९०
२	५५	७९५	३३३	३४६	३७३	२९६
३	२५	६५६	२०९	१६०	३९३	२८०
४	१	४४४	३३८	७५	१०८	२२
५	२	४६१	२०५	२९५	१३१	१५
६	२६	६३९	१३	५१	१०	२
७	९६	५४३	५०२	४९३	५०१	५०१
८	२३८	२७०	२३	१८	३८	१९
९	१२	४९५	४८२	४८१	४८१	४७३
१०	९९	५५२	९९	९६	९७	९८
११	१३१	२८२	५१	६३	६३	६८
जम्मा	८३१	५५४८	२४५८	२२५८	२३५६	१८६४
प्रतिशत	१२.७	८४.७	३७.५	३४.५	३६.०	२८.५

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

१०.२ भाडा पखाला संक्रमणका घटना (गत १५ दिनमा)

गएको १५ दिनमा ६.३ प्रतिशत घरपरिवारलाई भाडा पखाला संक्रमण भएको रहेछ भने बाँकी ९३.७ प्रतिशत घरपरिवारलाई भएको रहेनछ । यस प्रकार सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ६२: भाडा पखाला संक्रमणका घटना

वडा नम्बर	भाडा पखाला संक्रमणका घटना		जम्मा
	भएको थिएन	भएको थियो	
१	५५६	३	५५९
२	७८५	४८	८३३
३	६८३	६७	७५०
४	४२६	१९	४४५
५	४५१	१७	४६८
६	६२६	८२	७०८
७	५९१	४७	६३८
८	४२३	८६	५०९
९	४९९	८	५०७

वडा नम्बर	भाडा पखाला संक्रमणका घटना		जम्मा
	भएको थिएन	भएको थियो	
१०	६४४	६	६५०
११	४५१	३०	४८१
जम्मा	६९३५	४९३	६५४८
प्रतिशत	९३.७	६.३	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७६

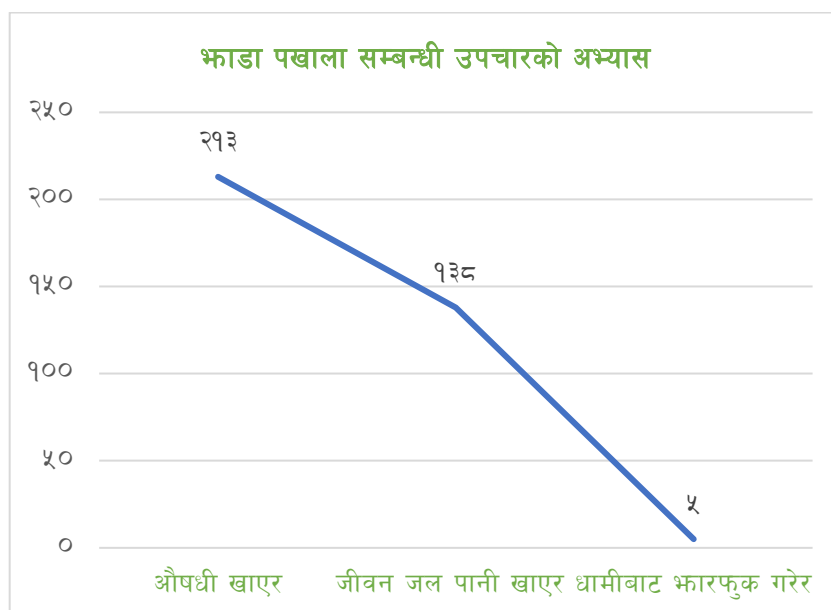
१०.३ भाडा पखाला सम्बन्धी उपचारको अभ्यास

भाडा पखाला संक्रमण हुर्दा उपचारको अभ्यासमा ५२ प्रतिशत घरपरिवारले औषधी खाने गरेको, ३४ प्रतिशत घरपरिवारले जिवनजल पानी खाने गरेको १३.८ प्रतिशतले घरायसी औषधी खाने गरेको देखियो । यस प्रकार सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ६३: भाडा पखाला सम्बन्धी उपचारको अभ्यास

वडा नम्बर	भाडा पखाला सम्बन्धी उपचारको अभ्यास				जम्मा
	घरयसी औषधिले वा आफै	औषधी खाएर	जीवन जल पानी खाएर	धामीबाट भारफुक गरेर	
१	१	१	१	०	३
२	१४	२६	७	१	४८
३	५	५४	८	०	६७
४	१	१२	६	०	१९
५	०	१६	१	०	१७
६	३	४	७५	०	८२
७	१	४६	०	०	४७
८	२३	४१	१८	४	८६
९	०	१	७	०	८
१०	१	४	१	०	६
११	८	८	१४	०	३०
जम्मा	५७	२१३	१३८	५	४१३
प्रतिशत	१३.८	५१.६	३३.४	१.२	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७६चित्र नं.१८ : भाडा पखाला सम्बन्धी उपचारको अभ्यास

१०.४ भाडा पखला र चर्मरोग सम्बन्धी सुचनाको श्रोत

भाडा पखाला र चर्मरोग सम्बन्धी सुचनाको श्रोत सम्बन्धी वडागत विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ६४: भाडा पखाला र चर्मरोग सम्बन्धी सुचनाको श्रोत

वडा नम्बर	भाडा पखाला र चर्मरोग सम्बन्धी सुभनाको श्रोत				
	टि.भि, रेडियो	सामाजिकसञ्जाल,पत्रपत्रिका	स्वास्थ्य सस्था तथा स्वास्थ्य कर्मी	नगरपालिका	गैसस
१	०	०	०	०	०
२	५	४	८	०	१
३	३	३	४५	१	१
४	०	०	१८	१	०
५	०	१	१७	०	०
६	१	०	८०	०	०
७	२	०	४६	०	०
८	३२	६	४०	०	३
९	१	१	३	०	०
१०	०	०	३	०	०
११	१	४	२२	०	१
जम्मा	४५	१९	२८२	२	६

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७६

परिच्छेद ११ : महिनावारी स्वास्थ्य

यस खण्डमा महिनावारी स्वास्थ्य, महिनावारी वार्ने अभ्यास आदी विषय समावेश गरीएको छ ।

११.१ महिनावारी हुने उमेर समुहका सदस्य भएका घरपरिवार

नगरपालिकामा कुल ६५४८ घरपरिवार मध्ये ५१९१ वा ७९.३ प्रतिशत घरपरिवारमा महिनावारी हुने उमेर समुहका महिला सदस्य रहेका छन् । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरीएको छ ।

तालिका ६५: महिनावारी हुने उमेर समुहका सदस्य घरपरिवार

वडा नम्बर	महिनावारी हुने उमेर समुहका घरपरिवार		जम्मा
	छैनन्	छन्	
१	१५८	४०१	५५९
२	२०४	६२९	८३३
३	१७३	५७७	७५०
४	१६४	२८१	४४५
५	५२	४१६	४६८
६	१३९	५६९	७०८
७	५७	५८१	६३८
८	६७	४४२	५०९
९	०	५०७	५०७
१०	२३३	४१७	६५०
११	११०	३७१	४८१
जम्मा	१३५७	५१९१	६५४८
प्रतिशत	२०.७	७९.३	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

११.२ महिनावारी वार्ने अभ्यास

नगरपालिकामा महिनावारी वार्ने अभ्यासमा ६१ प्रतिशत घरपरिवारमा मठ मन्दिर पस्न तथा पुजा गर्न नमिल्ने, ३९ प्रतिशत घरपरिवारमा कुनै बन्देज नरहेको देखियो । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरीएको छ ।

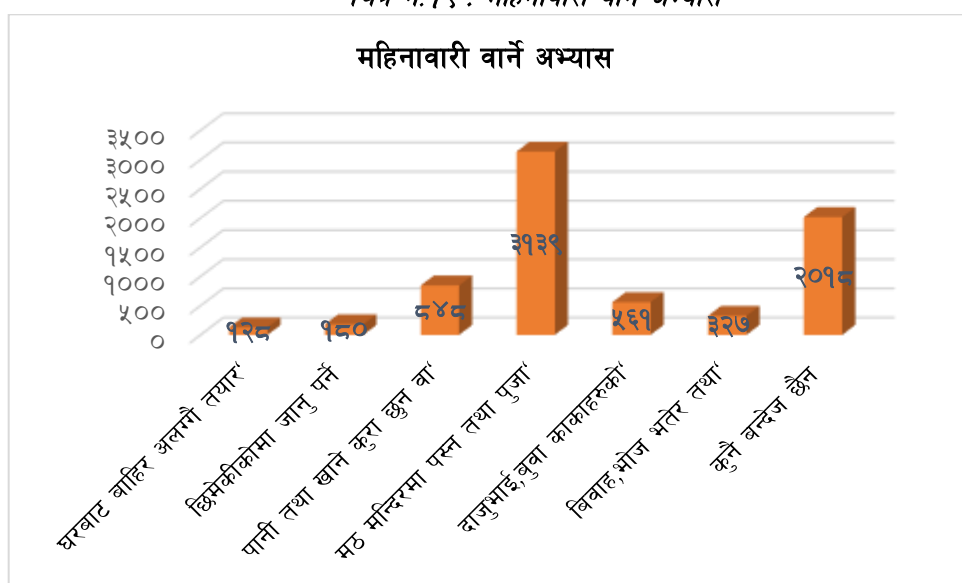
तालिका ६६: महिनावारी वार्ने अभ्यास

वडा नम्बर	महिनावारी वार्ने अभ्यास						
	घरबाट बाहिर अलग्गै तयार गरिएको बस्नेठाउँ	छिमेकीकोमा जानु पर्ने	पानी तथा खाने कुरा छुन वा पकाउन नमिल्ने	मठ मन्दिरमा पस्न तथा पुजा गर्न नमिल्ने	दाजुभाई,बुवा काकाहरुको नजिक वा सामुन्नेमा जानु नहुने	बिवाह,भोज भतेर तथा सार्वजनिक ठाउँमा सामेल हुन नमिल्ने	कुनै बन्देज छैन
१	०	१४	१८५	३३३	१०	११	१०९
२	८	६	२८५	५९७	१९५	१८	२१
३	८८	८०	१२८	३८७	६१	८४	१५४
४	५	३७	३५	२६६	३६	४१	१६
५	५	२१	१७७	३९७	२४१	९२	१८
६	२	३	५	२५६	१	२	३१२
७	०	२	५	२३१	१	१	३४९
८	१	१	७	२५८	५	०	१७४

वडा नम्बर	महिनावारी वार्ने अभ्यास						
	घरबाट बाहिर अलग्गै तयार गरिएको बस्नेठाउँ	छिमेकीकोमा जानु पर्ने	पानी तथा खाने कुरा छुन वा पकाउन नमिले	मठ मन्दिरमा पस्न तथा पुजा गर्न नमिले	दाजुभाई,बुवा काकाहरुको नजिक वा सामुन्नेमा जानु नहुने	बिवाह,भोज भतेर तथा सार्वजनिक ठाउँमा सामेल हुन नमिले	कुनै बन्देज छैन
९	२	१	१	१	१	१	५०४
१०	१०	१२	०	२९१	२	६९	११८
११	७	३	२०	१२२	८	८	२४३
जम्मा	१२८	१८०	८४८	३१३९	५६१	३२७	२०१८
प्रतिशत	२.५	३.५	१६.३	६०.५	१०.८	६.३	३८.९

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं.१९ : महिनावारी वार्ने अभ्यास

११.३ महिनावारीको अवधिमा वालिकाको विद्यालय जाने अभ्यास

महिनावारीको अवधिमा ७९ प्रतिशत घरपरिवारमा वालिकाहरु विद्यालय नजाने गरेको देखियो । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरीएको छ ।

तालिका ६७: महिनावारी अवधिमा वालिकाको विद्यालय जाने अभ्यास

वडा नम्बर	महिनावारीको अवधिमा वालिकाको विद्यालय जाने अभ्यास		जम्मा
	पठाइन्छ	पठाइदैन	
१	४	३७२	३७६
२	४३	५८०	६२३
३	६५	५००	५६५
४	५९	२०७	२६६
५	१०६	३०७	४१३
६	९३	४७४	५६७
७	१	५७५	५७६
८	८८	३४२	४३०
९	५०१	६	५०७
१०	१०१	३१४	४१५

वडा नम्बर	महिनावारीको अवधिमा बालिकाको विद्यालय जाने अभ्यास		जम्मा
	पठाइन्छ	पठाइदैन	
११	१६	३२४	३४०
जम्मा	१०७७	४००१	५०७८
प्रतिशत	२१.२१	७८.७९	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७६

११.४ महिनावारीको अवधिमा बालिकाको विद्यालय नजानुका कारण

महिनावारीको अवधिमा ७९ प्रतिशत घरपरिवारमा बालिकाहरु विद्यालय नजाने गरेको देखियो यसका मुख्य कारणमा ५८ प्रतिशत विद्यालयमा आवश्यक सुविधा नभएर, १८ प्रतिशत ज्यादै पिडा भएर भने १४ प्रतिशत लाज लागेर रहेको छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरीएको छ ।

तालिका ६८: महिनावारी अवधिमा बालिकाको विद्यालय नजानुका कारण

वडा नम्बर	महिनावारीको अवधिमा बालिकाको विद्यालय नजानुका कारण					जम्मा
	ज्यादै पिडा भएर	लाज लागेर	डरले	किताव छुन पाए हुन्छ भन्ने अन्ध विश्वास	विद्यालयमा आवश्यक सुविधा छैन	
१	०	०	०	१	३	४
२	०	२७	३	१०	२	४२
३	६	३४	०	०	२५	६५
४	०	१	०	०	५८	५९
५	९	२२	१७	५८	०	१०६
६	८७	३	०	०	३	९३
७	०	०	०	०	१	१
८	१४	३२	१०	९	२३	८८
९	०	०	१	०	४९८	४९९
१०	६६	३१	०	२	२	१०१
११	३	३	५	०	४	१५
जम्मा	१८५	१५३	३६	८०	६१९	१०७३
प्रतिशत	१७.२	१४.३	३.४	७.५	५७.७	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७६

११.५ महिनावारीको समयमा नुवाउने स्थल

महिनावारीको अवधिमा नुवाउने स्थल ८९ प्रतिशतले निजि धारा वा ट्युबवेलमा नुवाउने गरेको रहेछन् । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरीएको छ ।

तालिका ६९: महिनावारीको समयमा नुवाउने स्थल

वडा नम्बर	महिनावारीको अवधिमा नुवाउने स्थल					जम्मा
	पोखरीको पानी	निजि धारा, ट्युबवेलको पानी	सार्वजनिक धारा	खोलाको पानी	ईनारको पानी	
१	०	२१८	६१	६	११३	३९८
२	२	६०६	१४	१	०	६२३
३	२	५४६	२३	१	०	५७२
४	०	१८९	९१	०	०	२८०
५	०	३०२	११०	१	०	४१३
६	०	४८२	८७	०	०	५६९

वडा नम्बर	महिनावारीको अवधिमा नुवाउने स्थल					जम्मा
	पोखरीको पानी	निजि धारा, टयुववेलको पानी	सार्वजनिक धारा	खोलाको पानी	ईनारको पानी	
७	२	५७०	८	१	०	५८१
८	२	४३६	१	०	०	४३९
९	१	५००	०	०	४	५०५
१०	०	४०९	५	०	१	४१५
११	०	३२९	३६	१	२	३६८
जम्मा	९	४५८७	४३६	११	१२०	५१६३
प्रतिशत	०.२	८८.८	८.४	०.२	२.३	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७६

११.६ महिनावारीमा प्याड उपयोगको अवस्था

महिनावारीको अवधिमा प्याड उपयोगको अवस्थालाई हेर्दा ३५ प्रतिशतलाई थाहा नभएको, २४ प्रतिशत पुन प्रयोग गर्न नसकिने, २० प्रतिशत पुन प्रयोग गर्न सकिने र २० प्रतिशतले दुवै खालको प्रयोग गर्ने गरेका छन् । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरीएको छ ।

तालिका ७०: महिनावारी प्याड उपयोगको अवस्था

वडा नम्बर	महिनावारीमा प्याड उपयोग अवस्था				जम्मा
	दुवै	पुन प्रयोग गर्न नसकिने	थाहा छैन	पुन प्रयोग गर्न सकिने	
१	५६	६३	२६१	१६	३९६
२	३२५	१८३	९१	२९	६२८
३	७७	१२०	१८८	१९०	५७५
४	४२	५४	११४	७१	२८१
५	७३	३	३	३३३	४१२
६	४३	२८	२८९	२०९	५६९
७	२४२	०	२९२	४७	५८१
८	१०२	२२०	४३	७६	४४१
९	८	४८८	५	६	५०७
१०	४२	६	३३२	३४	४१४
११	१८	१२५	१६६	६१	३७०
जम्मा	१०२८	१२९०	१७८४	१०७२	५१७४
प्रतिशत	१९.९	२४.९	३४.५	२०.७	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७६

परिच्छेद १२ : उत्तरदायित्व

यस खण्डमा सवल नेपालको टोल फ्रि नम्बर तथा सवल नेपालका उत्तरदायित्व जस्ता विषय समावेश गरीएको छ ।

१२.१ WHH/SABAL Nepal को टोल फ्रि नम्बर सम्बन्धी जानकारी

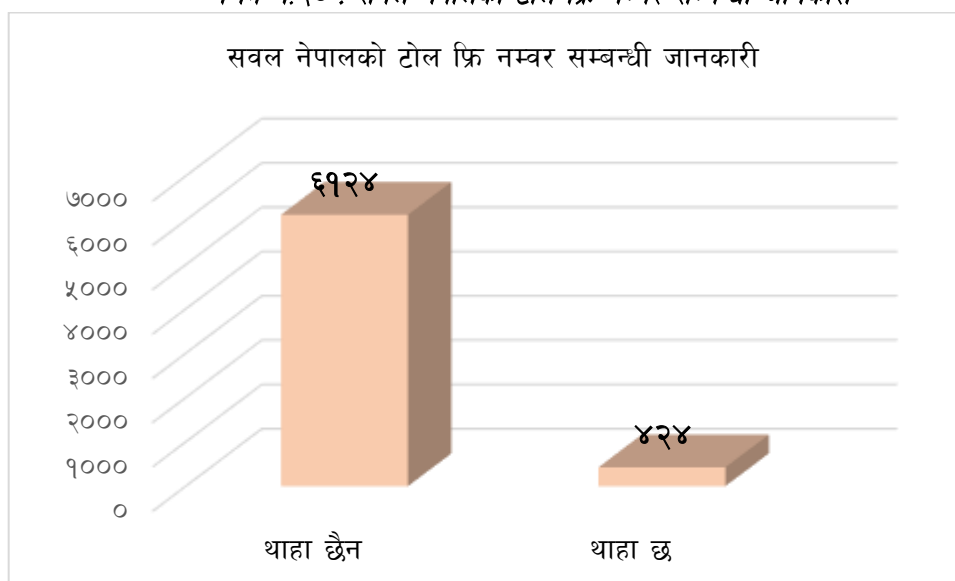
सवल नेपालको टोल फ्रि नम्बर सम्बन्धी जानकारी ९४ प्रतिशत घरपरिवारलाई जानकारी नरहेको पाइयो भने बाँकी ६ प्रतिशत घरपरिवारलाई जानकारी रहेको पाइयो । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरीएको छ ।

तालिका ७१: सवल नेपालको टोल फ्रि नम्बर सम्बन्धी जानकारी

वडा नम्बर	सवल नेपालको टोल फ्रि नम्बर सम्बन्धी जानकारी		जम्मा
	थाहा छैन	थाहा छ	
१	५५३	६	५५९
२	८१३	२०	८३३
३	७३३	१७	७५०
४	४४१	४	४४५
५	४६७	१	४६८
६	३६३	३४५	७०८
७	६३७	१	६३८
८	४९१	१८	५०९
९	५०४	३	५०७
१०	६४२	८	६५०
११	४८०	१	४८१
जम्मा	६१२४	४२४	६५४८
प्रतिशत	९३.५२	६.४८	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७६

चित्र नं. २० : सवल नेपालको टोल फ्रि नम्बर सम्बन्धी जानकारी

१२.२ WHH/SABAL Nepal को टोल फ्रि नम्बरसम्बन्धी जानकारीको माध्यम

सवल नेपालको टो फ्रि नम्बर सम्बन्धी जानकारी ६ प्रतिशत घरपरिवारलाई जानकारी रहेको माध्यम मुख्य रूपमा सामुदायिक बैठकबाट १३ प्रतिशत घरपरिवारलाई थाहा भएको रहेछ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरीएको छ ।

तालिका ७२: सवल नेपालको टोल फ्रि नम्बर सम्बन्धी जानकारीको माध्यम

वडा नम्बर	सवल नेपालको टोल फ्रि नम्बरसम्बन्धी जानकारीको माध्यम						जम्मा
	सामुदायिक बैठक	छिमेकी	परियोजनाका स्टाफ	परियोजनाका विभिन्न बैठक, तालिम, कार्यक्रम, अभियान	भिजिटिंग काड	अन्य	
१	०	६३	१	१	२१	०	८६
२	२	७	५	१	४	१	२०
३	३	५	१	१	४	२	१६
४	२	०	२	०	०	०	४
५	०	०	१	०	०	०	१
६	४५	२९५	१	३	०	०	३४४
७	१	०	०	०	०	०	१
८	८	२	०	३	४	१	१८
९	०	०	३	०	०	०	३
१०	३	२	१	१	१	०	८
११	०	०	०	१	०	०	१
जम्मा	६४	३७४	१५	११	३४	४	५०२
प्रतिशत	१२.७	७४.५	०.८	३.०	२.२	६.८	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

१२.३ सवल नेपालको टोल फ्रि नम्बरबाट गुनासो वा पृष्ठपोषण

सवल नेपालको टो फ्रि नम्बरबाट १७ प्रतिशत घरपरिवारले गुनासो वा पृष्ठपोषण गरेको रहेछन् । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरीएको छ ।

तालिका ७३: सवल नेपालको टोल फ्रि नम्बरबाट गुनासो वा पृष्ठपोषण

वडा नम्बर	सवल नेपालको टोल फ्रि नम्बरबाट गुनासो वा पृष्ठपोषण		जम्मा
	थिएन	थियो	
१	८३	३	८६
२	७	१३	२०
३	१४	३	१७
४	४	०	४
५	०	०	०
६	२८८	५५	३४३
७	१	०	१
८	१२	५	१७
९	२	१	३
१०	४	४	८
११	१	०	१
जम्मा	४१६	८४	५००
प्रतिशत	८३.२	१६.८	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

१२.४ WHH/SABAL Nepal को प्रतिक्रियाबाट सन्तुष्टी

सवल नेपालको टो फ्रि नम्बरबाट १७ प्रतिशत घरपरिवारले गुनासो वा पृष्ठपोषण गरेकोमा ९३ प्रतिशत घरपरिवारलाई समयमा प्रतिक्रिया प्राप्त नभएको रहेछ भने बाँकी ७ प्रतिशत घरपरिवारलाई उर्पयुक्त प्रतिक्रिया प्राप्त भएको रहेनछ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरीएको छ ।

तालिका ७४: सवल नेपालको प्रतिक्रियाबाट सन्तुष्टी

वडा नम्बर	सवल नेपालको प्रतिक्रियाबाट सन्तुष्टी		जम्मा
	उपयुक्त प्रतिक्रिया प्राप्त भएन	समयमा प्रतिक्रिया प्राप्त भएन	
१	४	८१	८५
२	१	४	५
३	०	०	०
४	०	०	०
५	०	०	०
६	२	४	६
७	०	०	०
८	०	०	०
९	०	०	०
१०	०	१	१
११	०	०	०
जम्मा	७	९०	९७
प्रतिशत	७.२	९२.८	१००.०

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

१२.५ गुनासो वा पृष्ठपोषण सुनुवाइको संयन्त्र

सवल नेपालको टो फ्रि नम्बरबाट गुनासो वा पृष्ठपोषण सुनुवाइको संयन्त्र ७४ प्रतिशत घरपरिवारले निशुल्क नम्बरबाट गुनासो वा पृष्ठपोषण गर्न उर्पयुक्त मानेका छन । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरीएको छ ।

तालिका ७५: गुनासो वा पृष्ठपोषण सुनुवाइको संयन्त्र

वडा नम्बर	गुनासो वा पृष्ठपोषण सुनुवाइको माध्यम वा संयन्त्र				
	निशुल्क फोन नम्बर	सिधै परियोजना स्टाफ	सामुदायीक बैठक	सुभाब पेटिका	समुदायको प्रतिनिधिसंग कुरा राख्ने
१	४६६	१७३	७३	२६६	२५१
२	६५९	१२४	२१०	१७	११
३	६२४	१६२	३५०	२२७	२६४
४	३७१	१०	७४	२१	१
५	३९५	५०	१०७	६	११
६	२०५	३३	६०४	६	९
७	६२२	०	८	९	०
८	२३५	६३	३०५	३०	५५
९	५०५	३५२	३३०	३१०	१७५
१०	४९०	५	१२५	५	१२२
११	२१७	१११	२९३	४५	८
जम्मा	४७८९	१०८३	२४७९	९४२	९०७
प्रतिशत	७३.१	१६.५	३७.९	१४.४	१३.९

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

१२.६ यौन दुर्व्यवहार नियन्त्रण निर्देशिकाबारे जनचेतना

यौन दुर्व्यवहार नियन्त्रण निर्देशिकाबारे जनचेतना ८९ प्रतिशत घरपरिवारमा थाहा नभएको पाइयो । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरीएको छ ।

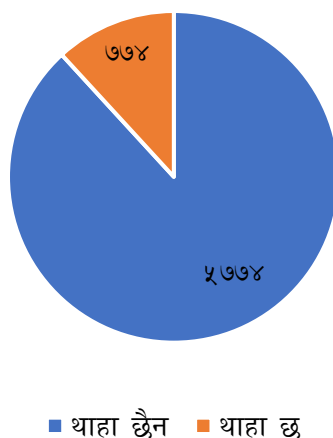
तालिका ७६: यौन दुर्व्यवहार नियन्त्रण निर्देशिकाबारे जनचेतना

वडा नम्बर	यौन दुर्व्यवहार नियन्त्रण निर्देशिकाबारे जनचेतना		जम्मा
	थाहा छैन	थाहा छ	
१	५०४	५५	५५९
२	८१२	२१	८३३
३	७१६	३४	७५०
४	४४३	२	४४५
५	४४३	२५	४६८
६	६२३	८५	७०८
७	५०४	१३४	६३८
८	४६७	४२	५०९
९	१६७	३४०	५०७
१०	६१८	३२	६५०
११	४७७	४	४८१
जम्मा	५७७४	७७४	६५४८
प्रतिशत	८८.१८	११.८२	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. २१ : महिनावारी वार्ने अभ्यास

यौन दुर्व्यवहार नियन्त्रण निर्देशिकाबारे जनचेतना

परिच्छेद १३ : निष्कर्ष

१३.१ निष्कर्ष

सर्वेक्षणबाट उपलब्ध सूचना विवरण प्रमुख निष्कर्ष देहाय अनुसार रहेका छन्:

- यस नगरपालिकामा ६५४८ घरपरिवार संख्या रहेको छ भने ३६०५४ जनसंख्या रहेको छ ।
- महिला १९३१८ पुरुष १६७३१ नखुलेको ५ औषत परिवार संख्या ५.५ लैंगिक अनुपात ११५.४६
- तराई आदिवासी जनजाती २१२९ घरपरिवार सबभन्दा उच्च संख्यामा रहेको छ ।
- ९३.९२ प्रतिशत जनसंख्याले हिन्दु धर्म मान्ने गरेका छन् ।
- मुख्य पेशा कृषि तथा पशु पालन र वैदेशिक रोजगार रहेका छन् ।
- पानीको मुख्य स्रोतमा नसुधारीएको बोरीगं ह्याण्डपम्प ७० प्रतिशत घरपरिवारले प्रयोग गर्ने गरेको पाइयो ।
- यस नगरका ६५४८ घरपरिवार मध्ये ७३९ घरपरिवारलाई दिनमा २० लिटर मात्र पानी उपलब्ध रहेको ।
- ८८ प्रतिशत घरपरिवारमा खानेपानी उपभोक्ता समितिको नभएको ।
- ११९८ वा १८.३ प्रतिशत घरपरिवारमा खानेपानी गुणस्तर परिक्षण सम्बन्धी जनचेतना नभएको ।
- ६१.५ प्रतिशत घरपरिवारले खानेपानी सुद्धिकरण नगरीकन प्रयोग गर्ने गरेको ।
- ४८ प्रतिशत घरपरिवारले खानेपानी राख्ने भाँडा प्रत्येक दिन सफा गर्ने गरेको ।
- ८२ प्रतिशत घरपरिवारले खानेपानी राख्ने भाँडा साबुन वा सरफले सफा गर्ने गरेको ।
- ५२ प्रतिशत घरपरिवारले फोहोर पानी खुल्ला खाल्डोमा राख्ने गरेको ।
- गएको तीन वर्षमा वाढीले २३७ घरपरिवारमा खानेपानीको स्रोतमा प्रभाव पारेको रहेछ ।
- ८२ घरपरिवारमा मात्र महिलाले खानेपानी मर्मत कार्य गरेको देखिएको छ ।
- खुल्ला दिशा मुक्त घोषाडा भईसकेको यस नगरपालिकामा ७०८ वा १०.८ प्रतिशत घरपरिवारमा शौचालय नै नभएको देखिएको छ ।
- अझै पनि ५८५ घरपरिवार खुल्ला वा बाहिर दिशा पिशाव गर्ने गरेको देखिएको छ ।
- ७०८ घरपरिवारको अझैपनि शौचालय निमार्ण गर्ने योजना नै नरहेको देखिएको छ ।
- यस नगरपालिकामा ५८४० घरपरिवारमा शौचालय भएतापनि २५६ घरपरिवारले घरको शौचालय प्रयोग नगरेको देखियो ।
- वाढीको समयमा ४२४ घरपरिवारले खुल्ला ठाउँमा दिशा पिशाव गरेका रहेछन् ।
- ९७.१ प्रतिशतले खाना खानु अघि हात धुने गरेको रहेछन् भने ५.६ प्रतिशतले कहिलेकाही मात्र हात धुने गरेका रहेछन् ।
- ९० प्रतिशत घरपरिवारले साबुन पानीले हात धुने गरेको पाइएको छ ।
- खाना पकाउने मुख्य स्रोतमा दाउराको प्रयोग ८७.६ प्रतिशत घरपरिवारले गरेको देखिएको छ ।
- खाना पकाउन ७४ प्रतिशत घरपरिवारले परम्परागत चुल्हो प्रयोग गर्ने गरेको पाइएको छ ।
- ७९ प्रतिशत घरपरिवारमा खाना पकाउने भान्सा कोठा छुट्टै रहेको ।
- भाँडा नसुकाइकन ६२ प्रतिशत घरपरिवारले त्यतिकै राख्ने गरेको देखिएको छ ।
- १७ प्रतिशत घरपरिवारले मात्र घरबाट निस्कने फोहोरलाई मल बनाएर प्रयोग गर्ने गरको तथ्यांकले देखाएको छ ।
- १५ प्रतिशत घरपरिवारले मात्र घरबाट निस्कने फोहोरलाई कुहिने र नकुहिने गरी छुट्याएर राख्ने गरेको पाइएको छ ।
- ९९ प्रतिशत घरपरिवारले खाना तथा फलफुल फा पानीले धुने अभ्यास गर्ने गरेको पाइएको छ ।

- ६४ प्रतिशत घरपरिवारले करेसावारी तथा फलफसल खेती नगरेको देखिएको छ ।
- ५७ प्रतिशत घरपरिवारमा गाई तथा भैसीको गोबर, गहुँत तथा फोहोर व्यवस्थापनमा महिला सदस्यको जिम्मेवारीमा रहेको देखियो ।
- ३८ प्रतिशत घरपरिवारमा महिनावारीको समयमा कुनै बन्देज नरहेको देखिएको छ ।
- महिनावारी भएको समयमा ७९ प्रतिशत घरपरिवारका वालिकाहरु विद्यालय जाने गरेका रहेछन जसको मुख्य कारणमा विद्यालयमा आवश्यक सुविधा नहुनु रहेछ ।
- ९४ प्रतिशत घरपरिवारलाई सवल नेपालको टोल फ्रि नम्बरको बारेमा जानकारी नै रहेनछ ।
- ८८ प्रतिशत घरपरिवारलाई यौन दुर्व्यहार नियन्त्रण निर्देिकाबारे जनचेतना नरहेको तथ्यांकले देदाएको छ ।

परिच्छेद १४ : स्थिति विश्लेषण

खानेपानी तथा सरसफाईको सम्बन्धी अध्ययन गर्ने क्रममा खानेपानी वडा समिति, खानेपानी उपभोक्त समूहका पदाधिकारी, खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रमा क्रियाशिल व्यक्तिहरूसँग समूहगत छलफल र नगर प्रमुख, नगर उपप्रमुख र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतसँग अन्तरवार्ता लिई यस क्षेत्रमा रहेका समस्या र समाधानका लागि गर्ने पर्ने विषयमा छलफल गरिएको थियो। यस छलफलबाट प्राप्त उपलब्धी तथा सुझावलाई तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

१४.१ सुरक्षित पानीको पहुँच

हालको अवस्था	समस्याहरू	समाधानका उपायहरू
<ul style="list-style-type: none"> अधिकांश घरमा निजी ट्युबेल जडान गरीएको छ। पानीको लेयर कमजोर भएका गाउँ (हट्टोला र बगाहामा) गरी ४ वटा डिप बोरीगं जडान गरीएको छ। ५० फिट देखि २७० फिट सम्म पाएप गाडिएको छ। ब्या याममा गहिरा स्थानका कलहरु डुवानमा पर्ने गरेको छ। वडा कार्यलयले आब २०६५/०६६ मा रु १ लाख बजेट विनियोजन गरेको र सो माफत ८ थान ट्युबेल लक्षित परिवारलाई वितरण गरेको छ। अधिकांश निजी ट्युबेलहरु ३० देखि ४० फिट सम्म जडान भएका छन्। सुख्खायाममा कल सुक्ने गरेको छ। 	<ul style="list-style-type: none"> जडान गरीएका ३० प्रतिशत ट्युबेलमा चौताल (प्लेटफर्म) जडान छैनन्। दलित तथा अति गरीव व्यक्तिहरुको घरमा निजी ट्युबेल छैन। जसले चर्पी प्रयोग तथा व्यक्तिगत सरसफाई कायम गर्न समस्या देखिन्छ। निजी ट्युबेलको पानी पीउन मिल्ने नमिल्ने थाहा पाएर पानी जाच गर्ने चलन छैन। कल जडान गर्ने ग्रामिण मिस्त्रीहरु नै पानीको गुणस्तर निर्धारण गर्दछन्। बोरीगं जडान गरी पानीको व्यवस्था भएपनि सम्बन्धीत घर सम्म पाएप सहित धारा जडान गरी पानी वितरण गर्ने चलन छैन। बोरीगं संचालनकालागि मर्मत संभार निती निर्माण गरीएको छैन। 	<ul style="list-style-type: none"> नहरको उत्तर दिशाका वस्तिहरु, लोकमार्ग सग जोडिएका क्षेत्रहरुलाई सुख्खा क्षेत्र निर्धारण (अनौपचारिक) गरीएको छ। कम्तिमा वर्षको एक पटक पानी जाच शिवीर जाच गर्ने। हरेक नया कल जडान गर्दा अनिवार्य पानी जाच गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने। बोरीगं जडान गरीएका क्षेत्रमा थप पाएपको व्यवस्था गरी लक्षित घर घर सम्म जडान गर्ने, खानेपानी संचालन प्रणाली सम्बन्धि तालिम तथा पानी सुरक्षा योजना बारे तालिम आयोजना गर्ने। मर्मत संभार कोषको व्यवस्था। खानेपानी सम्बन्धी वडाको कुनै योजना नरहेको पाईयो। यद्यपी कुनै विकास साभेदार सहकार्य गर्ने अवसरभए वडाले सो विषयमा न्युनतम लागत ब्यवस्थ।गर्न तयार रहेको जानकारी गराईयो। घर तथा धारा बाट निस्कने पानीलाई खाडल खनेर ब्यवस्थापन गर्ने

१४.२ ग्रामिण सरसफाईमा पहुँच

हालको अवस्था	समस्याहरू	समाधानका उपायहरू
<ul style="list-style-type: none"> खुल्ला दिशा मुक्त क्षेत्र घोषणा भएको दुई वटा खाल्डो बला चर्पी व्यवस्थीत घेराबेरा नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> पूर्णरुपमा शौचालय नएको खुल्ला रुपमा दिसा पिसाव गर्ने गरेको सार्वजनिक शौचालय नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> जनचेतना जगाउनु पर्ने अनुगमन तथा घुम्ती टोली वडाकार्यालय सक्रियता वडा तथा न. पा. ले दिने सेवा सुविधाहरु रोक्नु पर्दछ

१४.३ हात धुने अभ्यास

हालको अवस्था	समस्याहरू	समाधानका उपायहरू
<ul style="list-style-type: none"> नियमित सबैले हात धुने बानी विदेशबाट आएकाहरुमा चेतनामा सुधार भएको छ पहुँचको आधारमा सरसफाई सुविधा 	<ul style="list-style-type: none"> दलित बस्तीहरुमा जनचेतनाको अभाव रहेका 	<ul style="list-style-type: none"> वडा तथा न.पा र संघ संस्थाहरुले पनि सहयोग गर्नु पर्दछ जनचेतनामूलक काम गर्न पर्ने

१४.४ घरायसी सरसफाईमा

हालको अवस्था	समस्याहरू	समाधानका उपायहरू
<ul style="list-style-type: none"> अधिकांश घरहरूको अवस्था कच्ची र स्थानीय सामग्रीको प्रयोग गरेर निर्माण गरीएका छन् । घरायसी सरसफाईको जिम्मेवारी महिला वर्गमा छ । भान्सा बाट निस्कने फोहरहरू गाई वस्तुलाई दिईने चलन छ । नगरपालिका तहमा फेहर उठाउने सवारी भए पनि बडा सम्म सेवा दिन सक्दैन । घरायसी फोहरहरू सडक किनारमा ल्याएर फाल्ने गरिन्छ । 	<ul style="list-style-type: none"> पशु, चौपायाको मल बाटोको छेउमा फाल्ने गरेका छन् । फोहरहरूलाई श्रोत मै कूहिने, नकूहिने गरी छुट्याउने सचेतना छैन । सडक किनारमा केहि कसैले फोहर फाल्यो भने अन्यले पनि त्यही फाल्ने गर्छन् तर सडकमा फोहर फाल्नु हुदैन भन्ने सचेत नागरीकको आवाजलाई ध्यान दिईदैन । 	<ul style="list-style-type: none"> पूर्ण सरसफाई सम्बन्धी अभिमुखीकरण सहित घरधुरी अनुगमन समिति परीचालन गर्न आवश्यक देखिएको छ ।

१४.५ स्वच्छ खाना तथा पोषण

हालको अवस्था	समस्याहरू	समाधानका उपायहरू
<ul style="list-style-type: none"> भान्सा तथा खाना पकाउने र परिवारका सदस्यहरूको लागि तयार गर्ने जिम्मा महिला सदस्यको हुन्छ । सधैँभरी एकै प्रकारको खानाको अभ्यास छ । विशेष गरी कृषि पेशामा आवद्ध घरहरूको संख्या उच्च छ । बालबालिका तथा गर्भवती, महिला आदिले सन्तुलीत खाना खाने अभ्यास आधा जस्तो मात्र रहेको छ । प्रत्येक वर्ष पालियो थोपा, भिटामीन ए, को व्यवस्था स्वास्थ्य कार्यालयले सेवा प्रदान गरेको छ । कतिपय समुदायले खोला तथा नदिमा हुने माछा पक्रने, घुडि, गगटा जस्तो शिकार बाट शरीरकोलागि पौष्टिक आहार जुटाएका हुन्छन् । प्रायजसो घरहरूमा गाई वस्तु पालन गरीएको छ । जसबाट दुध दहि खाने गरिन्छ । 	<ul style="list-style-type: none"> धेरैजसो परिवारमा भान्सामा खाना तयार गर्दा र खाना खानु अघि हातधुने अभ्यास भए पनि साबुन पानीले हात हातधुने अभ्यास चिन्ताजनक अवस्थामा नै छ । प्रायजसो घरहरूमा वासिभात खाने गरिन्छ । पोषण सम्बन्धी जानकारी निकै मानिसहरूमा छैन । गरीबीका चरम समस्या भएका समुदायमा परिवारमा पोषण व्यवस्थापन गर्दैन तर रक्सी सेवन गर्ने पुरुषको संख्या अत्यधिक छ । बालबालिकाहरू विशेष गरी दलित समुदायमा सन्तुलीत आहाराको अभावका कारण पोषण सम्बन्धी समस्या छ । त्यसैगरी बयस्कहरूमा पनि श्रम अनुसार पर्याप्त पोषण ग्रहण गर्ने चलन छैन । 	<ul style="list-style-type: none"> सन्तुलीत आहार सम्बन्धी जनचेतना विस्तार गर्ने कुपोषण तथा पोषणको कमीका हानी तथा स्वस्थ चुनौति सम्बन्धी जानकारी मुलक कार्यक्रम गर्ने

१४.६ फोहोर व्यवस्थापन

हालको अवस्था	समस्याहरू	समाधानका उपायहरू
<ul style="list-style-type: none"> २वटा ट्याक्टर नपाले किनेको कबाडी संकलन कर्ता गाँउमै रोडमा फोहोर फाल्ने 	<ul style="list-style-type: none"> जनचेतनाको कमि न.पा. बाट उचित व्यवस्थापन नभएको, नीति नियम नबनाएको फोहोर व्यवस्थापनको लागि विज्ञ नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> न.पा. ले फोहोर व्यवस्थापनको लागि पहल गर्दै डम्पिङसाईड पहिचान गर्ने क्रममा

१४.७ पानीजन्य रोगहरू

हालको अवस्था	समस्याहरू	समाधानका उपायहरू
<ul style="list-style-type: none"> विगतका वर्षहरूमा भन्दा हाल आएर छाला सम्बन्धी रोगहरू बढ्दै गएको छ । भाडा पखाला जन्य रोगहरू बालबालिका तथा वयस्क दुवैलाई संक्रमण हुने गरेको छ । 	<ul style="list-style-type: none"> महिला पुरुष दुवैमा विशेषगरी गर्मिको समयमा छाला सम्बन्धी समस्या देखिने गरेको छ । तर सहभागीहरूले सो को स्पष्ट कारण पानी नै हो भन्ने बताउन सकेनन । 	<ul style="list-style-type: none"> गर्मिको समयमा नुहाउने पानीमा डिटोल तथा निमको प्रयोग गर्ने खोला तथा पोखरीमा नुहाउदा हुने हानी

हालको अवस्था	समस्याहरू	समाधानका उपायहरू
<ul style="list-style-type: none"> रोगहरूको उपचारगर्न पहिला स्थानीय स्वास्थ्य केन्द्र जाने र त्यहाको सल्लाह अनुसार लालगढमा रहेको अस्पताल गएर विशेषज्ञ सेवा लिने प्रचलन रहेको छ । मलहमको प्रयोग 	<ul style="list-style-type: none"> अभैपनि समुदायका २५ प्रतिशत मानिसरु खोला तथा पोखरीमा नुहाउने गरेको अनुमान सहभागीहरूले व्यक्त गरेका छन् । पोखरी, नहर आदिमा नुहाउने स्थानीय स्तरमा औषधी पसल स्वास्थ्य चौकीमा पनि औषधी अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> सम्बन्धी जानकारी फैलाउने खोला पोखरी तथा सार्वजनिक पानीका मुहानहरूीनयमित सरसफाई गर्ने ढल निकास प्रणाली व्यवस्थित गर्ने

१४.८ महिनावारी स्वच्छता र व्यवस्थापन

हालको अवस्था	समस्याहरू	समाधानका उपायहरू
<ul style="list-style-type: none"> तराईका समुदायमा महिनावारी सम्बन्धी विभेद सामान्यतया पहाडी समुदायको तुलनामा भेदभाव जन्य देखिदैन । यद्यपी सांस्कृतिक तथा मान्यताहरू समुदाय अनुसार फरक फरक रहेका छन् । महिनावारी सरसफाई सम्बन्धी घरायसी तहमा छलफल महिला सदस्यहरूको विचमा मात्र हुने गरेको छ । घरयसी तहमा परिवारका सदस्यहरू विच आपसमा खुलेर गर्न धारणा व्यक्त गरीने चलन छैन । सरकारले विद्यालयमा महिनावारी समयमा निशुल्क प्याडको व्यवस्थापन गर्ने भनीए पनि सो सम्बन्धी स्पष्ट विधि तथा जानकारीहरू स्थानीयहरू अनभिज्ञ रहेको पाईयो । सहभागीहरूले एक मतमा सार्वजनिक कार्यलयमा महिला मैत्रि शौचालयको व्यवस्था हुनु पर्नेमा सहमती जनाएका छन् । 	<ul style="list-style-type: none"> विद्यालय, स्वास्थ्य चौकि, वडा कार्यलय, नगरपालिका आदि लगागत अन्य सार्वजनिक कार्यलयहरूमा महिला मैत्रि शौचालयहरूको व्यवस्था छैन । विद्यालयमा छात्राहरू विच सामान्य छलफल भए पनि सेनीटरी प्याडको उपलब्धता नहुदा रजस्वला अवधिभर बालिकाहरू विद्यालय नजाने गरेको पाईन्छ । कतिपय विद्यालयले महिनावारी प्याड विभिन्न संस्थाबाट सहयोग पाए पनि सो को नियमितता चक्र व्यवस्थापन गर्न नसक्दा विचमै स्थगीत हुन सक्ने आशंका सहभागीहरूले गरेका छन् । 	<ul style="list-style-type: none"> असुरक्षित प्याडको प्रयोग कारणले लाग्ने रोगहरू जानकारी दिनु पर्ने विद्यालय, स्वास्थ्य चौकि, वडा कार्यलय, नगरपालिका आदि सार्वजनिक कार्यलयहरू लक्षित गरी, महिला मैत्रि वातावरणमा सरसफाई सुविधा, ट्वाईलेट तथा हातधुने स्थानहरू, प्याड बिसर्जन भाडाहरूको सुरक्षित व्यवस्थापन गर्ने । विद्यालयहरूमा जडान गरीएका ईन्सिनेटरहरूको प्रयोग र जडान गरिएका स्थानहरू सुरक्षित र पर्याप्त उज्यालो भएको शुनिश्चित गर्ने महिनावारी स्वास्थ्य र सरसफाईका विषयमा विभिन्न उमेरसहमुहका महिला पुरुष लक्षित जनचेतना प्रसार गर्ने स्थानीटरी प्याडको बजारीकरण तथा उपलब्धता सम्बन्धमा चौतर्फी छलफल गरी बजारमा सहज उपलब्ध हुने व्यवस्था गर्ने महिनावारी स्वास्थ्य र सरसफाईका सन्दर्भमा जनचेतना प्रचार प्रसार तथा सन्देश प्रवाह गर्न स्वयंसेवकहरू परीचालन गर्ने

अनुसूचिहरू

अनुसूची १: घरघुरी सर्वेक्षणमा प्रयोग गरिएको प्रश्नावली

Introduction

1.1 Province (प्रदेशकाे नाम)ः

Province 1 (प्रदेश नं. १)

Province 2 (प्रदेश नं. २)

Province 3 ((प्रदेश नं. ३)

Gandaki Province (गण्डकी प्रदेश)

Province 5 (प्रदेश नं. ५)

Karnali Province (कर्णाली प्रदेश)

Sudur Paschim Province (सुदुपश्चिम प्रदेश)

21.2 Districts of Province 2 (प्रदेश नं. २ का जिल्लाहरू)

Saptari (सप्तरी)

Siraha (सिरहा)

Dhanusha (धनुषा)

Mahottari (महाेत्तरी)

Sarlahi (सर्लाही)

Rautahat (राैटहट)

Bara (बारा)

Parsa (पर्सा)

3Local Levels of Siraha district (सिरहा जिल्लाका स्थानीय तहकाे नाम)

Siraha (सिरहा)

Karjanaha (कर्जन्हा)

Kalyanpur (कल्याणपुर)

Lahan (लहान)

Dhangadhimai (धनगढीमाई)

Golbazar (गोलबजार)

Mirchaiya (मिर्चैयाँ)

Sukhipur (सुखीपुर)

Bhagawanpur (भगवानपुर)

Aurahi (औरही)

Bishnupur (विष्णुपुर)

Bariarpatti (बरियारपट्टी)

Laxmipur Patari (लक्ष्मीपुर पतारी)

Naraha (नरहा)

Sakhuwanankarkatti (सखुवानान्कारकट्टी)

Arnama (अर्नमा)

Nawarajpur (नवराजपुर)

4Ward No. (वडा नं०)

5Settlement (टोलकाे नाम)

6Name of Surveyor (गणककाे नाम)

7Name of Respondent (उत्तरदाताकाे नाम)

8Caste/Ethnicity of Respondent (उत्तरदाताको जात, थर)

तराइ ब्राम्हण, क्षेत्री, राजपुत

पहाडी ब्राम्हण, क्षेत्री, सन्यासी, ठकुरी

तराइ आदिबासी, जनजाति

पहाडी आदिबासी, जनजाति

तराइ दलित

पहाडी दलित

मुस्लिम

तराइ अन्य

पहाडी अन्य

लाेपाेन्मुख

9Sex of Respondent (उत्तरदाताको लिंग)

K'if (पुरुष)

Dlxnf (महिला)

CGo (अन्य)

10Religion of Respondent (उत्तरदाताको धर्म)

Hindu (हिन्दु)

Buddhist (बाैद्द)

Muslim (इस्लाम)

Christian (इसाई)

Kirat (किरात)

Jain (जैन)

Sikh (सिख)

CGo (अन्य)

11Contact Number of Respondent (उत्तरदाताकाे माेबाइल नंम्बर)

12Date of Interview (अन्तरवार्ता लिएकाे मिति)

Group 2

Family Roster (पारिवारिक विवरण)

1Full name of family member (परिवार सदस्यकाे पुरा नाम)

2Age of Family member in age (उमेर वर्षमा)

3Education (शिक्षा)

Pre-Primary (पूर्वप्राथमिक)

Basic (1-8 Class) (आधारभूत: कक्षा १ देखि ८ सम्म)

Secondary (9-12 Class) (माध्यमिक: कक्षा ९ देखि १२ सम्म)

Bachelor's degree (स्नातक तह)

Master's degree and above (स्नातकोत्तर तह वा सो भन्दा माथि)

T-SLC (प्राविधिक एसएलसी)

Literate (साक्षर)

Illiterate (निरक्षर)

Not admitted (भर्ना नभएकाे)

Underage (उमेर कम)

4Occupation (पेशा)

Agriculture & Livestock (कृषि तथा पशुपालन)

Business (उद्योग, व्यापार)

Employed (नोकरी, जागिर)

Unskilled worker (Wage-based) (ज्याला मजदुरी)

Skilled Worker (Carpenter, Mesons etc.) (सिपमुलक काम: सिकर्मी, राजमिस्त्री)

Housewife (गृहिणी)

Foreign employment (बैदेशिक रोजगार)

Pensioner (पेन्सिनियर)

Student (बिद्यार्थी)

Unemployed (बेरोजगार)

Underage (उमेर कम)

Senior Citizen (बृद्ध, बृद्धा)

CGo (अन्य)

Group 3

Access to Safe Water (सुरक्षित पानीको पहुँच)

1What is your MAIN drinking water source during DRY season? (सुख्खा (हिउँद)

याममा तपाइको खानेपानीको मुख्य श्रोत के

Public tap (improved) (सुधारिएकाे सार्वजनिक धाराको)

Private tap at the house (improved) (सुधारिएकाे निजि धाराको)

Borehole with handpump (improved) (सुधारिएकाे ट्युवेल, हेन्डपम्प)

Protected spring (improved) (सुरक्षित मुहानकाे पानी)

Open dug well (not improved) (खुल्ला इनार)

Protected dug well (improved) (सुधारिएकाे इनार)

Protected rainwater storage systems (improved) (सुरक्षित तरिकाले वर्षाकाे पानी संकलन गरेकाे)

Pond, stream, river, swamp (not improved) (खोला वा नदीको पानी)

CGo (not improved) (अन्य)

Don't know/ No answer (थाहा छैन)

2What is your MAIN drinking water source during RAINY season? (वर्षा याममा

तपाइको खानेपानीको मुख्य श्रोत के हो?)

Public tap (improved) (सुधारिएकाे सार्वजनिक धाराको)

Private tap at the house (improved) (सुधारिएकाे सार्वजनिक धाराको)

Borehole with handpump (improved) (सुधारिएकाे ट्युवेल, हेन्डपम्प)

Protected spring (improved) (सुरक्षित मुहानकाे पानी)

Open dug well (not improved) (खुल्ला इनार)

Protected dug well (improved) (सुधारिएकाे इनार)

Protected rainwater storage systems (improved) (सुरक्षित तरिकाले वर्षाकाे पानी संकलन गरेकाे)

Pond, stream, river, swamp (not improved) (खोला वा नदीको पानी)

CGo (not improved) (अन्य)

Don't know/ No answer (थाहा छैन)

3In the case of community and public water source, what is the average time spent for fetching water per day including queuing? (सामुदायिक वा सार्वजनिक धाराबाट पानी ल्याउनु हुन्छ भने दिनमा कति समय लाग्छ ?)

Less than 10 minutes (१० मिनेट भन्दा कम)

11-20 minutes (११ देखि २० मिनेट)

21-30 minutes (२१ मिनेट देखि ३० मिनेट)

Above 30 minutes (३० मिनेट भन्दा बढि)

4On an average, how many liters of water do your family need per day for drinking, cleaning, bathing, toilet use, cooking? (खान, पकाउन, नुहाउन, कपडा धुन, गाइवस्तुलाइ खुवाउनको लागि तपाइको परिवारले दिनमा अनुमानित कति लिटर पानी प्रयाेग गर्नु हुन्छ ?)

Less than 20 liters (२० लिटर भन्दा कम)

Up to 50 liters (५० लिटर भन्दा सम्म)

Up to 100 liters (१०० लिटर सम्म)

More than 100 liters (१०० लिटर भन्दा बढि)

5Is the source of water point serve you water round the year? (तपाईंले पिउने पानीको श्रोतमा वर्षभरी पानी चालु अवस्थामा छ ?)

Yes (छ)

No (छैन)

6If no, what are the alternative sources (यदि आउदैँन भने कसरी व्यवस्था मिलाउनु हुन्छ?)

Collect from Neighbor (छिमेकीको देखि ल्याउछु)

Private Suppliers/Tanker/Purchasing (किन्छु)

Open source (Pond, streams) (खुल्ला पोखरी, खोलाको)

Supplied by Municipality (नगरपालिकाले दिन्छ)

7Please tell us the time for availability of water per day in the tap (धारा भए दिनमा कति समय पानी आउछ?)

Less than 30 Minutes (आधा घण्टा सम्म)

One Hour (एक घण्टा)

Two Hours (दुइ घण्टा)

Always (सधै)

Never (पानी नै आउदैन)

8Is there any mechanism for management of water sources? - Knowledge

(खानेपानी व्यवस्थापन गर्ने कुनै संयन्त्र छ?)

No (छैन)

Yes, Water User's Committee (खानेपानी उपभोक्ता समिति छ)

Yes, Water Supply & Sanitation Division Office (खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय छ)

Yes, Tole Improvement Committee (टोल सुधार समिति छ)

Yes, Municipality (नगरपालिका छ)

9Are you ready to pay water tariff if piped tap will be installed in your compound?

(Attitude) (नयाँ धारा जडान भए मासिक महशुल तिर्न तयार हुनुहुन्छ?)

No, I am not ready (छैन)

Ready to pay less than NPR 50 per month (५० रुपैया सम्म तिर्न तयार छु)

Ready to pay NPR 51 - 100 per month (५१ देखि १०० रुपैया सम्म तिर्न तयार छु)

Ready to pay above NPR 100 per month (१०० भन्दा बढि पनि तिर्न तयार छु)

10Are you aware about the test of water quality? (Knowledge) (तपाइलाइ पानी जाँच

गर्नु पर्छ भन्ने थाहा छ?)

Yes (छ)

No (छैन)

119.1 If yes, do you know the agency (office) and location that tests the water quality? (तपाइलाइ पानी परीक्षण गर्ने अफिस र स्थानबारे जानकारी छ?)

Yes (छ)

No (छैन)

12Do you have a practice of testing water quality of your water source? (Practice)

(तपाइको घरमा पानी जाँच गर्ने गरेको छ कि छैन?)

Never Tested (गरीएको छैन)

Arsenic test (आर्सेनिक)

Iron Test (आइरन)

Hardness Test (कडापन)

HDdf Coliforms Test (कोलीफर्म)

E-coli Test (इकोली)

Turbidity धमिलोपना

Free Residual Chlorine (FRC) – Chlorinated water only (पानीमा क्लोरिनकमात्र)

CGo (अन्य)

13Do you have any practice of drinking water treatment at your home? (तपाईंको घरमा खानेपानीको शुद्धिकरण गर्ने चलन छ कि छैन ?)

Boiling (उमाल्ने चलन)

Use of Biosand Filter (बायोस्याण्ड फिल्टरको प्रयोग)

Candle Filter (क्याण्डल फिल्टरको प्रयोग)

Chlorination (क्लोरीनेसन विधिको प्रयोग)

SODIS (सोडिस बिधि)

Use of tablets/chlorine (ट्याबलेट/क्लोरीन)

No Practice (कुनै चलन छैन)

14If no, why don't you treat drinking water? (Perception) (यदि सुद्धीकरण गर्नु हुन्न भने किन ?)

It is already clean (त्यतिकै सफा छ)

Do not know how to (कसरी गर्ने, थाहा छैन)

Can't afford to buy treatment items (सुद्धीकरण गर्ने सामान महंगो छ)

15Please tell me the interval that you cleaned the water containing vessel. (पानी राख्ने भाडा कति समयमा फा गर्नु हुन्छ?)

Never clean (कहिल्यै धुन्न)

Every time while collecting water (पानी राख्दा हरेक पटक)

Every day (प्रत्येक दिन)

Every week (प्रत्येक हप्ता)

Every month (महिनामा एक पटक)

16What materials do you use while cleaning vessel containing water? (खानेपानीको भाडा सफा गर्दा के प्रयोग गर्नु हुन्छ?)

Ash (खरानी)

Soap and detergent powder (साबुन वा सरफ)

Clay or Cow dung (माटो वा गोबर)

Water only (पानीले मात्र)

17How do you manage the dirty water from your tap or tube-well? (तपाईंको घरको कल वा धाराबाट निस्कने फोहर पानी कहाँ जान्छ?)

At Sewerage (ढल (ड्रेन) मा)

In open hole (खाल्डोमा)

Let in open (खुल्ला)

In Kitchen Garden (करेसा बारीमा)

To the stream/river (खोलमा)

18Do you have any experience of flood that inundated your water system for 24 hours in the last 3 years? (विगत ३ वर्षमा वर्षाको समयमा २४ घण्टा सम्म कल डुब्ने गरी पानी जम्ने वा डुवान हुने भयाे कि भएन ?)

Yes (भयाे)

No (भएन)

19If yes, how did you manage drinking water during the flood? (यदि कल डुवानमा परेको भए त्यतिबेला तपाईं कहाँको पानी पिउनु हुन्छ?)

Waited until flood level was down (डुवानको पानी घटे पछि)

Use storage water at home (घरमा (भण्डारण) राखेको पानी)

Borrowed from Neighbor not affected from flood (डुवानमा नपरेको छिमेकीको कलको)

20Who maintains the drinking water supply system in case of mal functioning it at home? (तपाइँकाे घरको खानेपानीको श्रोत बिग्रेको बेला कस्ले मर्मत गर्छ?)

Dlxnf Member (महिला सदस्य)

K'rif Member (पुरुष सदस्य)

Both (दुवै)

Mechanics (मिस्त्रिले)

21If repaired by mechanics are you satisfy with their services? (यदि मिस्त्रिले मर्मत गरेकाे हाे भने उनकाे सेवाबाट तपाइँलाइ चित्त बुझ्याे ?)

Yes (बुझ्याे)

No (बुझेन)

Group 4

Access to Improved Sanitation Facilities (सुधारीएको सरसफाइमा पहुँच)

1Do you have toilet at home? (तपाइँको घरमा चर्पी छ कि छैन?)

Do not have toilet, (चर्पी छैन)

Flush to Piped sewer system (फलस भएर ढलमा जाने)

Flush to septic Tank (फलस भएर सेफ्टी टैंकमा जाने)

Flush to Single Ring Pit (Ring with Lid) (ढकन सहितकाे रिडमा जडान गरिएकाे एक खाल्डे)

Flush to Double Ring Pit (Ring with Lid) (ढकन सहितकाे रिङमा जडान गरिएकाे दुइ खाल्डे)

Ventilated Improved Pit toilet (VIP) (सुधारिएको चर्पी)

Pit latrine without slab/Open Pit (खुल्ला खाल्डे चर्पी)

Connected to composting toilet/biogas (बायोग्यासमा जोडिएको)

2If Not, where do you go to defecate? (यदि छैन भने दिशा गर्न कहाँ जानु हुन्छ?)

At neighbor's toilet (छिमेकीकोमा)

At community toilet (सामुहिक चर्पी)

At public toilet (सार्वजनिक शौचालय)

At open space (खुल्ला ठाँउ) बाधमा)

3If not, do you have any plan to construct toilet? (तपाइसँग हाल चर्पी छैन भने अब बनाउने योजना छ कि छैन?)

Yes (छ)

No (छैन)

4If yes, How will you construct toilet? (यदि योजना छ भने कसरी बनाउनु हुन्छ?)

I construct myself (आफै बनाउछु)

I construct if got grant partially (कसैले आधा सहयोग गरेमा बनाउछु)

I construct if got full grant (कसैले पुरै सहयोग गरेमा बनाउछु)

5If you have toilet, how did you build your toilet? (तपाईंको घरको चर्पी कसरी बनाउनु भएको हो?)

In my own investment (आफ्नै लगानीबाट)

Partial Subsidy by Government (सरकारको आंशिक अनुदानबाट)

Full Subsidy by Government (सरकारको पुरै अनुदानबाट)

Partial Subsidy by I/NGOs (बिकास साझेदारको आंशिक अनुदानबाट)

Full Subsidy by I/NGOS (बिकास साझेदारको पुरै अनुदानबाट)

6Over the last 3 years did your toilet get full? (विगत ३ वर्षमा तपाइकाे चर्पी भरिएको छ कि छैन?)

Yes (छ)

No (छैन)

7If yes, did you empty it? (यदि चर्पी भरिएको भए बिचमा सफा गर्नु भयो कि छैन?)

No (छैन)

Yes, by Private safety tanker (निजि ट्यांकर प्रयोग गरेर)

Yes, manually by digging pit via labor (कामदारबाट खाडल खनाएर)

Yes, manually by digging pit by own (आफै खाडल खनेर)

8If made empty by private safety tanker, are you satisfy with its services? (निजि ट्यांकर प्रयोग गरेको भए, उसको कामबाट चित्त बुझ्यो ?)

Yes (बुझ्यो)

No (बुझेन)

9Do all the family members use the toilet? (तपाईंको परिवारका सबै सदस्यले चर्पीको प्रयोग गर्छन कि गर्दैनन्?)

Yes (गर्छन्)

No (गर्दैनन्)

10If no, who does not use? (यदि चर्पी प्रयोग नगर्ने पनि भए को कस्ले प्रयोग गर्दैनन् ?)

K'if member (पुरुषले)

Dlxf member(महिलाले)

Children (बालबालिकाले)

Person with disability (अपांगता भएका ब्यक्तिले)

Senior citizen (जेष्ठ नागरीकले)

11What are the reasons for not using toilet? (चर्पी प्रयोग नगर्नुको कारण)

Too young to use toilet (उमेरले सानै भएर)

No practice of using toilet (बानी नभएर)

Because of unfriendly toilets for all (बालमैत्री, अपांगमैत्री नभएको)

Because of social values & superstitions (सामाजिक मान्यता (ससुरा र बुहारी)

12How/Where do you dispose feces of your child at your home? (केटाकेटीको दिशा कसरी व्यवस्थापन गर्नु हुन्छ?)

Use of potties and dispose inside toilet (प्यानमा दिशा गराएर चर्पीमा फाल्ने)

Dispose on dirty clothes and wash at water points (थाडनामा दिशा गराएर धारामा धुने)

Defecate at open place and dispose near garbage (खुला ठाउँमा दिशा गराएर फोहरसँगै फाल्ने)

Defecate at open place and left unmanaged (खुल्ला ठाउँमा दिशा गराएर छाड्ने)

No Children at home (घरमा केटा केटी नभएकाे)

13Is your toilet damaged by flood in the last 3 year? (विगत ३ बर्ष भित्रमा बाढिको कारणले चर्पीमा क्षति भएको छ कि छैन?)

Yes, hDdly damaged (पूर्ण रुपमा क्षति भएको)

Yes, Partially damaged (आंशिक रूपमा क्षति भएको)

No, damage (कुनै क्षति नभएको)

14If damaged, where did you defecate? (यदि क्षति भएको भए, त्यो बेला कहाँ दिशा गर्नु भयो?)

At open space (खुल्ला ठाउँमा)

Temporary toilet (अस्थायी चर्पीमा)

Neighbors toilet (छिमेकीकोमा)

Community toilet (समुदायको चर्पीमा)

Public toilet (सार्वजनिक चर्पीमा)

Group 5

Hand Washing and Personal Hygiene (हातधुने अभ्यास तथा व्यक्तिगत सरसफाइ)

1When do you wash your hands? (Multiple Choice) (तपाईं कतिबेला हात धुने गर्नु

हुन्छ?

Before eating (खाना खानु अघि)

Before cooking (खाना पकाउन अघि)

Before feeding (खाना खुवाउनु अघि)

After working at the field/outside (खेतबारीमा काम गरेपछि)

After cleaning baby's bottom (बच्चाको दिशा धोए पछि)

After using toilet (दिशा गरेपछि)

Occasionally (कहिलेकाही)

2What do you and your family members use while washing your hand? (हात धुनु

हुन्छ भने के प्रयोग गर्नु हुन्छ?)

Water only (पानीले मात्र)

With soap (साबुन पानीले)

With ash (खरानी पानीले)

With sand or mud (वालुवा, माटोले)

3Where do you have hand washing station (हातधुने ठाउँ कहाँ छ?)

Inside toilet/bathroom (चर्पी भित्र)

Outside toilet/bathroom near to 10 feet steps (चर्पी बाहिर १० कदम/पाइला भित्र)

Inside the kitchen (भान्साकोठा भित्र)

At a water point (tap/tubewell) (धारा वा ट्यूबवेल भएका ठाउँमा)

All of above (माथिका सबै)

4What types of facilities do you have for bathing at home? (परीवारका सदस्यहरु नुहाउने सुविधाको अवस्था कस्तो छ?)

Close and separate bathroom (घेरावेरा सहितको अलग्गै स्नान गृह)

Public Tap and tube-well (सार्वजनिक धारा वा ट्युबेलमा)

Private Tap and tube-well (निजि धारा वा ट्युबेलमा)

Ponds and stream (पोखरी वा खोलामा नुहाउने)

5What type of water do you use to wash the clothes at home (तपाईंको घरमा कपडा धुन कस्तो पानी प्रयोग गर्नु हुन्छ?)

Water from stream and ponds (खोला वा पोखरीको)

Water from private tap or tube-well (निजि कल वा धाराको)

Water from public tap or tube-well (सार्वजनिक कल वा धाराको)

Water from well (इनारको पानीमा)

6What do you use to wash clothes? (कपडा धुनको लागि के प्रयोग गर्नु हुन्छ?)

Soap and detergent powder (साबुन वा सरफ)

Ash with boil water (खरानी र तातो पानी)

Water only (पानीले मात्रै)

Group 6

Household Sanitation (घरायसी सरसफाइ)

1What is your major fuel to cook? (१. खाना पकाउन मुख्य इन्धनको रूपमा के प्रयोग गर्नु हुन्छ?)

Firewood (दाउरा)

Straw, beak dung, rice-cover (गुईठा, भुस, झिक्रा)

Biogas (बायो ग्यास)

LP Gas (एलपी ग्यास)

Kerosene (मट्टीतेल)

Electricity (बिजुली)

CGo (अन्य)

2What type of stove do you use at your home? घरमा कस्तो प्रकारको चुल्हो प्रयोग गर्नु हुन्छ ?)

Gas Stove (ग्यास चुल्हो)

Bio-gas Stove (गोबरग्यास चुल्हो)

Improved Cooking Stove (सुधारिएको चुल्हो)

Traditional Stove (परम्परागत चुल्हो)

3Where is your cooking station (Dinning)? (तपाइँकाे घरमा खाना पकाउने ठाउँ कहाँ छ ?

Separate (छुट्टै भान्साकोठा भएको)

Adjoining with common room (बस्ने कोठासँगै)

Open (Outside of room), घर बाहिर खुल्ला ठाउँमा)

4What do you use to clean utensils at your home? (भाडाबर्तन कसरी सफा गर्नु हुन्छ?)

Ash (खरानीले)

Soap or detergent powder (साबुन वा सरफ)

Mud (माटो पानी)

Water only (पानीले मात्र)

5Do you dry utensils after washing? (भाडाकुँडा धाेए पछि सुकाउने गर्नु भा छ कि छैन ?)

No (त्यत्तिकै राख्ने)

Yes, under the sunlight (घाममा सुकाएर)

Rubbing with cloth (कपडाले पुछेर)

Placing in rack (भाडा राख्ने चाडमा सुकाएर)

6How do you segregate the waste generated from your kitchen? (भान्साबाट निस्कने फोहरलाई कसरी व्यवस्थित गर्नुहुन्छ?)

Segregating at source (degradable and nondegradable) (कुहिने र नकुहिने भाडोमा छुट्याइ राख्ने)

Directly handover to the garbage collection personal (जम्मा गरी फोहर संकलकलाई दिने)

Burn after gathering at a place (एक ठाउ थुपारेर जलाउने गर्छु)

Use as manure at kitchen garden (मल बनाएर करेसाबारीमा प्रयोग गर्छु)

Use to sell (बेचने गर्छु)

Throw away anywhere (त्यत्तिकै फाल्ने)

Group 7: Food Hygiene and Nutrition स्वच्छ खाना तथा पोषण

1What do you do to protect your edibles from agents like rat, cockroach etc ? (मुसा, साडला जस्ता

किराबाट जोगाउन घरमा खाने कुरालाई कसरी राख्ने गर्नु हुन्छ ?)

Segregating edible and non-edible items (खाद्य र अखाद्य छुट्याएर)

Store all at one place (सँगसँगै)

Inside kitchen (भान्सा भित्र)

Separate store (छुट्टै भण्डारण बनाएर)

2How do you wash the food and vegetable before cooking? (खाना, साग, सब्जी, तथा फलफुललाई खान अघि कसरी सफा गर्नुहुन्छ?)

Wash with clean Water (सफा पानीले धोएर)

Rubbing with clothes or Hand (कपडा वा हातले पुछेर)

Without washing (नपखालिकन)

3Do you cultivate vegetable and fruits in surrounding of residence or kitchen garden? (घर वरपरको खाली जमिन वा करेसामा तरकारी रोप्ने गर्नु भएको छ कि छैन?)

No, never (रोप्ने गरेको छैन)

Yes for family consumption only (घरमा खानको लागि)

Yes for selling (बिक्रिवितरणको लागि)

Yes for both of above (दुवै प्रयोजनको लागि)

4Do you use pesticides in your kitchen garden? (करेसाबारीमा किटनासक औषधिको प्रयोग गर्नु हुन्छ?)

No (गर्दिन)

Yes, organic (domestic) (जैविक विषादीको प्रयोग गर्छु)

Yes, inorganic (chemicals) (रसायनिक विषादीको प्रयोग गर्छु)

Mechanical (Trap) (जाल र धराप प्रयोग गर्छु)

5Please tell us, do the following items use to take in your family (तल दिइएका चिजहरू तपाइकाे परिवारमा खाने गरिन्छ कि हाेइन छान्नुहाेस) ?

Seasonable fruits and vegetables (सिजनको फलफुल)

Animal product (Fish, Meat, Egg) (पशुजन्य उत्पादन, माछा, मासु)

Fat/Oil/Sugar/Salt (घिउ, तेल)

Rice and alternative (अन्नजन्य)

Group 8: Meal Schedule खाना तालिका

1Food Groups (खाना समूह)

Seasonable fruits and vegetables (सिजनको फलफुल)

Animal product (Fish, Meat, Egg) (पशुजन्य उत्पादन, माछा, मासु)

Fat/Oil/Sugar/Salt (घिउ, तेल)

Rice and alternative (अन्नजन्य)

2Meal Schedule (Please tick) खाना तालिका (ठिक लगाउनुहोस)

Daily दैनिक

Weekly हप्तामा ?

15 Days १५ दिनमा

>15 days १५ दिन भन्दा बढि समयमा

Group 9: A. Solid Waste Management फाेहर व्यवस्थापन

1What kinds of waste generated in your house in general? (सामान्यतया तपाइकाे घरबाट कस्ताे प्रकारकाे फाेहर निस्कने गरेकाे छ ?)

Medicine cover/packaging/Bandage (औषधिका खोलहरू, घाउमा प्रयोग भएका वस्तुहरू)

Remnants of fruits and vegetables (साग सव्जी तथा फलफुलका बोक्राहरू)

Plastic (प्लष्टिक)

Battery (ब्याट्री)

Clothes (कपडाजन्य)

Jut (जुट)

Metallic (Tin, Iron, copper, wire) (धातुजन्य (टिन, फला, तार)

Broken glass and bottles (काँच सिसा तथा बोतल)

Remnant of food (बाँकी खानेकुरा)

Dust (धुलो कसिंगार)

Rubber (रबर)

Carton (कार्टुन)

Paper (कागज)

Packaging materials (प्याकिडका सामानहरू)

2How do you manage the waste stated on question 1 at your home? (प्रश्न १ मा उल्लेख गर्नु भएका फोहरको व्यवस्थापन कसरी गर्ने गर्नु भएको छ?)

Segregating into degradable and nondegradable (कुहिने र नकुहिने भाडोमा छुट्याइ राख्ने)

Handover to the Municipal garbageman (जम्मा गरी फोहर संकलकलाई दिने)

Burn after gathering at a place (एक ठाउँ थुपारेर जलाउने गर्छु)

Sell to recycling vendors (बेचने गर्छु)

Throw away anywhere (त्यत्तिकै फाल्ने)

Group 10

B. Solid Waste Management (फोहर व्यवस्थापन)

1Are you aware, what kind of effect will occur if the waste is not managed scientifically? (फोहरलाई राम्ररी व्यवस्थित गरिएन भने के कस्ता प्रभाव पर्छ भन्ने तपाइलाई थाहा छ?)

Produce injury (चोटपटक लाग्ने)

Emerge epidemic (माहामारी फैलिने)

Lose the beauty of settlement/city (शहर र बस्तीको सुन्दरतामा कमी आउने)

Spread of bad smell (दुर्गन्ध फैलिने)

Polluted to the Historical natural resources (धार्मिक, साँस्कृतिक र प्राकृतिक श्रोतहरूलाई दुसित बनाउने)

No Idea (थाहा छैन)

2Does the vehicle from your municipality/private company come to collect waste at your home? (तपाईंको घरमा नगरपालिका/निजि क्षेत्रबाट फोहर संकलन गर्ने गाडि आउछ कि आउदैन?)

No (आउदैन)

Yes, daily (दैनिक आउछ)

Once in a week (हप्तामा एक पटक आउछ)

In every 10 days (प्रत्येक १० दिनमा आउछ)

In every 15 days (१५ दिनमा एक पटक आउछ)

3If yes, are you paying tariff to municipality/private company for waste management? (नगरपालिका/निजि क्षेत्रले फोहर संकलन गरेबापत महसुल तिर्ने भएका छ कि छैन?)

No (छैन)

Yes, NPR 20 per month (छ, प्रतिमहिना रु २० सम्म)

Yes, NPR 21 to 50 per month (छ, प्रतिमहिना रु २१ देखि ५०)

Yes, NPR 51 to 100 per month (छ, प्रतिमहिना रु ५१ देखि १००)

Yes, more than NPR 100 per month (छ, प्रतिमहिना रु १०० भन्दा बढि)

4If no, are you ready to pay tariff if municipality/private company for waste management in future? नगरपालिकाले फोहर व्यवस्थापन गरेबापतको दस्तुर तपाइ तिर्ने तयार हुनु हुन्छ ?

No, I won't (छैन)

Yes, I am ready to pay up to NPR 20 per month (रु २० सम्म तिर्न तयार छु)

Yes, I am ready to pay up to NPR 50 per month (रु ५० सम्म तिर्न तयार छु)

Yes, I am ready to pay up to NPR 100 per month (रु १०० सम्म तिर्न तयार छु)

Yes, I am ready to more than NPR 100 per month (रु १०० भन्दा बढि पनि तिर्न तयार छु)

5How do you keep your cattle? (घरमा गाई बस्तु पाल्नु भएकाे कसरी राख्नु भएको छ?)

Don't have cattle (गाईवस्तु पालेको छैन)

At cowshed attached with house (घरसँगै गोठ (गोहाली) छ)

At separate cowshed (छुट्टै गोठ (गोहाली) छ)

Kept at roadside (बाटो छेउमा बाँधेको छ)

6How do you manage cattle dung and slurry? (गाईवस्तुको गोबर तथा सोतर (सथ्री) को व्यवस्थापन कसरी गर्नु हुन्छ?)

Composting as fertilizer (करेसा बारीमा थुपार्ने र मलको रुपमा प्रयोग गर्ने)

Collect nearby roadside (सडक वा बाटो किनारामा जम्मा गरेर राख्ने)

Prepare charcoal of dung for cooking (गुईठा बनाएर दाउराको रुपमा प्रयोग गर्ने)

Use for biogas (बायोग्यासको लागि प्रयोग गर्ने)

7Who is responsible often to manage dung in your family? (तपाईंको परिवारमा गाई वस्तुको गोबरको व्यवस्थापन कस्ले गर्ने गरेको छ?)

K'if Member (पुरुष)

Dlxnf Member (महिला)

Both (दुबै मिलेर)

8Who often manages cGo waste in your family? (तपाईंको परिवारमा अन्य फोहर मैलाको व्यवस्थापन कस्ले गर्ने गरेको छ?)

K'if Member (पुरुष)

Dlxnf Member (महिला)

Both member (दुबै मिलेर)

Group 11: Waterborne Diseases (पानीजन्य रोगहरू)

1Do you know the impact of poor WASH practices in health? (घरमा राम्रो सरसफाइ भएन भने के हुन्छ तपाइलाइ थाहा छ?)

No Idea (थाहा छैन))

Disease (Diarrheal, Cholera, dysentery, typhoid, hookworm, polio etc.) बिरामी हुन्छ (झाडापखाला, आँउ, हैजा, टाइफाइड, छालाको रोग आदि)

Decline of social dignity (सामाजिक प्रतिष्ठामा कमि आउछ)

Economic losses (आर्थिक क्षति हुन्छ)

Threats of animal attack and snake bite (during open defecation) (बिषालु जिव जन्तुको आक्रमणमा बृद्धि)

Challenge to pregnant women, dlxf, senior citizen and people with special needs (महिला, गर्भवती, ज्येष्ठ नागरिक, अपांगता भएकाहरूलाई कठिनाई)

2 Do you remember if any member of your family member was infected by diarrhea in last two weeks?

(गएको २ हप्तामा परिवारमा कसैलाई झाडा पखाला भएको थियो?)

Yes (थियो)

No (थिएन)

3 If yes, how did you manage it? (भएको भए झाडा पखाला कसरी निको भयो ?)

Local herbs and self (घरायसी औषधिले वा आफै)

Use of oral rehydration solution (जीवन जल पानी खाएर)

Use of medicine (औषधि खाएर)

Went to religious priest (धामीबाट झारफुक गरेर)

4 How do you get information about treatment of diarrhea and skin diseases at home? (झाडापखाला र

लुतोलाइ घरमै निको पार्ने तरिका कसरी थाहा पाउनु भयो?)

TV, Radio (टिभि, रेडियो)

Social Media (Facebook), Newspaper (सामाजिक सञ्जाल, पत्रपत्रिका)

Health institution and Health worker (FCHVs) (स्वास्थ्य संस्था तथा स्वस्थ्यकर्मी)

Municipality (नगरपालिका)

NGO/INGOs (अ/गैसस)

Group 12: Menstrual Hygiene Management (महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन (महिलालाइ सोध्ने)

1 Are any dxnfn members at your home of menstrual age? (तपाईंको घरमा महिनावारी हुने उमेरका महिलाहरू छन् कि छैन?) महिलालाइ मात्र सोध्ने

Yes (छन्)

No (छैन (सर्वेक्षण समाप्त)

2 Is there any prohibition at your home during the menstruation period? (महिनावारीको बेला के के मा बन्देज छ)

घरबाट बाहिर गोठ वा अलगगै तयार गरिएको बस्नेठाउँ

छिमेकीकोमा जानु पर्ने

पानी तथा खाने कुरा छुन वा पकाउन नमिल्ने

मठमन्दिरमा पस्न तथा पुजा गर्न नमिल्ने

दाजु भाइ तथा बुवा काकाहरूको नजिक वा सामुन्नेमा देखिन नहुने

बिबाह, भोजभतेर तथा सार्वजनिक ठाउँमा सामेल हुन नमिल्ने

कुनै बन्देज छैन

3 Do you send your girl to school during menstruation period? (महिनावारी भएको समयमा पनि किशोरीहरूलाई बिद्यालय पठाउनु हुन्छ कि हुन्न?)

Yes (पठाइन्छ)

No (पठाइन्न)

4 If no, what are the reasons? (यदि पठाउनु हुन्न भने किन?)

There are no adequate facilities at school (विद्यालयमा आवश्यक सुविधा छैन)

Bulling, shame (लाज लागेर)

Because of severe pain and high bleeding (ज्यादै पिडा भएर)

Superstition e.g. touching books is sin (किताब छुन पाप हुन्छ भन्ने अन्ध विश्वास)

Fear (डरले)

5 During the menstruation period, where do girls and women go to bath and cleaning clothe (महिनावारी भएको समयमा महिलाहरू कस्तो पानीले नुहाउने गर्छन्?)

Private tap/hand pump (निजी धारा, ट्युववेलको पानी)

Public tap (धाराको पानी)

Well (ईनारको पानी)

Pond (पोखरीको पानी)

River (खोलाको पानी)

6 Are you aware about the pad used during menstruation period? (महिनावारीको समयमा प्रयोग गरीने प्याडबारेमा तपाईंलाई थाहा छ कि छैन?)

No idea (थाहा छैन)

Yes, reusable (पुन प्रयोग गर्न सकिने)

Disposable (पुन प्रयोग गर्न नमिल्ने)

Both (दुवै)

Group 13: Measuring Success_ (Observation) निरिक्षण गर्ने

1 OBSERVATION: Is drinking water kept in separate container? (खानेपानी छुट्टै ठाउँमा राखेका छ कि छैन हेर्नुहाेस)

Yes छ

No छैन

2 OBSERVATION: Is the drinking water container kept above floor level and away from contamination? खाने पानीकाे भाडा भूइ भन्दा माथि वा फाेहर नहुने ठाँमा राखेकाे छ कि छैन हेर्नुहाेस)

Yes छ

No छैन

3 OBSERVATION: Do water containers used for water collection and water storage have a narrow mouth/opening? (पानी ल्याउने र राख्ने भाडाँकाे मुख सागुराे छाेप्न मिल्ने छ कि छैन हेर्नुहाेस)

Yes छ

No छैन

4 OBSERVATION: Do containers used for drinking water storage have a lid/cover? (पानी भण्डारण गर्ने भाडाेमा ढकन राख्ने गरेकाे छ कि छैन हेर्नुहाेस)

Yes (छ)

No (छैन)

5 OBSERVATION: Is the lid/cover in place at time of visit? (तपाइले हेर्दा ढकन लगाएकाे छ कि छैन हेर्नुहाेस)

Yes छ

No छैन

6 OBSERVATION: Is the utensil used to draw water from the container? (पानी राख्ने भाडाेबाट पानी निकाल्न अरु साना भाडाकुडा प्रयाेग गर्ने गरेकाे छ कि छैन हेर्नुहाेस)

Yes छ

No छैन

7OBSERVATION: Is the utensil used to draw water from the container clean and stored in a hygienic manner? (पानी निकाल्न प्रयोग हुनेअरु साना भाडाकुडा सफा छ कि छैन हेर्नुहाेस)

Yes (छ)

No (छैन)

8OBSERVATION: Is the inside of the drinking water container clean? (खानेपानी भाँडाकाे भित्रपट्टी सफा राखेकाे छ कि छैन हेर्नुहाेस)

Yes (छ)

No (छैन)

9OBSERVATION: Is the outside of the drinking water container clean? (खानेपानी भाँडाकाे बाहिर पट्टी सफा राखेकाे छ कि छैन हेर्नुहाेस)

Yes (छ)

No (छैन)

10Do household members have access to a latrine? (गणना गर्दै गरेकाे घरमा चर्पी छ कि छैन हेर्नुहाेस)

Yes (छ)

No (छैन)

11OBSERVATION: Is the facility cleaned properly? चर्पी सफा छ कि छैन हेर्नुहाेस

Yes (no faeces on floor and superstructure, only little flies in and around the latrine) छ

No (any faeces and considerable amount of flies in and around the latrine) छैन

12OBSERVATION: Is the pit of toilet full? (चर्पी भए खाडल भरिएकाे छ कि छैन हेर्नुहाेस)

Yes छ

No छैन

Dont Know थाहा भएन (देखिएन)

13OBSERVATION: Is there a cover over the pit? (ट्वाइलेटमा ढकन छ कि छैन हेर्नुहाेस)

Yes

No

14OBSERVATION: Does the latrine have enough light and space? (चर्पीमा प्रसस्त उज्यालाे र ठाउँ छ कि छैन हेर्नुहाेस)

Yes (छ)

No (छैन)

15OBSERVATION: Is a functioning hand-washing facility nearby? (चर्पी सञ्चालनमा छ कि छैन हेर्नुहाेस)

Yes छ

No छैन

16OBSERVATION: Does the facility contain water at time of visit? (चर्पीमा पानी राखिएकाे छ कि छैन हेर्नुहाेस)

Yes छ

No छैन

17OBSERVATION: Does the handwashing facility have water and soap at the time of visit? (तपाइ गएकाे बेला हात धुने ठाउँमा पानी र सबुन छ कि छैन हेर्नुहाेस ।)

Water only (पानी मात्र छ)

Water and soap/soap substitute (पानी र साबुन दुवै छ)

Neither water nor soap साबुन पानी केही छैन

Group 14: Accountability

1 Do you know about the toll free number of WHH/SABAL Nepal to provide feedback and complain?

(तपाईंलाई WHH/SABAL Nepal ले राखेको निशुल्क फोन नम्बरबारे जानकारी छ)

Yes (छ)

No (छैन)

2 If yes, how did you get this information (तपाईंले कुन माध्यम बाट थाहा पाउनु भयो)

Visiting card (कार्ड)

Project staff (परियोजनाको कर्मचारी)

Neighbor (छिमेकी)

Community meeting (सामुदायिक बैठक)

Project's training, meetings, campaigns, etc. (परियोजनाका विभिन्न क्रियाकलापहरू: तालिम, मिटिङ्ग, अभियानहरू, आदि)

CGo (अन्य)

3 Have you raised any complaint or feedback? (के तपाईंले कुनै गुनासो/पृष्ठपोषण राख्नु भएको थियो)

Yes (थिए)

No (थिएन)

4 Are you satisfied with the response provided by WHH/SABAL Nepal? (तपाईं WHH/SABAL Nepal ले

दिएको प्रतिक्रियाबाट सन्तुष्ट हुनुहुन्छ)

Yes (छु)

No (छैन)

5 If no, why didn't you satisfied response provided by WHH/SABAL Nepal (यदि तपाईंको गुनासोमा

WHH/SABAL Nepal ले दिईएको प्रतिक्रिया प्रति सन्तुष्ट हुनुभएन भने किन?)

Not responded in time (समयमै प्रतिक्रिया प्राप्त भएन)

Not got appropriate solution (उपयुक्त प्रतिक्रिया प्राप्त भएन)

6 Which mechanism you prefer most to provide feedback and complaint? (तपाईंलाई गुनासो राख्ने कुन प्रक्रिया सब भन्दा राम्रो लाग्छ)

Toll free number (निशुल्क फोन नम्बर)

Direct to project staff (सिधै परियोजना कर्मचारी)

Community meetings (सामुदायिक बैठक)

Suggestion box (सुझाव पेटिका)

Talk to community representative (समुदायको प्रतिनिधिहरू सम्म कुरा राख्न)

7 Are you aware about the Prevention of Sexual Abuse Guideline (PSEA) and prevention of corruption of WHH/partners? (के WHH र उस्काे सहयाेगी संस्थाेले पालना गर्ने यौन दुर्व्यवहार तथा भ्रष्टाचार बिरुद्धको निर्देशिकाबारे तपाईंलाई थाहा छ)

Yes (छु)

No (छैन)

Group 15: CGOs

1 Take photo (pls take consent -उत्तरदाता र घर देखिने गरी प्रष्ट फोटो खिच्नुहोस्)

The camera of the device is used here

2take GPS (सर्वेक्षण गरेकाे घरकाे जि पि एस लिनुहाेस

The gps of the device is used here

Latitude:

Longitude:

अनुसूची २: समूहगत छलफलमा प्रयोग गरिएको प्रश्नावलीको ढाँचा

वडा भित्रको खानेपानी सरसफाई सुविधा र अभ्यास सम्बन्धी जनप्रतिनिधिहरूसँगको समूहगत छलफलको खाका

Name of Municipality (नगरपालिकाको नाम):

Ward No. (वडा नं.):

Location (स्थान):

Date of FGD (छलफल मिति):

Allocated Time (समय):

Facilitator Name (प्रश्न कर्ताको नाम):

Reporter Name (टिपोट कर्ताको नाम):

List of Participants (सहभागीको नामावली)

SN क्र.सं.	Name (नाम)	Designation (पद)	Sex (लिंग)	Age उमेर	Signature हस्ताक्षर
१					
२					
३					
४					
५					
६					
७					
८					
९					
१०					
११					
१२					

HDdf जम्मा:

Dlxf महिला :

K'if पुरुष :

Framework for FGD

Scopes of WASH (खानेपानी तथा सरसफाईका क्षेत्रहरू)	Present Situation (हालको अवस्था)	Issues/Problems (समस्याहरू)	Needs/Measures to solve the problems समाधानका उपाय तथा आवश्यकताहरू
Access to Safe Water (सुरक्षित पानीको पहुँच)	•	•	•
ग्रामिण सरसफाईमा पहुँच (Access to Improved Sanitation)	•	•	•
हातधुने अभ्यास तथा व्यक्तिगत सरसफाइ Hand Washing and Personal Hygiene	•	•	•
Household Sanitation (घरायसी सरसफाइ)			
Food Hygiene and Nutrition स्वच्छ खाना तथा पोषण	•	•	•

Scopes of WASH (खानेपानी तथा सरसफाईका क्षेत्रहरु)	Present Situation (हालको अवस्था)	Issues/Problems (समस्याहरु)	Needs/Measures to solve the problems समाधानका उपाय तथा आवश्यकताहरु
Solid Waste Management (फोहर व्यवस्थापन)	•	•	•
Waterborne Diseases (पानीजन्य रोगहरु)	•	•	•
Menstrual Hygiene Management (महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन (महिलालाई सोध्ने))	•	•	•
Accountability	•	•	•

अनुसूची ३: नगरपालिका पदाधिकारीहरूसँगको अन्तर्वार्ता चेकलिष्ट

Checklist of KII with the Municipal Authorities about the WASH Facilities and Practice

A. Key persons: Mayor, Deputy Mayor, Chief Administrative Officer, WASH Focal Person

B. Time: 45 minutes

C. Area of Key Queries :

1. Current Status of WASH within municipality
2. Status of access to Safe Drinking Water
3. Status of access to Improved Sanitation (Toilet)
4. Status of Solid Waste Management System in Municipality e.g. garbage collection and management system
5. Status of WASH mechanism e.g. WUSCs, WASH Committees and Coordination Committee
6. Availability of WASH database
7. Availability of WASH Plan
8. WASH service provider and development partners
9. Budget for WASH improvement in the municipality
10. Municipal policies for WASH collaboration
11. Practice of WASH Review in the Municipality

अनुसूची ४: घरघुरी सर्वेक्षणमा सम्मिलित सर्वेक्षकहरुको नामावली
 सुपरभाइजरको नाम: प्रकाश सुवेदी, धनुषा

Ward No	S/N	Name Of Enumerators Karjanha
1	1	Rajindra Thapa
	2	Usha Foyal
2	3	Mira B.K
	4	Sagar shrestha
	5	Sitarma Kafle
	6	Tika Adhikari
3	7	Gyan Kumar Yadav
	8	Rupesh Mahato
4	9	Rambabu Dash
	10	Sunil Das
5	11	Suman Lama
	12	Bijay Sah
6	13	Anjali Debghar
	14	Punita sah
7	15	Amit Sah
	16	Sujita Paswan
8	17	MD. Itaj
	18	Ram Bahadur Paswan
	19	Ramesh Mahara
9	20	Nandlal Mahara
10	21	Manikchan Sada
	22	Dipendra Sah
	23	Renu Thakaur
11	24	Akash Yadav
	25	Gyani Mahato
	26	Hridaya Yadav
	27	Jitan Yadav
	28	Rahul Yadav
	29	Santosh Yavad
9	30	Nandlal Mahara
8	31	Ram Bahadur Paswan
10	32	Dipendra Sah

तस्विरहरू

कर्जन्हा वडान. ४ का खानेपानि उपभोक्ताहरुसँग छलफल

सवल नेपालका सँयोजकबाट तालिममा सहभागी गणकहरुलाई सल्लाह सुझाव दिदै